

**AGINDUA, ELIKADURA, LANDA GARAPEN, NEKAZARITZA ETA ARRANTZAKO
SAILBURUARENA, EUSKADIKO NEKAZARITZA, ELIKADURA ETA
GASTRONOMIARI BURUZKO LEGE-AURREPROIEKTUA ALDEZ AURRETIK
ONARTZEKOA**

Xedapen Orokorrak Egiteko Prozeduraren ekainaren 30eko 6/2022 Legearen 15. artikulua 1. apartatuak honako hau xedatzen du: «*Xedapen orokorren proiektuak idatzitakoan, prozedura hasteko agindua eman duen organoak alde aurreko onarpena eman beharko dio dena delako testu artikulatuari, dagozkion negoziazio-, entzunaldi- eta kontsulta-izapideak egin aurretik*».

Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantzako sailburuaren agindu baten bidez, xedapen orokor bat egiteko prozedura hastera erabaki zen, nekazaritza- eta elikagaigintza-politikaren arloko lege-aurreproiektu bat egiteko.

15. artikulua horren 2. apartatuak honako hau ezartzen du: «*Aldez aurreko onarpen-aginduarekin batera, onartutako testu elebiduna eta artikulua honetan aipatutako gainerako dokumentuak aurkeztuko dira. Horiek osatuko dute hurrengo izapideetarako erabiliko den espedientea, eta berehala bideratzeko aginduko da*».

Azaldutakoaren arabera, IKUSITA 2026ko maiatzaren 19ko Euskadiko Nekazaritza, Elikadura eta Gastronomiari buruzko Legearen aurreproiektua, bai eta hari buruzko arau-inpaktuaren azterketa-memoria eta memoria ekonomikoa ere.

EBAZTEN DUT

LEHENENGOA.- Aldez aurretik onartzea Euskadiko Nekazaritza, Elikadura eta Gastronomiaren 2026ko maiatzaren 19ko Legearen aurreproiektua, Xedapen Orokorrak Egiteko Prozeduraren ekainaren 30eko 6/2022 Legearen 15. artikuluan xedatutakoaren ondorioetarako.

BIGARRENA.- Agindu honen bidez onartzen den lege-aurreproiektua Legebiltzarrera bidaltzeko agintzea, Jaurleari buruzko ekainaren 30eko 7/1981 Legearen 56.1 artikuluan xedatutakoa betez, eta dagozkion gainerako izapideak bideratzea.

Vitoria-Gasteiz,

Amaia Barredo Martín

Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantzako sailburua

**LEGE AURREPROIEKTUA, EUSKADIKO NEKAZARITZA, ELIKADURA ETA
GASTRONOMIARENA/ 2026.05.19**

Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantza Saila

Departamento de Alimentación, Desarrollo rural, Agricultura y Pesca

---

**LEGE AURREPROIEKTUA, EUSKADIKO
NEKAZARITZA, ELIKADURA ETA
GASTRONOMIARENA**

EDUKIEN AURKIBIDEA

ZIOEN AZALPENA.....	1
ATARIKO TITULUA – XEDAPEN OROKORRAK	10
1. artikulua.- <i>Xedea</i>	10
2. artikulua.- <i>Printzipio gidariak</i>	10
3. artikulua.- <i>Eremu objektiboa</i>	11
4. artikulua.- <i>Lurralde-eremua</i>	11
5. artikulua.- <i>Xedeak</i>	11
6. artikulua.- <i>Helburuak</i>	12
7. artikulua.- <i>Definizioak</i>	13
I. TITULUA – NEKAZARITZA SISTEMA ETA NEKAZARITZA USTIATEGIAK	17
I. KAPITULUA Familia-nekazaritzaren eta gizarte-oinarriaren ereduaren defentsa.....	17
8. artikulua.- <i>Konpromisoa</i>	17
9. artikulua.- <i>Familia-nekazaritzari eta gizarte-oinarriko nekazaritzari laguntzeko politikak</i>	17
10. artikulua.- <i>Familia-nekazaritza eta gizarte-oinarriko nekazaritza babesteko lehentasunezko jarduerak</i>	17
II. KAPITULUA Nekazaritzako ustiategien antolamendua	19
11. artikulua.- <i>Antolamendu-gidalerroak</i>	19
12. artikulua.- <i>Antolamendu-jarduketak</i>	19
13. artikulua.- <i>Ustiategiaren titularraren betebeharrak</i>	20
14. artikulua.- <i>Titulartasun partekatua</i>	21
15. artikulua.- <i>Euskal Autonomia Erkidegoko Ustiategien Erregistroa</i>	21
III. KAPITULUA Nekazaritza-lurra babestea eta mantentzea	22
16. artikulua.- <i>Xedapen orokorra</i>	22
17. artikulua.- <i>Nekazaritza-lurra antolatzeke tresna</i>	22
18. artikulua.- <i>Lehentasunez erosteko eta atzera eskuratzeko eskubidea</i>	23
19. artikulua.- <i>Nekazaritza-lurra eskuratzeko bitartekaritza-erakundeak</i>	23
20. artikulua.- <i>Gutxiegi erabilitako nekazaritza-lurra</i>	23
21. artikulua.- <i>Lurzatiak bateratzea eta elkartzea</i>	24
22. artikulua.- <i>Landa-errentamenduak</i>	24
23. artikulua.- <i>Mendi publikoen eta herri-basoen kudeaketa</i>	24
II. TITULUA – NEKAZARITZA SISTEMAREN INGURUMEN IRAUNKORTASUNA	24
I. KAPITULUA Nekazaritza-jardueraren ingurumen-funtzioa	24
24. artikulua.- <i>Nekazaritza-jardueraren ingurumen-eginkizuna</i>	24
25. artikulua.- <i>Ekosistema-zerbitzuen balorizazioa</i>	25
26. artikulua.- <i>Ekonomia zirkularra nekazaritza-jardueran</i>	25
II. KAPITULUA Nekazaritza-ekoizpen jasangarria	25
27. artikulua.- <i>Ekoizpen-metodo jasangarriagoak sustatzea</i>	25
28. artikulua.- <i>Lurzoru-mapen erabilera</i>	25

29. artikulua.- Ongarriak, haziak eta produktu fitosanitarioak	25
30. artikulua.- Ureztapena	26
31. artikulua.- Landare-osasuna	26
32. artikulua.- Egoera fitosanitarioa zaintzea eta jakinaraztea	27
33. artikulua.- Higienea nekazaritzako ekoizpen primarioan	27
III. KAPITULUA Abeltzaintza-ekoizpen jasagarria	27
34. artikulua.- Larreak sustatzea eta mendiko larreak mantentzea	27
35. artikulua.- Abeltzaintzako ustiatzeen baldintza teknikoak, higieniko-sanitarioak eta ingurumenekoak	28
36. artikulua.- Animaliak identifikatzea eta mugitzea	28
37. artikulua.- Animalien ongizatea	29
38. artikulua.- Animalien elikadura	29
39. artikulua.- Animalien osasuna	29
40. artikulua.- Albaitaritzako sendagaiak arduraz erabiltzea eta antimikrobianoekiko erresistentzien aurka borrokatzea	30
41. artikulua.- Gaixotasunak eta prozesu patologikoak jakinaraztea	31
42. artikulua.- Animalia-jatorriko azpiproduktuak	31
43. artikulua.- Animalia-arraza autoktonoak	32
44. artikulua.- Etxeko animalien babesa	32
IV. KAPITULUA Basogintza iraunkorra	32
45. artikulua.- Basogintza	32
46. artikulua.- Baso-pistak	32
47. artikulua.- Basogintzako ziurtagiri iraunkorra	32
48. artikulua.- Baso-osasuna	33
49. artikulua.- Baso-suteak	33
III. TITULUA.- ELIKAGAIEN BALIO-KATEAREN ETA EGURRAREN BASO-BALIOAREN KATEAREN ANTOLAMENDUA	34
I. KAPITULUA Elikagaien balio-katean ekoizpen-sektorea indartzea	34
50. artikulua.- Nekazaritza-jardueraren enpresa-izaera	34
51. artikulua.- Ekoizpen-sektoreak balio-katean duen negozio-ahalmena indartzeko jarduketak eta tresnak	34
52. artikulua.- Nekazaritza-eskaintzaren elkartea	35
53. artikulua.- Kalitatea sustatzea eta ekoizpenak bereiztea	35
54. artikulua.- Jatorri- eta kalitate-ikurren araubidea	36
55. artikulua.- Artisau-ekoizpena	36
56. artikulua.- Nekazaritzako elikagaien logistika hobetzea	37
57. artikulua.- Nekazaritzako elikagaien merkatuetan sartzeta eta kokatzea	37
58. artikulua.- Balio-katearen funtzionamendu orekatua	38
59. artikulua.- Nekazaritza-azpisektoreen errentagarritasuna hobetzea	38
60. artikulua.- Sektoreko finantza- eta zerga-tresnak	39
II. KAPITULUA Elikagaien industria eta zura eraldatzeko industria	39

61. artikulua.- Nekazaritzako elikagaien industriaren garapena eta modernizazioa.....	39
62. artikulua.- Nekazaritzako elikagaien eta zuraren eraldaketaren industriaren eskubideak eta betebeharrak	40
63. artikulua.- Nekazaritza eta Elikagaigintzako Industrien Erregistroa	41
64. artikulua.- Elikagai-establezimenduen erregistroa	41
65. artikulua.- Zura eraldatzeko politikaren xedea.....	41
66. artikulua.- Baso-industriaren ildo estrategikoak.....	41
III. KAPITULUA Elikadurarako, segurtasunerako eta elikagaien kalitaterako eskubidea	42
67. artikulua.- Elikadura-eskubidearen bermea.....	42
68. artikulua.- Elikagaien segurtasun-sistema	43
69. artikulua.- Elikagai-krisien kudeaketa	43
70. artikulua.- Elikagaiei buruzko informazioa eta etiketak	43
71. artikulua.- Elikagaien trazabilitatea.....	44
IV. KAPITULUA Elikadura-sistemaren kontsumoa, jasangarritasuna eta sustapena	44
72. artikulua.- Elikagaien kontsumoa	44
73. artikulua.- Ekonomia zirkularra eta elikagaiak alferrik galtzea	45
74. artikulua.- Nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak sustatzea.....	46
V. KAPITULUA Gastronomia.....	46
75. artikulua.- Gastronomia balio-katean	46
76. artikulua.- Gastronomia-jarduera sustatzea	46
77. Artikulua.- Sukaldaritza kolektibo jasangarri eta osasungarria.....	47
IV. TITULUA.- SEKTOREARI LAGUNTZEKO POLITIKAK	47
I. KAPITULUA Gobernantza, ikerketa, garapen teknologikoa, berrikuntza, prestakuntza eta aholkularitza.....	47
78. artikulua.- Koordinazio administratiboa, gobernantza eta parte-hartze sektoriala	47
79. artikulua.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioei laguntzeko erakundeak	48
80. artikulua.- Nekazaritza, elikadura eta gastronomiaren arloko ikerketa, garapen teknologikoa eta berrikuntza	48
81. artikulua.- AKIS foroa, nekazaritza-ezagutza transferitzeko	49
82. artikulua.- Nekazaritzako, elikagaigintzako eta gastronomiako prestakuntza	49
83. artikulua.- Nekazaritzako, elikagaigintzako eta gastronomiako aholkularitza	50
84. artikulua.- Behatokia eta ezagutza.....	51
II. KAPITULUA Gizarte-, lan- eta prebentzio-eginkizuna	51
85. artikulua.- Nekazaritza-ustiategietako eskulanari laguntzeko zerbitzuak	51
86. artikulua.- Sasoikako lana	52
87. artikulua.- Laneko arriskuen prebentzioa.....	52
88. artikulua.- Nekazaritza-aseguruak.....	52
89. artikulua.- Hondamendiak nekazaritza-sektorean	53
III. KAPITULUA Elkartegintza eta ordezkari sektoriala	53
90. artikulua.- Printzipio orokorrak	53
91. artikulua.- Nekazaritzako, landa-garapeneko edo elikagaigintzako elkarte adierazgarriak	54

92. artikulua.- Nekazaritzako Erakunde Profesionalak	54
V. TITULUA.- ADMINISTRAZIOAREN ESKU-HARTZEA NEKAZARITZA- ETA ELIKAGAIGINTZA-SEKTOREAN ETA SEKTORE GASTRONOMIKOAN	55
I. KAPITULUA Sustapen-neurriak	55
93. artikulua.- Sustapen-neurriak	55
94. artikulua.- Laguntzen kudeaketa.	55
II. KAPITULUA Lizentziak, baimenak eta beste administrazio-jarduketa batzuk.....	55
95. artikulua.- Baimenen eta lizentzien araubidea	55
96. artikulua.- Kontrol ofiziala	55
97. artikulua.- Ikuskapen-jarduna garatzen duten langileak eta ahalmenak.....	56
VI. TITULUA - ARAU-HAUSTEEN ETA ZEHAPENEN ARAUBIDEA	57
I. KAPITULUA Arau-haustek	57
98. artikulua.- Arau-haustek	57
99. artikulua.- Nekazaritza arloko arau-haustek	57
100. artikulua.- Abeltzaintzako ekoizpenaren arloko arau-haustek.....	58
101. artikulua.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-industrien arloko arau-haustek.....	59
102. artikulua.- Elikagaigintzako arau-haustek	60
103. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hauste arinak.....	61
104. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hauste astunak	62
105. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hauste oso astunak	65
II. KAPITULUA Zehapen-araubidea	66
106. artikulua.- Zehapenak	66
107. artikulua.- Zehapenak mailakatzea.....	66
108. artikulua.- Neurri osagarriak.....	67
109. artikulua.- Arau-hausteen erantzukizuna	67
110. artikulua.- Arau-haustek pilatzea.....	68
111. artikulua.- Arau-hausteen preskripzioa	68
112. artikulua.- Prozedura iraungitzea	68
113. artikulua.- Zehapenen preskripzioa	68
114. artikulua.- Zehatzeko ahalaren organo titularra	68
115. artikulua.- Zehapen-prozedura	69
116. artikulua.- Zehapenen erregistroa eta publizitatea	69
Xedapen gehigarri bakarra: Hizkuntza-eskubideak	70
Lehenengo xedapen iragankorra. Indarrean dauden xedapenak.....	70
Bigarren xedapen iragankorra: Errentamenduen erregistroa	70
Azken xedapenetako lehena. Erregelamendu bidezko garapena.....	70
Azken xedapenetako bigarrena. Euskadiko Elikakatearen Behatokia	70
Azken xedapenetako hirugarrena. Indarrean jartzea	70

ZIOEN AZALPENA

17 urte baino gehiago igaro dira Nekazaritza eta Elikagaigintza Politikako abenduaren 23ko 17/2008 Legea onartu zenetik, eta aldaketa sakonak gertatu dira euskal nekazaritzako elikagaien sektorean. Aldaketa horiek hura arautzen duen arau-esparruari eragiten diote – batez ere Nekazaritza Politika Erkideari (NPE) –, bai eta haren ekoizpen-, gizarte-, teknologia- eta lurralde-egiturari ere. Horregatik, beharrezkoa da arau hori osorik berrikustea, sektorearen egungo errealitatera eta etorkizuneko erronketara egokitzeko.

Aldi horretan, NPEren bi erreforma egin dira (2014 eta 2021), Europako Itun Berdea (2020) jarri da abian, eta nazioarteko ekimen batzuk finkatu dira, hala nola NBEk familia-nekazaritzari emandako babesa (2014), Garapen Jasangarrirako Helburuak eta “One Health” kontzeptua, animalien osasuna, giza osasuna eta ingurumen-osasuna lotzen dituenak. Horri beste faktore batzuk gehitu behar zaizkio, hala nola berotze globala, EBk hirugarren herrialdeekin egindako merkataritza-akordioak, ekoizpen-prozesuen digitalizazioa, COVID-19aren krisiaren ondoren elikagaien segurtasunak duen garrantzi gero eta handiagoa, eta hainbat gatazka geopolitiko – hala nola Ukrainaren inbasioa –. Horiek guztiak nekazaritzako elikagaien sistema europar eta euskaldunaren egonkortasunean eragin zuzena izan dute eta daukate.

Estatuan, nabarmentzekoa da Elikakatearen funtzionamendua hobetzeko neurriei buruzko abuztuaren 2ko 12/2013 Legea onartu izana (abenduaren 14ko 16/2021 Legearen bidez aldatutakoa). Lege horrek elikakatearen mailen arteko merkataritza-harremanak arautzen ditu, ekoizpenetik hasi eta kontsumora arte, eta ekintza politikoa katearen ikuspegi integratua bideratu du, gastronomia Euskadin garrantzi handiko elementu estrategiko eta kultural gisa sartuta.

Nabarmentzekoa da, halaber, onartu berri den apirilaren 1eko 1/2025 Legea, elikagaien galerak eta alferrik galtzea prebenitzeko, elikakate osoan elikagaien galerak eta alferrik galtzea prebenitzeko eta murrizteko, ekoizpenetik hasi eta azken kontsumora arte, ekonomia zirkularra sustatuz, elikakateko eragile guztietan jardunbide arduratsuak bultzatuz eta, azken batean, elikadura-sistema jasangarriagoa, efizienteagoa eta bidezkoagoa sustatuz.

Barne-mailan, euskal nekazaritza-sektoreak egiturazko erronka handiei egin behar die aurre: ustiatzearen titularrak pixkanaka zahartzea, belaunaldi-erreleborik ez izatea eta baserriarren kopurua etengabe murriztea. Horrek kolokan jartzen du nekazaritza-eredu tradizionalaren bideragarritasuna eta landa-ingurunearen iraunkortasuna epe ertain eta luzera. Nekazaritzako giza kapitalaren galera horrek, ekoizpenari ez ezik, paisaiaren kontserbazioari, biodibertsitateari, landa-kulturari eta lurralde-orekari ere eragiten die.

Gainera, Europako funtsek NPErekiko duten mendekotasun handiak ziurgabetasun gero eta handiagoa sortzen du sektorearen etorkizunari buruz, bereziki Europatik datozen finantza-baliabideak murrizteko aukeraren aurrean. Egoera hori dela eta, euskal erakundeek gogoeta egin behar dute nekazaritza- eta elikagaigintza-politiken jarraitutasuna bermatzeko moduari buruz, kanpo-finantzaketa gutxiago dagoen egoeran egonda, eta mekanismo propioak diseinatu behar dituzte, euskal nekazaritzako elikagaien sistemaren autonomia estrategikoa indartzeko.

Prozesu osoa bidezko trantsizio baten irizpideari jarraikiz egin beharko da. Trantsizio horrek kontuan hartu beharko du kostuen eta kargen banaketa ekitatiboa, inor atzean utzi gabe, eta arreta berezia emango zaie sektore ekonomiko, lurralde eta biztanleria zaugarrienei; generoaren, adinaren edo pertsonen disfuntzioaren aldagaia integratuz, emakume nekazarien benetako txertatzearekin eta parte-hartzearekin, trantsizio hori bidegabekeriaren eta desberdintasunen beste kausa bat bihurtu ez dadin.

Erronka horien aurrean, gure nekazaritzako elikagaien sektoreak etorkizunari modu jasangarrian heltzeko behar duen paradigma-aldaketa azpimarratu nahi du legeak. Horretarako, bi jarduketabektore azpimarratzen dira.

Lehenik eta behin, nekazaritza-jarduerari aplika dakiokkeen errentagarritasun-bektorea. Euskal nekazaritza-sektoreak errentagarritasuna handitu behar du, funtsezkoa baita iraunkortasunerako eta gaztetzeko. Horretarako, legeak nekazaritza-jardueraren enpresa-ikuspegia du abiapuntu, lehiakortasun eta balio erantsi hobe bilatuz, balio-katean negozioazio-gaitasun handiagoa eduki ahal izateko. Hain zuzen, honako hauek azpimarratzen ditu: lehiakortasun-aldagaiak indartuko ditu (eskaintzaren bolumena, ekoizpenen kalitatea, logistika, marka), dauden merkatuetarako sarbidea indartuko du -hurbileko merkatuetarako sarbidea lehenetsiz-, eta sektorea babestuko du elikakatean nagusitasunezko posizioaren balizko abusuen aurrean.

Jarduteko ildo estrategiko horretan, legeak, gainera, sektorea modernizatzea aurreikusten du, digitalizatorako eta ekoizpen-kostuak murriztuko dituzten teknologia berrietarako sarbidea erraztuz, eta laguntza handiagoa emanez ezagutzaren transferentzian, enpresa-ikuspegitik egindako prestakuntzan eta kalitatezko aholkularitzan.

Bektore horren barruan, funtsezkoa da, halaber, nekazaritza-lurzorua produkzio-faktore nagusi gisa babestea, azpisektore bakoitzaren bilakaeraren aldizkako azterketa egitea, edo ekoizpen-dibertsifikazioa errentagarritasun handiagoko laboreetara eta nitxo berrietara bideratzea -bereiziki ureztapenaren garapenak dakarren potentzialari lotutakoak-. Legeak galdera horiei guztiei erantzuten die.

Bigarrenik, legeak elikadura bektorea du oinarri, hura botere publikoek euskal herritarren aurrean duten eskubide eta bermetzat hartuta; elikagaien hornidura segurua, osasungarria eta kalitatezkoa ahalbidetuko duena; nekazaritza-ekoizpenetik nahiz erauzketa- eta arrantza-jardueratik datorrena, baina baita nekazaritzako elikagaien sektorearen kateko erreferente gisa ere, gure gizarteko sektore estrategiko gisa duen posizionamendua indartzeko.

Segurtasunaren eremuan, legeak gure ekoizpenen elikadura-segurtasuna indartu -katea kontrolatzeko programak indartuz- eta elikagaien ekoizpen ahalik eta handiena bultzatu nahi du, Euskal Autonomia Erkidegoko elikagaien autohornikuntza-maila handitzeko.

Elikagai osasungarri eta kalitatezkoen ekoizpenaren eremuan, legeak programak bultzatzen ditu bere lurraldean ekoiztiko nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuen kalitatea hobetzeko, merkatuak aitor ditzan bere ezaugarri fisiko-kimiko, organoleptiko eta nutrizionalengatik; jatorri-deitura eta kalitate bereiziko produktu gehiago lortzeko, euskal elikadura-ondarea indartzeko; eta, azkenik, elikadura bera indartzeko, elementu estrategiko gisa, euskal gastronomiaren nazioarteko posizionamenduan eta proiektioan. Ildo horretan, legeak elikagaien industriaren eta gastronomiaren papera indartzearen alde egiten du, gure nekazaritzako elikagaien ekoizpenetarako katearen ardatz bultzatzaile gisa.

Euskal nekazaritzako elikagaien sektorean eragina duten beste faktore garrantzitsu batzuk honako hauek dira: klima-aldaketak landareen, animalien eta basoen osasunean duen inpaktua; energia berriztagarrien garapenak nekazaritza-lurzoruan erasandako eragin berriak; ekonomia zirkularrak lehen sektorean duen zeregina; eta elikagaien xahutzearen aurkako borroka. Testuinguru horretan, euskal administrazio publikoek beren jarduketak egokitu dituzte nekazaritzako elikagaien sektoreari eragin dioten baldintzatzaileetara — aldekoak eta kontrakoak —, bai araudiaren ikuspegitik, bai eta aurrekontuaren ikuspegitik ere. Hala ere, egungo egoerak lege-esparru berri bat eskatzen du, datozen urteetako ekintza politikoa bideratuko duena, sektorearen erresilientzia indartuko duena eta etorkizuneko jasangarritasuna bermatuko duena, ikuspegi estruktural, sozioekonomiko eta lurralde-ikuspegi eguneratu batean oinarrituta.

Lege hau, beraz, tresna estrategiko gisa proposatzen da, egungo eta etorkizuneko erronkei aurre egiteko, euskal nekazaritzako elikagaien eredu lehiakorra, bidezkoa, iraunkorra eta errealitate berrietara egokitua finkatzeko; emakume nekazarien sarbidea eta parte-hartzea sendotzeko eta elikadura-sistemak Euskadiko identitatearen, ongizatearen, osasunaren eta ekonomiaren funtsezko zutabe izaten jarraitzen duela bermatzeko.

Eta, era berean, sektoreak egungo euskal gizartean betetzen duen zereginean jartzen du arreta legeak, herritarrei elikagaien horniduran eta kontsumoan, zerbitzu ekosistemikoen eta ingurumeneko ekoizpenean, lurzoruaren eta paisaiaren babesean edo gure gastronomiaren munduko ospean duten rola helaraziz.

Legeak atariko titulua eta sei titulu ditu, kapitulutan banatuta, guztira 116 artikulua, xedapen gehigarri bat, bi xedapen iragankor, xedapen indargabetzaile bat eta bi azken xedapen.

Atariko tituluak legearen xedapen orokorrak jasotzen ditu, jarduteko printzipioei, xedeari, eremu objektiboari eta lurralde-eremuari, xedeei, helburuei eta definizioei buruzkoak. Garrantzitsua da adieraztea titulu horretan jasotzen dela –eta gero artikuluetan garatzen da- legearen helburuetako bat emakumeen benetako titulartasun eraginkorrerako sarbidea bultzatzea dela, helburu hori erraztuko duten eremu guztietan jardunez, eta nekazaritza-jardueraren enpresa-lidergoa beren gain hartuko duten profesional kualifikatuak sartzea sustatuz.

I. tituluak, hiru kapituluetan, honako hauek jasotzen ditu: familia- eta gizarte-nekazaritzaren ereduaren defentsa, euskal nekazaritza-jardueraren erreferentzia nagusi gisa; nekazaritza-ustiategiaren antolamendua, haien bideragarritasuna eta iraunkortasun ekonomikoa bermatuko duten nekazaritza-ustiategiak eta kudeaketa-ereduak garatu, finkatu eta mantentzeko helburuarekin; eta nekazaritza-lurzuaren defentsa eta mantentzea bermatzeko beharrezkoak diren ekintzak.

II. tituluak nekazaritzak ingurumen-jasangarritasunean duen zeregina definitzen du, eta nekazaritza-kudeaketa ingurumena babestearekin, natura-ingurunea zaintzearekin eta biodibertsitatea kontserbatzearekin bateragarri egiteko moduan arautzen du.

Titulu honetan, halaber, nekazaritza-, abeltzaintza- eta basogintza-ekoizpen jasangarria jorratzen da, besteak beste, helburu hauekin: ekoizpen ekologikoa eta nekazaritza birsortzailea garatzea; larreak sustatzea eta mendiko larreak mantentzea; eta Euskadiko basoen ingurumen-balioa babestea.

Era berean, landare- eta animalia-osasunaren ikuspegia lantzen da "One Health" ikuskeratik, eta zaintza- eta prebentzio-tresnak, klima-aldaketara egokitzeko tresnak eta izurriteen eta gaixotasunen aurrean jarduteko tresnak azpimarratzen dira.

III. tituluak elikagaien balio-kateen kudeaketa arautzen du, eta neurriak ezartzen ditu nekazaritza-jarduera enpresa-jarduera gisa sustatzeko, hala nola sektore ekoizleak balio-katean duen negoziazio-ahalmena indartzea; ekoizpenen kalitatea bultzatzea; logistikaren arloko ekintzak garatzea; nekazaritzako elikagaien merkatuetarako sarbidea sustatzea; edo azpisektore produktiboen errentagarritasun ekonomikoa hobetzea.

Titulu horren barruan, baso-eraldaketa eta balio-kateko nekazaritzako elikagaien ekoizpena ere jorratzen dira, jasangarritasuna babesteko, lehiakortasuna indartzeko eta tokiko lehengaiaren hornidura bermatzeko, bai eta elikagai seguru, osasungarri eta kalitatezkoen ahalik eta ekoizpen handiena sustatzeko ere.

Titulu honetan, gastronomiak eginkizun estrategikoa du euskal elikadura-katearen barruan, eta gastronomiaren garapena eta promozioa sustatzeko, suspertzeko eta bultzatzeko neurriak jasotzen ditu, bai eta osasunera, jasangarritasunera eta hurbiltasunera bideratutako sukaldaritza kolektiboa bultzatzeko neurriak ere.

IV. tituluak gobernantza instituzionala eta ikerketa, garapen teknologikoa, prestakuntza eta aholkularitzara bideratutako sektoreari laguntzeko politikak definitzen ditu. Titulu horretan, halaber, sektoreko lan- eta prebentzio-eremua bermatzeko neurriak jasotzen dira, lan-arriskuen prebentzioari, sasoikako lanari edo nekazaritza-aseguruei dagokienez.

Azkenik, titulu honetan, nekazaritzako, elikagaigintzako eta gastronomiako asoziazionismoa bultzatzeko ekintzak jasotzen dira.

V. tituluak, sektoreko esku-hartze administratiboari buruzkoak, sustapen-neurri nagusiak eta bultzatu beharreko politika aktiboak arautzen ditu, legean bertan definitutako helburu orokorrekin bat etorritik. Era berean, laguntzak kudeatzeko eskumena jasotzen da, eta baimenak eta lizentziak ematea ezartzen da, bai eta ikuskapen- eta kontrol-eginkizunak betetzea ere.

LEGE AURREPROIEKTUA, EUSKADIKO NEKAZARITZA, ELIKADURA ETA GASTRONOMIARENA/ 2026.05.19

Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantza Saila

Departamento de Alimentación, Desarrollo rural, Agricultura y Pesca

---

Azkenik, VI. tituluan, esku-hartze edo sustapen-jarduera orok nahitaez izan behar dituen arau-hausteen eta zehapenen araubidea jasotzen da, jarduera horien helburua lortzen dela bermatzeko.

Xedapen gehigarriek, iragankorrek, indargabetzaileek eta azken xedapenek legea behar bezala gauzatzeko beharrezkoak diren aurreikuspen batzuk jasotzen dituzte.

ATARIKO TITULUA – XEDAPEN OROKORRAK

1. artikulua. - *Xedea*

Lege honen xedea da Euskal Autonomia Erkidegoan nekazaritza-arloko euskal administrazioek nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-politika garatzeko oinarri eta printzipio inspiratzaileak ezartzea, unean-unean indarrean dauden arau-esparruekin bat etorritik, eta, betiere, Autonomia Estatutuan eta Autonomia Erkidegoko Erakunde Amankomunen eta bertako Lurralde Historikoetako Foru Erakundeen arteko harremanei buruzko Legean ezarritako eskumen-banaketa errespetatuz.

Era berean, lege honen xedea da nekazaritzako elikagaien euskal sektoreari tresna berriak ematea, haren funtsezko izaera estrategikoa indartu eta sendotzeko, eta, horrela, elikagaien hornidura eta irisgarritasuna, jasangarritasun ekonomikoa eta euskal herritarren elikadura-segurtasuna bermatzeko, bereziki krisi-egoeretan. Hori guztia, nekazaritzako elikagaien sistemaren jasangarritasun-erronkei eta ustiatzearen eta enpresen errentagarritasunaren, bideragarritasunaren eta etorkizunaren bermeari laguntzeko.

2. artikulua.- *Printzipio gidariak*

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren ekintza politikoaren esparruan, printzipio gidari hauek izango dituzte:

- a) Gizarte-bermearen printzipioa, kalitatezko elikagaiak, seguruak eta hurbilekoak eskuratzeko: euskal herritarrei elikagai nahikoak, seguruak, osasungarriak, kalitate egiaztatukoak eta hurbileko baldintzetan ekoizitakoak eskuratzeko aukera bermatzea, ekoizpen-sektorearen eta herritarren arteko lotura indartuz. Printzipio horrek euskal administrazioen politika publikoak honako hauek babestera bideratuko ditu: elikagaien segurtasuna, trazabilitatea, kalitate berezia, kontsumitzaileei egiazko informazioa ematea eta tokiko eta hurbileko elikadura-sistemak sustatzea, funtsezko elementu baitira gizarte-kohesiorako, lurralde-orekarako eta gizarteak euskal elikadura-sisteman duen konfiantzarako.
- b) Nekazaritzako eta elikagaigintzako balio-katearen egituraketaren, errentagarritasunaren eta lehiakortasunaren printzipioa: politika publikoa Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritzako elikagaien balio-katearen ekonomia indartzera bideratzea, haren egituraketa, oreka eta efizientzia egokia sustatuz maila guztietan, ekoizpen primariotik hasi eta eraldaketa, banaketa eta merkaturatzera arte. Printzipio horrek honako hauek bultzatuko ditu: balio erantsia sortzea, ustiatzearen eta enpresen errentagarritasuna hobetzea, berrikuntza, dimentsio ekonomikoa nahikoa eta sektorearen lehiakortasuna merkatuetan, eta, horretarako, harreman bidezkoak, gardenak eta jasangarriak bultzatuko ditu kateko eragileen artean.
- c) Euskal nekazaritza-sektorea, nekazaritza- eta elikagaigintza-sektorea eta sektore gastronomikoa babestearen printzipioa: ekintza politikoa gure sektorea babestera bideratzea, jasangarritasuna arriskuan jar dezaketen kanpo-jarduketan aurrean, nekazaritza- eta elikagaigintza-sektorearen lehiakortasuna sustatuz sektorea hobetzeko eta modernizatzeko gako gisa, haren garapen ekonomikoa eta erresilientzia bilatuz dauden baliabideak murriztu gabe, kudeaketan malgutasunez jardunez eta sektorearen eta merkatuaren baldintza aldakorretara egokituz. Hori guztia nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-sektoreetako enplegua zainduz egingo da.
- d) Nekazaritza-paisaia eta -nortasuna babesteko printzipioa: Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-, abeltzaintza- eta basogintza-jardurekin lotutako kultura-, zentzumen- eta paisaia-nortasuna babestea eta balioestea. Izan ere, sektorea eta haren jarduera lurraldearen eta bere paisaia produktiboaren ondare komunaren zati gisa aitortzen dira, landa-ingurunearen berezko adierazpenak baitira — soinu eta usain bereizgarriak barne —.

- e) Kudeaketa oso, efiziente eta gardenaren printzipioa: zuzentasunez jardutea, sustapen-politiken onuradun izan daitezkeen pertsonetikiko diskriminazio edo tratu oro saihestuz, indarrean dagoen araudiak baimentzen ez dituen datuen tratamendua edo hedapena saihestuz; sinplifikazio administratibo eta burokratikoaren aldeko apustua egitea, eta ahalik eta gardentasun handienaz bermatzea diseinatutako jarduketan hedapena eta komunikazioa.
- f) Erakundeen arteko lankidetzaren printzipioa: elkarrekin lan egitea Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-politikak diseinatzen, batez ere Nekazaritza, Elikadura eta Landa Garapen Politikako Batzordearen bidez; erakundeen arteko leialtasunaren, eskumenen errespetuaren eta ekintza politikoan laguntzearen planteamenduak oinarri hartuta, lege honen xedeak eta helburuak lortzeko. Printzipio hori bera aplikatuko da euskal administrazioetako beste sail batzuekin partekatutako kudeaketa- eta gauzatze-ekintzetan.
- g) Eragile sektorialekiko lankidetzaren printzipioa: euskal nekazaritza-administrazioen eta sektoreko eragile adierazgarrien arteko entzunaldia, koordinazioa, kontsulta eta aholkularitza teknikoaren bermatzea, Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-politikak diseinatzeko, batez ere Nekazaritza, Elikagaigintza eta Landa Garapeneko Kontseiluaren bidez. Printzipio hori ekintza positibo batetik eragile sektorialek garatu eta euskal administrazio publikoek bultzatutako politika aktiboetarako gauzatuko da.
- h) Subsidiarioritasun- eta proportzionaltasun-printzipioa: Europar Batasunaren Nekazaritza Politika Bateratuak araututako neurriak kudeatzea eta aplikatzea, Europar Batasunaren Tratatuan aitortutako bi printzipioak defendatuz eta Euskal Autonomia Erkidegoak nekazaritzaren, elikagaien eta gastronomiaren arloan duen eskumen-eremu eskusiboa babestuz.
- i) Emakumeen eta gizonen berdintasunaren printzipioa: neurri egokiak hartzea nekazaritzaren sektorean emakumeen eta gizonen tratu- eta aukera-berdintasuna bermatzeko, Emakume Nekazarien Estatutua osorik garatuz. Printzipio horrek emakumeak nekazaritza-sektorean sartzea bultzatuko du, bai eta familia-ustategien eta gizarte-oinarriko ustategien titulartasun erreal eta eraginkorra lortzea eta nekazaritza-arloko erabaki-organoei parte hartzea ere.

3. artikulua.- Eremu objektiboa

Lege honen aplikazio-eremu objektiboa nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-sektoreen antolamendu orokorra da, ekoizpen-, eraldaketa- eta merkaturatze-arloei dagokienez, bai eta, oro har, nekazaritza-ingurunearen jasangarritasunari lotutako jardueri dagokienez ere. Era berean, lehen sektorearen eta haren elikadura-katearen garapen jasangarriari laguntzen dion beste edozein jardura barne hartzen du.

4. artikulua.- Lurralde-eremua

Lege hau Euskal Autonomia Erkidegoan aplikatuko da; eta, kontuan hartuko da, modu orokorrean, lege honen eremu objektiboari dagozkion nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-jarduerak egiten diren lekua.

5. artikulua.- Xedeak

Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza- eta elikagaigintza-politika honako helburu hauek lortzera bideratuko da:

- a) Familia-nekazaritzan oinarritutako nekazaritzako elikagaien eredia defendatzea, bere ezaugarriengatik euskal ustategien ekoizpen-egiturara, lurraldearen errealitateara eta lurraldearen baldintza sozioekonomikoetara ondoan egokitzen dena delako. Hala ere, lege honek gure Erkidegoan dauden ekoizpen-ereduen aniztasuna babesten du, betiere arau honetan ezarritako manuetara egokitzen badira.

- b) Nekazariak bidezko errentak lortzen dituztela, beren lana eta produkzio-kostuak behar bezala ordaintzen dituztela eta euskal gizarteko beste sektore ekonomiko batzuen errentekin pareka daitezkeela bermatzea.
- c) Nekazaritza-ustiategiaren titulartasuna gaztetzen laguntzea, nekazaritza-sektore biziak, lehiakorak eta etorkizunekoak irautea bermatzeko egiturazko lehentasun gisa.
- d) Nekazaritza-lurzorua babestea, ekoizpen-jardueraren, landa-inguruneari eustearen eta paisaiaren kudeaketaren oinarri gisa.
- e) Modernizazio teknologikoa eta digitala bultzatzea nekazaritza- eta elikagaigintza-sektorean.
- f) Ingurumen-erronkei laguntzea, nekazaritzako elikagaien eta basogintzaren euskal sektoreak Euskal Autonomia Erkidegoko ingurumena babesteko eta hobetzeko duen zeregina indartuz, jardunbide arduratsuak sustatuz eta ingurumen-jardunaren kuantifikazio-, ebaluazio- eta jarraipen-sistemak txertatuz.
- g) Kontsumitzaileak behar bezala ordaindutako kalitatezko elikagai seguruen ekoizpena eta merkaturatzea bultzatzea, kate osoaren errentagarritasuna bermatzeko. Horrek ustiategiaren eta enpresen etorkizuna ahalbidetzen du, elikagaien autohornikuntzarako eta gure gastronomia indartzeko faktore gisa.
- h) Euskal gizarteak sektore hori aitor dezan sustatzea, bai eta sektore hori eskola-hezkuntzara eramatea ere, nekazaritza- eta elikagaigintza-sektoreak eta basogintza-sektoreak zeregin estrategikoa eta etorkizuneko betetzen dutela aitor dadin ondasun eta zerbitzuen ekoizpenean, paisaiaren eta biodibertsitatearen babesean, karbono-bilketan eta ingurumen-kudeaketan, landa-ingurunearen kontserbazioan eta lurraldearen kudeaketa orekatuan, bai eta Euskal Autonomia Erkidegoko kultura-ondareari eusten ere.
- i) Elikagaiak alferrik galtzea prebenitzea eta murriztea elikagaien ekoizpen-, eraldaketa-, hornidura- eta kontsumo-katearen maila guztietan, eta euskal nekazaritzako elikagaien sistemaren ekonomia zirkularreko eredu baterako trantsizioa sustatzea.
- j) Nekazaritza- eta elikagaigintza-eragileei eska dakizkiekeen kudeaketa burokratikoaren eta kontrolen sinplifikazioa bultzatzea.
- k) Euskal nekazaritzako elikagaien ekoizpenaren babesa hobetzea hirugarren herrialdeetako inportazioen aurrean eta nazioarteko merkatuen gorabeheren aurrean.

6. artikulua.- Helburuak

Aurreko artikuluan ezarritako xedeak lortzeko, lege honek helburu hauek ezartzen ditu:

- a) Nekazaritza-ustiategiak merkatuaren eskakizunetara egokitzea, gaitasun teknologikoak eta digitalak emanez eta laguntza-zerbitzuekin lagunduz, familia-nekazaritzan ahalik eta ustiategi eta pertsona gehienek iraun dezaten.
- b) Nekazariari errentarako laguntza publikoa mantentzea eta defendatzea – Nekazaritza Politika Erkidearen edo euskal administrazio eskudunek garatutako tresnen bidez–, klima-mendekotasun aldakorraren, baldintza orografiko produktiboen eta merkatuak ordaindu gabeko kanpo-efektu positiboak sortzearen konpentsazio gisa.
- c) Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-azalera erabilgarria mantentzea edo handitzea.
- d) Elikagaien balio-katean ekoizpen-sektorearen negoziazio-ahalmena indartzea, honako hauek sustatuz: eskaintzaren taldekatze kolektiboa, kalitate-ziurtagirien mantentzea eta garapena, ekoizpenaren eta merkatuen dibertsifikazioa, eta elikakatearen funtzionamendua hobetzeko indarrean dagoen araudia betetzen dela administratiboki zaintzea.

- e) Belaunaldi-erreleboa eta gazteak nekazaritza-sektorean sartzea bultzatzea, helburu hori erraztuko duten eremu guztietan jardunez, eta nekazaritza-jardueraren enpresa-lidergoa beren gain hartuko duten profesional kualifikatuak sartzea sustatuz, haien lana behar bezala konpentsatuko duen errentagarritasuna lortzeko.
- f) Emakumeen aitorpen profesionala, jasangarritasuna eta bilakaera aukera-berdintasunean sustatzea nekazaritzako elikagaien sektorean.
- g) Nekazaritza-lurzorua babesteko eta bertan behera utzitako lurzoruen aurka borrokatzeko indarrean dauden tresnak eguneratzea eta berritzea, ustiatzei beren ekoizpen-kostuak murrizteko lur-dimentsio egokia eman ahal izateko, bai eta haien erabilera energia berriztagarrien ezarpenarekin bateragarri egitea ahalbidetzen duten teknologiak garatzea ere.
- h) Euskal zentro teknologikoen garatutako ikerketa, talentua erakartzea eta kanpoko berrikuntzak, aholkularitza eta ezagutzaren transferentzia, digitalizazioa eta modernizazio teknologikoa indartzea; euskal nekazaritzako elikagaien eta basogintzaren sarea lehiakortasun-eskakizunetara etengabe egokitzen dela bermatzeko eta haren errentagarritasuna hobetzeko.
- i) Nekazaritza-sektoreak karbono-aztarnaren murrizketan eta biodibertsitate ez-kaltegarriaren babesean duen zeregina indartzea; fitosanitarioen eta ongarrrien erabilera jasangarria sustatzea, lurzoruen kalitatea zaintzeko eta ekoizpenen landare-, animalia- eta baso-osasuna zaintzeko eta artatzeko. Era berean, animalien ongizatea eta ureztatzeko uraren erabilera eraginkorra sustatzea, eta ekonomia zirkularreko eta elikagaiak alferrik galtzearen aurkako jardunbideak ezartzea.
- j) Merkatuetan kalitatezko erreferente gisa aintzatetsitako elikagaien elaborazioa bermatzea, kontsumitzaileen osasunerako eta ongizaterako berme guztiak eskaintzen dituztenak eta euskal gastronomiaren bereizketari eta ospeari laguntzen diotenak.
- k) Elikadurarekiko kanpo-mendekotasuna murriztea, eta euskal elikagaiei balio erantsi handiagoa sortzen duten merkatuetarako sarbidea erraztea.
- l) Euskal nekazaritzako elikagaien ekoizpenen eta basogintza-sektoretik eratorritakoen trazabilitatea bermatzea, horien eraldaketa lehiakorra bultzatzea, elikakatearen segurtasuna kontrolatzea, ekoizpenen sustapena eta merkaturatzea hobetzea, merkatu berriak irekitzea eta, oro har, euskal nekazaritzako elikagaien industria indartzea.
- m) Lehen eta bigarren hezkuntzako euskal hezkuntza-ereduan nekazaritza- eta elikagaigintza- arloko prestakuntza-edukiak sartzea, euskal herritarrei zuzendutako nekazaritzako elikagaien sektorearen balioei buruzko sentsibilizazio-kanpainak garatuz eta nekazaritza- arloko euskal administrazioen eta nekazaritzako erakunde profesionalen eta Euskal Autonomia Erkidegoko beste eragile sektorial batzuen arteko lankidetzak sustatuz, lehen sektorearen irudi positiboa zabaltzeko.
- n) Nekazarien prestakuntza eta haien enpresa-gaikuntza sustatzea.
- o) Erakundeen jarraipen sanitarioko bitartekoek erabilgarritasun- eta koordinazio-baldintza egokiak betetzen dituztela bermatzea, izurriteak eta gaixotasun emergenteak eraginkortasunez kontrolatzeko.

7. artikulua.- Definizioak

Artikulu honetan jasotako definizioak orokorrak izango dira, eta Euskal Autonomia Erkidegoko arau-xedapen guztietan aplikatuko dira, salbu eta xedapen horietan berariaz esangura bat ezartzen bada.

1. Nekazaritza-jarduera: nekazaritzako, abeltzaintzako eta basogintzako produktuak lortzeko beharrezkoak diren lanen multzoa, horien eraldaketa, ontziratzea eta merkaturatzea barne, betiere azken horiek ustiategiaren barruan egiten badira. Ustiategia mantentzeko behar diren lanak ere sartzen dira.
2. Nekazaritza-jarduera osagarria: ustiategiaren titularrak parte hartzea eta presentzia izatea nekazaritza-sektoreari lotutako elkarre-, kooperazio- edo lanbide-izaerako ordezkari-organoei; ingurumen-ondasunak eta -zerbitzuak eta landa-garapenekoak lortzea; jarduera turistikoak, zinegetikoak, artisau-jarduerak eta ustiategian egindako beste dibertsifikazio-ekintza batzuk, hala nola energia berriztagarriaren ekoizpena.
3. Nekazaria: nekazaritza-jarduera egiten duen pertsona fisikoa.
4. Nagusiki nekazaria: nekazari profesionala, pertsona fisikoa, errenta osoaren % 50, gutxienez, bere ustiategian egindako nekazaritza-jardueratik lortzen duena, eta urtean lanean emandako denboraren erdia edo gehiago jarduera horretan ematen duena. Pertsona juridiko batek nagusiki nekazaritza diharduela ulertuko da, baldin eta bazkideen % 50 nagusiki nekazaritza jotzen badira, lehen adierazitakoaren arabera. Sozietateak badira, forma juridikoa sozietate zibila denean izan ezik, bazkideen partaidetzak edo akzioak izendunak izatea ere eskatuko da. Nolanahi ere, estatutuetan edo bazkideen batzar orokorraren erabakian aurreikusi beharko da bazkideen artean tituluak eskualdatuz gero, arestian adierazitako baldintzak bermatuta geratu beharko direla.
5. Nekazari misto profesionala: 18 eta 55 urte bitarteko pertsona fisikoa, nekazaritza-jarduera egiten duena edo egingo duena eta helburu sozialtzat nekazaritza-jarduera ez duen enpresa batean besteren konturako langilea dena.
6. Nekazari profesionala: nekazaritza-ustiategi baten titularra edo titularkidea izanik, errenta osoaren % 50, gutxienez, nekazaritza-jardueretatik edo nekazaritza-jarduera osagarrietatik lortzen duen pertsona fisikoa edo juridikoa, betiere bere ustiategian egindako nekazaritza-jardueratik zuzenean lortutako errenta ez bada guztizko errentaren % 25 baino txikiagoa, eta nekazaritza-jardueretan edo nekazaritza-jarduera osagarrietan emandako lan-denbora, guztira lan egindako denboraren erdia baino handiagoa bada. Pertsona fisikoen kasuan, jarduerari dagokion Gizarte Segurantzako araubidean alta emanda egon beharko dute.
7. Oinarri sozialeko nekazaritza: oinarri sozialeko nekazaritza nekazaritzako elikagaien ekoizpen-eredu bat da, egitura kolektiboek sustatua, hala nola kooperatibek, eraldaketarako nekazaritza-sozietateek, ondasun-erkidegoek edo gizartea antolatzeke beste modu batzuek, eta ezaugarri hauek ditu: kudeaketa demokratikoa, kideen parte-hartze aktiboa eta lurraldean etekinak berrinbertitzea.
8. Familia-nekazaritza: familia-oinarriko nekazaritzako elikagaien ekoizpen-eredua da familia-nekazaritza, eta landa-ingurunean garatzen da haren jarduera. Kideen errenta eta dedikazioa nekazaritza-jardueratik datoz batez ere. Eredu hori multifuntzionala da, eta balioa ematen die ekonomiaren, gizartearen, lurraldearen, ingurumenaren eta kulturaren eremuetan. Horiek aintzat hartzeko eta babesteko, neurri espezifikoak behar dira, jasangarritasuna, belaunaldi-erlebeoa eta landa-garapenean laguntzea bermatzeko.
9. Elikagaigintzako: nekazaritzatik, arrantzatik, akuikulturatik, itsas haztegietatik, ehizatik eta mikologiatik edo beste jatorri natural batetik datozen elikagaiak ekoiztea, eraldatzea, ontziratzea eta merkaturatzea.
10. Elikagaien autohornidura: baldintza horretan, modu egonkorrean eta une oro, pertsonak eta ganaduak elikagai seguruak, nutritiboak eta nahikoak eskuratzeko aukera dute, beren premiak asetzeko eta haien osasuna, ongizatea eta produktibitatea bermatzeko. Kontzeptu hori lotuta dago lurralde batek bere kanpo-mendekotasuna murrizteko duen gaitasunarekin, elikadura-subiranotasuna indartzuz.

11. Elikagaien balio-katea: elikadura-sisteman esku hartzen duten katebegien, agenteen eta jardueren multzo artikulatua, sargaien hornidura eta ekoizpen primarioa, eraldaketa, ontziratzea, biltegitratzea, logistika, banaketa eta handizkako eta txikizkako merkaturatzea, sukaldaritza modalitate guztietan eta azken kontsumitzailearen kontsumoa, fase bakoitzean sortutako hondakinen eta azpiproduktuen kudeaketa barne.
12. Basoaren eta zuraren balio-katea: baso-baliabidearen aprobetxamendu jasangarrian esku hartzen duten katebegien, eragileen eta jardueren multzo artikulatua, hala nola mintegien kudeaketa, birpopulaketa, hobekuntza genetiko eta basogintza, zura planifikatzea, moztea eta erauztea, eta lehen eraldaketa —zerratzea, lehortzea, sailkatzea, tratatzea eta prestatzea—.
13. Elikagaiak alferrik galtzea: elikakatetik hainbat arrazoiengatik baztertutako nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak, gizakiek kontsumitzeko guztiz jangarriak eta egokiak direnak eta, bestelako erabilerririk ezean, hondakin gisa baztertzen direnak.
14. Kalitate- eta jatorri-bereizgarriak: ezaugarri bereizgarriak dituen nekazaritzako edo elikagaigintzako produktu bat identifikatzeko balio du. Produktu hori erregelamendu edo baldintza-agiri batek babesten du, eta ezaugarri horiek betetzen direla ziurtatzen duen kontrol-sistema baten mende dago.
15. Nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresak: nekazaritza- edo elikagaigintza-arloetan diharduten nekazaritza-ustiategien eta enpresen multzoa.
16. Nekazaritza-ustiategia: titularrak, pertsona fisikoak edo juridikoak, nekazaritza-jarduera gauzatzean, enpresa-mailan antolatutako ondasun, aktibo eta eskubideen multzoa, batez ere merkatu-helburuekin, eta berez unitate tekniko-ekonomikoa osatzen duena. Erregelamendu bidez, gainera, gutxieneko laborantza-dimentsio bat eskatu ahal izango da.
17. Nekazaritza-ustiategi asoziatiboa: hainbat bazkide biltzen dituen pertsona juridiko bati dagokion titulartasuna, estatutuen edo sozietate-forma erregulatzen duen araudiaren arabera.
18. Lehentasunezko ustiategia: familia-ustiategia edo gizarte-oinarrikoa, gaur egun bideragarria dena edo bideragarritasun hori lortu eta finkatu dezakeena, eta erregelamenduz ezarritako dimentsio- eta errentagarritasun-baldintzak betetzen dituena.
19. Landa-finka: ustiategi berekoak diren eta mugapearen ondorioetarako continuum bat osatzen duten partzelen multzoa.
20. Abeltzaintza estentsiboa: ekoizpen-sistema bat da, animaliak, batez ere, aire zabalean egoten dira, eta larreak erabiltzen dituzte elikatzeko.
21. Gastronomia: gizakiak bere elikadurarekin eta ingurumenarekin edo ingurunearekin duen harremana aztertzen duen diziplina.
22. Nekazaritzako elikagaien industria: nekazaritzako produktuak edo elikagaiak manipulatzeko eta produktu berriak lortzeko instalazioak eta ekipoak, enpresa gisa jardunez.
23. Nekazari gaztea: nekazaritza-jarduera egiten duen pertsona fisikoa, edo jarduera horretara sartzeko fasean dagoena, eta 41 urte baino gutxiago dituena.
24. One Health: ikuspegi integratua eta bateratzailea, pertsonen, animalien eta ekosistemen osasuna orekatzea eta optimizatzea helburu duena. Ikuspegi horrek onartzen du giza osasuna, animalien osasuna, landareen osasuna eta ingurumenaren osasuna estuki lotuta daudela, eta, beraz, sektore, diziplina eta diziplina anitzeko lankidetzak sustatzen du, mehatxu sanitarioak prebenitzeko, detektatzeko eta horiei eraginkortasunez erantzuteko.
25. Lurzatia: ekoizpen-unitate bati dagokion nekazaritza-lurzoruaren azalera mugatua.
26. Artisau-ekoizpena: Euskal elikagaien kultura kontserbatzen laguntzen duten elikagaiak manipulatzeko, egiteko eta eraldatzeko jardura da. Kontsumitzaileei azken produktu

individualizatua bermatzen die, kalitatezkoa eta ezaugarri bereizgarriak dituen, artisauaren esku-hartze pertsonala faktore nagusia den ekoizpen txiki kontrolatuei esker lortutakoa.

27. Sukaldaritza kolektiboa: leku berean, oro har erakunde edo enpresen barruan, dauden pertsona-taldeentzako janariak egiteko eta hornitzeko zerbitzuen multzoa.

28. Nekazaritzako elikagaien sektorea: nekazaritzako, abeltzaintzako, arrantzako, akuikulturako, ehizako eta mikologiako ekoizpen primarioa, haren eraldaketa, ontziratzea, banaketa eta merkaturatzea, bai eta baso-jatorriko elikagai-aprobetxamenduak ere, biltzen dituen sektore ekonomikoa.

29. Nekazaritza-sektorea: nekazaritza-, abeltzaintza- eta basogintza-ekoizpeneko jarduerak barne hartzen dituen sektore ekonomikoa.

30. Sektore gastronomikoa: sektore ekonomiko bat da, janariak eta edariak egiteko, aurkezteko, zerbitzatzeko eta kontsumitzeko jarduerak biltzen dituena —ostalaritza eta jatetxeak modalitate guztietan barne, bai eta sukaldaritza kolektiboa ere—, sukaldaritza-kulturaren prestakuntza-, ikerketa-, dibulgazio- eta sustapen-jarduerekin batera, euskal elikadura-kultura kontserbatzen, transmititzen eta proiektatzen laguntzen baitute.

31. Elikagaien segurtasuna: elikagaiak eta pentsuak osasunerako kaltegarriak ez direla eta kontsumorako egokiak direla eta elikadura-kate osoan zehar elikagaiei buruzko legeriaren printzipio eta betekizun orokorrak betetzen dituztela bermatzeko beharrezkoak diren baldintzen eta neurrien multzoa.

32. Ekosistema-zerbitzuak: nekazaritza-ustiategiak sortzen dituzten kanpo-efektuak edo ondasun publikoak dira, hala nola lurraldearen eta paisaiaren kudeaketa, karbonoa xurgatzea, ingurumena eta biodibertsitatea babestea eta landa-ingurunea mantentzea, merkatuak saritzen ez dituenak.

33. Ekoizpen- edo nekazaritza-azpisektoreak: nekazaritza-sektorea banatzen den ekoizpen-esparruetako bakoitza. Azpisektore produktiboak dira: esnetarako behiak, haragitarako behiak, baratzezaintza, ardi-esnea, mahastizaintza eta ardogintza, zereala, etab.

34. Nekazaritza-lurra: balio agronomikoa duen lursaila, nekazaritza-jarduera jasaten duena edo jasan dezakeena.

35. Ustiategiaren titularrak: nekazaritza-jarduera eta, hala badagokio, nekazaritza-jarduera osagarriak egiten dituen pertsona fisikoa edo juridikoa, ustiategia osatzen duten ondasunak eta eskubideak enpresa-irizpideekin antolatzen dituena, eta haren kudeaketak dakartzan arriskuak eta erantzukizunak bere gain hartzen dituena. Lege honen ondorioetarako, ustiategiaren titulartasuna pertsona fisiko batek baino gehiagok dutenean, horietako bakoitza titularkidetzat hartuko da.

36. Nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuen trazabilitatea: elikagai bat, pentsu bat, elikagaiak ekoiztera bideratutako animalia bat edo elikagai edo pentsuetan sartuko den edo sar daitekeen substantzia bat une oro identifikatzeko aukera, ekoizteko, eraldatzeko, ontziratzeke eta merkaturatzeko etapa guztien bidez.

37. Eskualdagarrtasuna: nekazaritza-ustiategi baten gaitasun juridiko eta administratiboa, titulartasuna eta/edo erabilera-eskubideak pertsona fisiko edo juridikoen artean eskualdatzeko, nekazaritza-jardueraren jarraitutasuna eta hari lotutako lege-, dirulaguntza-, zerga- eta ingurumen-betebeharrak betetzen direla bermatuz.

38. Ekoizpen-unitatea: kokaleku berean dauden eta ustiategi batekoak diren eta nekazaritza-jarduera garatzen duten elementuetako edo elementu-multzoetako bakoitza.

I. TITULUA – NEKAZARITZA SISTEMA ETA NEKAZARITZA USTIATEGIAK

I. KAPITULUA Familia-nekazaritzaren eta gizarte-oinarriaren ereduaren defentsa

8. artikulua.- Konpromisoa

Nekazaritzaren euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, familia-nekazaritzaren eredu eta gizarte-oinarrikoak defendatu eta sendotzea bultzatuko dute lehentasunez, euskal nekazaritza-jardueraren erreferentzia nagusi gisa. Horretarako, programa horiei eusteko, indartzeko eta etorkizuna proiektatzeko beharrezkoak diren politikak, programak eta jarduerak garatuko dituzte.

9. artikulua.- Familia-nekazaritzari eta gizarte-oinarriko nekazaritzari laguntzeko politikak

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek familia-nekazaritzari eta gizarte-oinarrikoari laguntzeko politika espezifikoak ezarriko dituzte. Politika horietan, gutxienez, honako hauek sartuko dira:

1. Familia-nekazaritzaren eta gizarte-oinarrikoaren ereduari lotutako ustiategien titularren errentarako laguntza; horretarako, laguntza-mekanismoak eta -politikak erabiliko dira eremu publikotik.
2. Familia-ustiategien eta gizarte-oinarriko ustiategien bideragarritasuna eta bizi-kalitatea hobetzen lagunduko duten zerbitzu publiko edo pribatuak sustatzea, hala nola ordezkapen-zerbitzuak, eskulan osagarria kontratatuzko laguntza, aholkularitza teknikoa eta enpresa-aholkularitza, edo administrazio- eta zerga-kudeaketa.
3. Belaunaldi-erreleboa bultzatzea, sektorean sartzeko eta profesionalizatzen laguntzeko programa espezifikoaren bidez.
4. Emakume nekazariak familia-ustiategien eta gizarte-oinarriko ustiategien titulartasuna eskura dezaten sustatzea.
5. Inbertsioak egitea prozesuak eta teknologia berriak digitalizatzeko, familia-ustiategietako eta gizarte-oinarriko ustiategietako nekazaritza-jarduera errazteko eta sinplifikatzeko.

10. artikulua.- Familia-nekazaritza eta gizarte-oinarriko nekazaritza babesteko lehentasunezko jarduerak

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, familia-nekazaritzari eta gizarte-oinarrikoari laguntzeko jarduerak hauek bultzatuko dituzte, lehentasunez:

1. Ustiategietako titularren errentarako laguntzaren arloan:
  - a) Euskal Autonomia Erkidegoan irizpideak eta estandarrak ezartzea, familia-ustiategiak eta gizarte-oinarrikoak lehentasunezko ustiategitzat hartzeko, bai Nekazaritza Politika Erkidearen laguntzak, bai Estatuaren laguntzak jasotzeari dagokionez.
  - b) Euskal Autonomia Erkidegoan ezarritako ekoizpen-azpisektore garrantzitsu bakoitzerako azpisektore-programak diseinatzea. Programa horietan, garatu beharreko jarduketako ildoak eta, hala badagokio, laguntza-neurriak ezarriko dira, lehentasunezko jokoak jotako familia-ustiategietako eta gizarte-oinarriko ustiategietako jarduketei lehentasuna emanez. Azpisektore produktibo garrantzitsutzat joko da azken bost urteetan batez beste % 5etik gorako ekarpena egiten diona Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritzako Azken Ekoizpenari.
  - c) Eskaintzen dituzten ekosistema-zerbitzuak kontuan hartuta, familia-ustiategiei eta gizarte-oinarriko ustiategiei laguntzeko lehentasunezko neurriak ezartzearen bideragarritasuna ebaluatzea, adierazleak zehaztuz, haien parametrizazioa eta balorazioa ahalbidetzeko.

- e) Ustiategien autosufizientzia ekonomiko handiagoa sustatzen duten tresnak eta neurriak indartzea.
2. Ustiategien titularren bizi-kalitatea hobetzeko laguntza-zerbitzuei dagokienez:
- a) Ordezkapen-zerbitzuen ezarpena sustatzea, ustiategien titularrek, bereziki abeltzaintza-ustiategietakoek, oporraldiez edo beren gain hartutakoek gozatu ahal izan dezaten, bai eta amatasun- edo aitatasun-bajak bete ahal izan ditzaten ere.
- b) Familia-ustiategiei eskulan osagarria emango dieten zerbitzu-enpresen sorrera eta bitartekaritza bultzatzea, ustiategian bertan dagoena baino langile-bolumen handiagoa behar duten nekazaritza-jarduerako lanetarako, hala nola uztak biltzea, inausketak, ureztatze-hodiak jartzea, txertoak jartzea edo antzeko beste batzuk.
- c) Euskal Autonomia Erkidegoan aitortutako aholkularitza-zentroek ematen dituzten zerbitzuak bultzatzea eta indartzea, hala nola ustiategiaren kudeaketa tekniko-ekonomikoa, ustiapen-koadernoa betetzea eta, oro har, familia-ustiategien eta gizarte-oinarriko ustiategien nekazaritza-jarduerarekin lotutako edozein aholkularitza.
3. Belaunaldi-erreleboari eta emakume nekazariak titulartasuna lor dezaten laguntzeko politikei dagokienez:
- a) Belaunaldien arteko erreleborako eta gazteak euskal nekazaritza-sektorean sartzeko estrategia integral bat diseinatzea eta ezartzea, gutxienez arlo hauen inguruan egituratuta:
- Arau-esparru espezifiko bat ezartzea.
  - Euskal nekazaritza-sektoreari balioa emateko jarduerak, gizartearen aurrean, oro har, eta gazteen aurrean, bereziki.
  - Nekazaritza-jardueretan gazteak hurbiltzeko eta esperimintatzeko programak.
  - Erreleborik gabeko ustiategi bideragarriei laguntzeko neurriak.
  - Gazteak sektorean kokatzeko prozesurako laguntzak indartzea.
  - Langile berriei finantzaketa eskuratzeko erraztasunak ematea.
  - Instalatzen diren gazteentzako prestakuntza eta aholkularitza indartzea.
  - Landa-ingurunean bizi-kalitatea hobetzeko jarduerak.
- Estrategia horren kontrola eta jarraipena Jarraipen Batzordeak egingo du (Nekazari Gazteen Estatutuari buruzko otsailaren 4ko 8/2014 Dekretuaren bidez sortua).
- b) Emakume Nekazarien Estatutuari buruzko urriaren 15eko 8/2015 Legea edo horri buruz garatutako araudia erabat garatzea, eta jarraipen-batzordearen irizpenen arabera jardutea, ustiategien titulartasun partekatua indartuz.
4. Familia- eta gizarte-ustiategietako prozesuak digitalizatzeko inbertsioei laguntzeari dagokionez:

- a) Euskadiko nekazaritzako elikagaien ekosistemako zentro teknologikoen ikerketa eta ezagutzaren transferentzia sustatzea berrikuntza teknologikoetan eta nekazaritza-ustiategien eskura jar daitezkeen zerbitzu digital egiaztatu eta fidagarrietan, prozesuak sinplifikatzen, kostuak murrizten eta familia- eta gizarte-ustiategietan ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-jasangarritasuna lortzen laguntzeko.
- b) Familia-ustiategietako eta oinarri sozialeko ustiategietako nekazaritza-jardueran aplika daitezkeen digitalizazioan eta teknologia berrietan inbertsioak egiteko laguntza-lerroak ezartzea, hala nola landa-koaderno digitalak, ganadua lokalizatzeko eta kontrolatzeko sistemak, doitasunezko nekazaritza-moduluak, berotegi adimendunak, bilketarako robotika edo dronen bidezko osasun-tratamenduen aplikazioak, besteak beste.
- c) Nekazaritza- eta elikagaigintza-sektoreetan garapen berriak sartzea eta erabiltzea ahalbidetuko duen beharrezko arau-esparrua garatzea.

5. Beste jarduketa batzuk:

- a) Nekazaritza-ustiategiak mantentzen eta irauten lagunduko duten tresnak eta jarduketak garatzea, hala nola III. kapituluan jasotako nekazaritza-lurak babesteko jarduketak eta beste jarduketa batzuk, hala nola nekazari misto profesionalaren figura bultzatzea.

II. KAPITULUA Nekazaritzako ustiategien antolamendua

11. artikulua.- Antolamendu-gidalerroak

1.- Nekazaritza-jardueraren funtzio ekonomikoak indartzeko, batez ere, balio erantsia sortzea, elikagaiak ekoiztea eta enplegua sortzea, nekazaritza-arloko euskal administrazioek nekazaritza-ustiategiak eta haien bideragarritasun eta iraunkortasun ekonomikoa bermatuko duten kudeaketa-ereduak garatu, finkatu eta mantentzea sustatuko dute, 5. artikuluan ezarritako helburuekin bat etorritik.

2.- Nekazaritza-ustiategiek ematen dituzten eskosistema-zerbitzuak indartzeko, nekazaritza-jardueraren ingurumen- eta lurralde-funtzioekin bateragarriak diren ekoizpen-ereduak bultzatuko dituzte nekazaritza-arloko euskal administrazioek. Ingurumen-funtziotzat hartuko dira ingurumena, natura-baliabideak, ekosistemak eta nekazaritza-paisaiak babesteari lotutakoak, eta lurralde-funtziotzat, berriz, nekazaritza-lurzorua, lurralde-oreka eta landa-eremuen sare sozioekonomikoa kontserbatzeko duen balioari lotutakoak.

3.- Ustiategiari lotutako eskubideak, emakidak eta salbuespenak, Euskal Autonomia Erkidegoko kudeaketa-esparruko administrazio-esleipenetatik datozenak, babesteko, nekazaritza-arloko euskal administrazioak arduratuko dira horiek kudeatzeaz, aplikatzekoak diren jarraibide eta araudien arabera.

4.- Nekazaritza-jarduera errazteko, nekazaritza-arloko euskal administrazioek ustiategiei eska dakizkiekeen administrazio-prozedurak eta kontrol-prozedurak sinplifikatzea bultzatuko dute, dagokion araudiaren arabera.

12. artikulua.- Antolamendu-jarduketak

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren antolamendu- eta sustapen-jardueran, harmonizatu egingo dituzte indarreko eta etorkizuneko araudian eta programetan aurreikusitako jarduketak eta baliabideak, eta lehentasuna emango diete helburu hauek dituzten ekintzei:

- a) Ustiategiko titular profesionalak eta nagusiki dihardutenak ezartzen laguntzea, eta bereziki emakume eta gazteak titular gisa instalatzen laguntzea.
- b) Familia- eta gizarte-nekazaritzako ereduari lotutako ustiategiak mantentzea eta indartzea, errentagarritasun-dimentsio eta -maila egokiak bermatuko dituzten formulak garatuz.

- c) Merkatuaren eskariarekin bat datozen nekazaritzako ekoizpen-orientabideak garatzea, ekoizpen-dibertsifikazioa sustatuz sektorearen erresilientzia indartzeko estrategia gisa.
- d) Ustiategiaren kontzentrazioa eta taldekatzea bultzatzea, nortasun juridikoa duten elkarte-formulen bidez, kooperatiba-ereduari lehentasuna emanez.
- e) Teknologia berrien erabilera sustatzea, bereziki teknologia digitaletan.
- f) Nekazaritza-ustiategietako titularrei eta langileei prestakuntza eta aholkularitza profesional egokia ematen zaiela bermatzea, nekazaritza-jardueraren enpresa-ikuspegia azpimarratuz.
- g) Ingurumena, nekazaritza-lurra, paisaia eta lurralde-antolamendua errespetatzen dituzten ekoizpen- eta kudeaketa-metodoak bultzatzea, Europar Batasunean eta Autonomia Erkidegoan indarrean dagoen araudiaren arabera.
- h) Euskal Autonomia Erkidegoan, nekazaritza-ustiategiei lotutako eskubideen, emakiden eta salbuespenen erabilera optimizatzea.
- i) Euskal nekazaritza-administrazioek datu-baseak eta kudeaketa- eta elkarreragingarritasun-mekanismoak ezartzea, ustiategiaren titularrei burokrazia eta administrazio-karga ahalik eta gehien murrizteko.

13. artikulua.- Ustiategiaren titularraren betebeharrak

1.- Nekazaritza-ustiategiaren titularrek betebeharrak hauek izango dituzte:

- a) Aplikatzekoa den araudia eskatzen dituen administrazio-baimen guztiekin jardutea.
- b) Nekazaritza-ustiategiaren kasuan, unean-unean higienari, fitosanitarioen erabilerari eta landare-osasunari buruz indarrean dagoen araudia betetzea, eta ekoizpen-jasangarria bideratutako praktikak eta ekoizpen-metodoak erabiltzea, sargaien erabilera optimizatzeko, arazoizko eta justifikatutako aplikazioaren bidez, analitiken, abisuen edo gomendioen arabera. Horren barruan sartuko dira ongarritzea, ureztatzea, fitosanitarioak eta beharrezkoak diren beste jarduketak batzuk, eta, aldi berean, lurzuaren osasuna hobetuko duten praktikak sustatuko dira.
- c) Abeltzaintzako ustiategiaren kasuan, animaliak identifikatzeko eta mugitzeko, abeltzaintzako higienarako, animalien ongizaterako eta animalien osasunerako une bakoitzean indarrean dagoen araudia betetzea, bereziki animalien osasunerako, osasun publikorako eta ingurumenerako arriskutsuak izan daitezkeen gaixotasun epizootikoei dagokienez.
- d) Landare- eta animalia-osasunaren arloan, administrazio eskudunei jakinaraztea ustiategian izurriteak edo gaixotasunak daudela, bai eta sortzen ari diren izurrite eta gaixotasun berriak agertzeko eta hedatzeko arriskua dakarten nekazaritza- eta baso-praktikak saihestea ere, lege honen 32. artikuluan (Egoera fitosanitarioa zaintzea eta jakinaraztea) eta 41. artikuluan (Gaixotasunak eta prozesu patologikoak jakinaraztea) xedatutakoaren arabera.
- e) Esku hartzen duten administrazioei jakinaraztea, aurreikusitako epeetan, beren ustiategiari buruz erregelamenduz ezartzen diren datuak, eta, bereziki, Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategiaren Erregistroari, erroldari eta nahitaez egin beharreko beste estatistika-eragiketa batzuei buruzkoak.
- f) Nekazaritza-lurra gutxiegi ez erabiltzea, salbu eta, agintaritzaren eskudunak hala erabakita, agronomikoki posible egiten bada edo justifikatutako salbuespenezko arrazoiak badaude. Halaber, bere lurzatietan dauden errentamenduak jakinarazi eta erregistratu beharko ditu.

- g) Hala dagokionean, langile gaituak izatea, eta araudian aurreikusitako laneko arriskuen prebentziorako beharrezko prestakuntza eta neurriak ematea.
- h) Suteak agertzeko eta zabaltzeko arriskua dakarten nekazaritza- edo baso-jarduerak saihestea.
- i) Ustiapenari lotutako eskubideei buruzko arau-xedapenak betetzea, horien kudeaketa, lagapena edo transmisioa barne.
- j) Ustiapen-koadernoak betetzea eta eguneratuta edukitzea. Bertan jasoko dira, laboreetan egindako lanketak, ereintzak, ureztatzeak, uztondo-tratamenduak, fitosanitario eta ongarrien aplikazioak eta abar; lurzatien kokapena eta noiz egin diren adieraziz, eta hala eskatzen duten eragiketen baimenak, albaranak edo fakturak ere jasoz. Koaderno digital baimenduak erabiliko dira aplikatu beharreko araudiak hala xedatzen duenean.
- k) Agintaritza eskudunei ikuskapen-lanak erraztea.
- l) Ustiategiko instalazioak transmisio-baldintza onetan mantentzea, nekazaritzako zabortegeiak edo aurri-egoeran daudenak agertzea edo mantentzea saihestuz.

2.- Nekazaritza-ustiategien titularrak dira beren ekoizpenen elikagai-segurtasunaren arduradunak.

14. artikulua.- Titulartasun partekatua

1.- Titulartasun fisikoko ustiategi erregistratu batean, ezkontzako edo izatezko bikoteak arautzen dituen maiatzaren 7ko 2/2003 Legearen arabera eraturako izatezko bikoteko bi kideek zuzenean eta pertsonalki egiten badute nekazaritza-jarduera, ustiategi horren titulartasuna «titulartasun partekatuaren» figura juridikoa izango da, eta bi kideek titulartasunaren % 50eko partaidetza izango dute.

2.- Titulartasun partekatuaren figura juridikoari atxikitako pertsonak Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategien Erregistroan inskribatu beharko dira titularkide gisa, ondorio guztietarako.

3.- Titulartasun partekatua dutenek ustiategiari datxezkion eskubide eta betebeharretan parte hartuko dute.

4.- Ustiategiaren titularrari dagozkion eta araudian aurreikusita dauden laguntzak, ordainketak, eskubideak, kuotak edo ondorio baliokideak dituzten beste neurri batzuk titularkide bakoitzari esleituko zaizkio, ustiategian duen partaidetzaren arabera edo elkarren artean adosten dutenaren arabera.

5.- Titulartasun partekatuak dagozkion ondorio sozial, laboral, ekonomiko, fiskal eta gainerakoak izango ditu, araudi zibil, komertzial, laboral eta fiskal aplikagarriaren arabera.

15. artikulua.- Euskal Autonomia Erkidegoko Ustiategien Erregistroa

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategien Erregistroan inskribatzea ezinbesteko baldintza izango da nekazaritza-jardueran aritzeko eta administrazio euskaldun edo europarren nekazaritza- eta elikagaigintza-politikaren esparruan ezarritako laguntzak eta sustapen-neurriak eskuratzeko.

2.- Lurralde Historiko bakoitzeko nekazaritza-ustiategien erregistroek osatuko dute erregistroa, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloko eskumena duen sailak kudeatutako datu-base komun batean bateratuta.

3.- Foru-administrazioetako nekazaritza-gaietan eskumena duten sailek beren lurralde historikoari dagokion nekazaritza-ustiategien erregistroa kudeatu eta eguneratuta edukiko dute, beren irizpideen arabera. Gutxienez, erregelamendu bidez zehazten diren datuak eta eremuak jaso beharko dituzte, erregistroarekiko eta nahitaez bete beharreko gainerako datu-baseekiko elkarreragingarritasuna bermatzeko.

4.- Nekazaritza Ustiategien Erregistroak elkarreragingarritasuna bermatu beharko du Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzen den ustiapen-koaderno digitalarekin, erregelamendu bidezko garapenaren arabera, eta garatzen diren kudeaketa-tresna guztiekin.

5.- Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategien Erregistroak bereizi egingo ditu lehenetasuneko nekazaritza-ustiategiak eta gainerakoak, 12. artikuluan xedatutakoaren arabera.

6.- Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategien Erregistroak autokontsumorako nekazaritza-ustiategien erregistroa eduki beharko du, profesionalentzat arriskutsuak diren eremuetan sortzen ari diren izurriteak edo gaixotasunak kontrolatu ahal izateko.

7.- Erregistro horren edukia erregelamendu bidez garatuko da, ustiategiak inskribatzeko irizpideak, nahitaez eman beharreko datuak eta eremuak eta bertan jasotako informazioa kudeatzeko baldintzak barne.

III. KAPITULUA Nekazaritza-lurra babestea eta mantentzea

16. artikulua.- Xedapen orokorra

Euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, beren jarduerak koordinatuko dituzte nekazaritza-lurra mantentzeko eta hobetzeko, eta nekazaritza-jarduerari lotuta dagoen eta gizartearen eskariekin bat datorren erabilera jarraitua eta egokia sustatuko dute. Horretarako, esku-hartze publikoko beharrezko tresna eta neurriak erabiliko dituzte, euskal landa-eremua antolatzen indarrean dagoen erreferentzia-esparruaren arabera, nekazaritza-lurzorua babesteko estrategiarako, eta lege honetan xedatutakoaren arabera.

17. artikulua.- Nekazaritza-lurra antolatzen tresna

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek zainduko dute indarrean dagoen Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektoriala betetzen dela, antolamendu-tresna nagusia baita nekazaritza-lurzoruaren erabilera zaintzeko, haren gainean jardun nahi duten beste jarduketa administratibo edo pribatu batzuen aurrean, hargatik eragotzi gabe goragoko mailako beste antolamendu-tresna batzuetara egokitzea.

2.- Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legearen arabera, balio estrategiko handiko lurzoruetan (euskal landa-eremua antolatzen indarreko esparruaren arabera definituak) aurreikusitako edozein proiektu edo jarduketa administratibok nekazaritza-arloan eskumena duen foru-organoaren alde aurreko txostena beharko du. Txosten hori ikusita, Lurralde Antolamendurako Batzardeak azken txosten loteslea emango du hirigintza-plangintzako figurentzat.

3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektoriala eguneratzea bultzatuko dute, alde batetik, uztailaren 30eko 128/2019 Dekretuaren bidez onartutako Euskal Autonomia Erkidegoko Lurralde Antolamenduaren Gidalero berrietara edo hura ordeztzen duen araudira egokitzeko, eta, bestetik, indarrean dauden edo onartzeko bidean diren beste antolamendu-tresna batzuekin harmonizatzen saiatzeko; eguneratze horrek bereziki indartuko ditu balio estrategiko handiko lurzoruak babesteko neurriak. Aipatutakoari dagokionez, honako alderdi hauek indartuko eta hobetuko dira, besteak beste:

- Lurzoruen kartografia eguneratzea.
- Nekazaritza eta Basozaintzako LPSa berriaz aitortzea tresna sektorial estrategiko gisa, ez soilik lurzoru arautzeko.
- Udal-plangintza lurralde-plan sektorialaren zehaztapenetara egokitzeko agindua, ezartzen diren epeetan.

- Basogintza-jarduera babestea, foru-arauen esparru loteslea aplikatuz.
- Mendi publikoak eta herri-mendiak babestea.
- Nekazaritza-ustiategiari lotutako etxebizitza isolatuen araubidea legez argitzea, foru-eskumena eta udal-plangintzaren zeregina errespetatuz.
- Antolamendu-kategoriak birdefinitzeko agindua.
- Nekazaritzaren Sektoreko Eragina Ebaluatzeko Protokoloa (NSEEP) birformulatzea.
- Nekazaritza-jarduerei lotutako kultura-, zentzumen- eta paisaia-nortasuna babestea, eta, bereziki, 2.000 biztanletik beherako landa-entitateetan, horiek nortasun kolektiboaren eta landa-munduaren bereizgarri gisa zain daitezen lortzeko.

4.- Alde horretatik, euskal administrazioek gure ekoizpen-egiturara egokitutako energia berriztagarrien azpiegiturak behar bezala garatzeko ikerketa eta ezagutzaren sorkuntza sustatuko dituzte, nekazaritza-lurzuaren erabilera eta Euskal Autonomia Erkidegoan energia berriztagarriak sustatzeko instalazioen ezarpena bateragarriak izan daitezen, 6. artikulua (helburuak) f) letran xedatutakoaren arabera; eta balio estrategiko handiko lurzoru gisa katalogatutako lurzoruetan horien erabilpena baztertuta geratuko da.

18. artikulua.- *Lehentasunez erosteko eta atzera eskuratzeko eskubidea*

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek lehentasunez erosteko eta atzera eskuratzeko eskubideak baliatu ahal izango dituzte Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektorialak balio estrategiko handikotzat katalogatutako nekazaritza-lurrak eskualdatzen direnean. Eskubide horiek baliatzea, lehenik eta behin, lurzoru dagoen lurralde historikoko foru-aldundiari dagokio, eta, subsidiarioki, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorriari.

19. artikulua.- *Nekazaritza-lurrak eskuratzeko bitartekaritza-erakundeak*

1.- Foru-administrazioetan nekazaritza-gaietan eskumena duten sailek bitartekaritza-bulegoak sortuko dituzte beren lurralde-eremuetan, gutxieneko dimentsio ekonomikoak dituzten eta errelebo-faltagatik nekazaritza-jarduera etengo duten ustiategiaren datu-baseak ezartzeko, bai eta sektorean instalatzeko interesa duten pertsonen datu-baseak ezartzeko ere, nekazari gazteei lehentasuna emanez. Bulego horiek funtsezko tresna izango dira eskuragarri dagoen nekazaritza-lurzorurako sarbidea errazteko.

2.- Hala ere, lurzoru-funtsen kudeaketari lotutako bitartekaritza-bulegoak dauden lurralde historikoetan, bulego horiek modu proaktiboagoan egingo dute beren jarduera, Euskal Autonomia Erkidegoan nekazaritza-lurrak kontserbatzeari eta haien erabilera sustatzeari buruzko urriaren 2ko 193/2012 Dekretuan xedatutakoaren arabera, eta aurreko apartatuan aurreikusitako bulegoekiko interkonexioa bermatuko dute. Bitartekaritza-erakunde berak bi zereginak bete ahal izatea posible izango da.

3.- Erregelamendu bidez ezarriko dira ustiategiak 1. puntuaren ezarritako bitartekaritza-bulegoetan inskribatzeko bete behar dituzten baldintzak, bai eta bulego horien bidez nekazaritza-jardueran sartzeko interesa duten pertsonen eska dakizkiekeen betekizunak ere.

20. artikulua.- *Gutxiegi erabilitako nekazaritza-lurrak*

1.- Natura lehengoratzeko Europako araudiarekin bat etorriz, nekazaritza-arloko euskal administrazioek gutxiegi erabilitako nekazaritza-lurrak berreskuratuko dituzte.

2.- Lege honen ondorioetarako, gutxiegi erabilitako nekazaritza-lurruak hartuko da honako inguruabar hauetako bat edo batzuk biltzen dituena:

- a) Neurri zuzentzaileak aplikatu gabe dituzten degradazio-prozesuak.
- b) Nekazaritza-jardunbide desegokiak edo uztak, lurzati mugakideen aprobetxamendua edo natura-ingurunea arriskuan jartzen dituzten erabilerak.

- c) 5 urtez nekazaritza-jarduerarik ez izatea, salbu eta interes agronomikoa edo administratiboa badu, edo justifikatutako salbuespenezko arrazoiak badaude.

3.- Foru-administrazioetan nekazaritzaren arloko eskumena duten sailek gutxiegi erabilitako nekazaritza-lurzoru bat hautematen badute, urriaren 2ko 193/2012 Dekretuan (Euskal Autonomia Erkidegoan nekazaritza-lurra kontserbatzeari eta lur horren erabilera sustatzeari buruzkoan) edo haren arau-aldaketetan xedatutakoaren arabera jardun beharko dute.

4.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek bermatuko dute beren titulartasuneko lurrek nekazaritza-erabilera izango dutela, 15. artikuluan xedatutakoaren arabera.

21. artikulua.- Lurzatiak bateratzea eta elkartzea

1.- Foru-administrazioetako nekazaritza-gaietan eskumena duten sailek lurzatiak biltzeko edo elkartzeko prozedurak bultzatuko dituzte beren lurralde-eremuan, nekazaritza-, abeltzaintza- edo basogintza-erabileretarako aprobetxamendu eta errentagarritasun optimoa ahalbidetuko duten egitura eta neurri egokiak dituzten ustiategiak eratzeko eta mantentzeko, haien jabaria, jabetza edo gozamina edozein dela ere, bai eta haien kudeaketa efizienterako zerbitzuak emateko ere.

2.- Kontzentrazio- edo taldekatze-prozedura ofizioz edo partikularrek eskatuta hasi ahal izango da, erregelamenduz ezartzen diren betekizunekin eta prozedurarekin bat etorritik. Eremua kokatuta dagoen lurraldeko foru-organoari dagokio eskumena. Lurralde historiko bati baino gehiagori eragiten badio, Gobernu Kontseiluak izango du eskumena, inplikaturako foru-aldundiek batera proposatuta. Dagokion dekretuak herri-onurako deklaratzeko eta gizarte-intereseko arrazoiengatikoko presako betearazpena jasoko ditu.

22. artikulua.- Landa-errentamenduak

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloan eskumena duen sailak Euskal Autonomia Erkidegoko errentamendu-kontratuen arau-egokitzapena bultzatuko du, Euskal Zuzenbide Zibilar buruzko ekainaren 25eko 5/2015 Legearen 13. artikuluan xedatutakoaren arabera, eta arau-garapen horretan sartuko ditu figura horrek euskal nekazaritzan dituen berezitasunak, bai eta bertan dauden beste kontratu-figura batzuk ere.

2.- Landa-errentamenduen kudeaketa eta erregistroa foru-administrazioetan nekazaritza-arloko eskumena duten departamentuei dagokie.

23. artikulua.- Mendi publikoen eta herri-basoen kudeaketa

1.- Foru-administrazioetan nekazaritza-arloan eskumena duten sailek eguneratuta edukiko dute mendi publiko eta komunalen antolamenduari eta kudeaketari buruzko araudia.

2.- Araudi horretan, ahal den neurrian, sektorean instalatzen diren abeltzain profesional gazteak herri-basoetara eta mendi publikoetara sartzea lehenetsiko da.

3.- Larreak ganaduerentzat aprobetxatzea sustatuko da, unean-unean belar-sastrakak kentzea eta araudi orokorretan baimendutako abere-zamak errespetatzea bultzatuz, jarduera errazteko eta suteak prebenitzeko.

II. TITULUA – NEKAZARITZA SISTEMAREN INGURUMEN IRAUNKORTASUNA

I. KAPITULUA Nekazaritza-jardueraren ingurumen-funtzioa

24. artikulua.- Nekazaritza-jardueraren ingurumen-eginkizuna

1.- Oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-jarduerak bateragarria izan beharko du ingurumen-jasangarritasunarekin, natura-ingurunearen zaintzarekin eta biodibertsitatearen kontserbazioarekin.

2.- Ingurumenaren arloan, Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-jarduera bat etorritikoa da Nekazaritza Politika Bateratutik eratorritako araudiarekin eta jasangarritasunaren arloko Europako

estrategietako xedapenekin, bereziki fitosanitarioen erabilera murrizteari eta nekazaritza ekologikoa garatzeari dagokienez.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-ustiategien titularrek beren ustiategietan karbono-aztarna murriztera bideratutako praktikak eta ekoizpen-metodoak aplikatuko dituzte. Horretarako, nekazaritza-arloko euskal administrazioek karbonoa xurgatzeko proiektuak eta konpentsazio-mekanismoak errazteko neurriak sustatuko dituzte, nekazaritza- eta basogintza-jarduerarekin eta lurzorua erabilerarekin lotuta. Horrekin lortu nahi da nekazariak, abeltzainek eta elikagaien industriak emisioen merkatuan parte hartu ahal izatea, beren ustiategietan lortutako murrizketak edo xurgapenak merkaturatuta.

4.- Ongarritzeari dagokionez, nekazaritza-arloko euskal administrazioen politikak bat etorriko dira lurzoruaren ongarritze jasangarriari buruz indarrean dagoen Estatuko eta Europako araudiarekin. Nekazaritza-arloko euskal administrazioek nekazaritza-jardueran ongarririk organikoaren erabilera sustatuko dute lehentasunez. Horretarako, ongarririk erabileran jardunbide jasangarriagoak ahalbidetuko dituzten tresnak ezarriko dituzte.

5.- Euskal administrazioek nekazaritza eta nekazaritzako elikagaien industria deskarbonizatzen bideratutako inbertsioak lehenetsiko eta proiektuak bultzatuko dituzte.

25. artikulua.- Ekosistema-zerbitzuen balorizazioa

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek nekazaritza-jarduerak emandako ekosistema-zerbitzuen esparruan ikerketa sustatuko dute, nekazaritza-jarduerak sortutako ekosistema-zerbitzuak identifikatzea, balioztatzea eta kuantifikatzea ahalbidetuko duen ezagutza sortzeko epe ertainean, nekazaritza-ustiategien titularren errentagarritasunerako laguntza osagarri bihur daitezela.

26. artikulua.- Ekonomia zirkularra nekazaritza-jardueran

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek jardunbide egokiak ezartzea sustatuko dute, nekazaritza-ustiategietan elikagaien galerak eta alferrik galtzea murrizteko eta ekonomia zirkularreko praktikak egiteko, bereziki landare- eta abeltzaintza-azpiproduktuak aprobetxatuz eta birziklatuz edo konpostatuz, ongarririk eta fitosanitarioen ordezko produktu gisa erabiltzeko.

II. KAPITULUA Nekazaritza-ekoizpen jasangarria

27. artikulua.- Ekoizpen-metodo jasangarriagoak sustatzea

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek lurzoruaren osasuna hobetzera bideratutako jardunbide jasangarriak garatzea sustatuko dute, besteak beste ekoizpen ekologikoa eta nekazaritza birsortzailea, aldizkako programa espezifikoaren bidez.

28. artikulua.- Lurzoru-mapen erabilera

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek klase agrologikoen mapak eta Euskadiko lurzoruaren monitorizatzeko sarea erabiltzea bultzatuko dute, lurzoruaren osasunaren jarraipena egiteko eta lurzoruaren erabileraren plangintza jasangarria egiteko funtsezko tresna gisa.

29. artikulua.- Ongarriak, haziak eta produktu fitosanitarioak

1. Ongarriaren arloan, nekazaritza-arloko euskal administrazioen jardunaren helburua izango da Euskal Autonomia Erkidegoan behar diren baldintzak ematea osakerari, definizioari, izendapenari, identifikazioari eta ontziratzeari buruzko eskakizun tekniko zehatzak aplikatu ahal izateko. Eskakizun horiek, aldi berean eta berdintasunez, balio-kateko eragile guztiei aplikatu behar zaizkie, nekazariak, azken kontsumitzaileak, ingurumenaren, bereziki eremu kalteberen, osasun publikoaren, langileen segurtasunaren eta merkataritza-transakzioen leialtasunaren interesak babesteko.

2. Haziak eta mintegiko landareei dagokienez, ofizialki kontrolatutako eta ziurtatutako kalitatea duten ugalketako landare-materialen erabilera sustatuko da, nekazaritza-ekoizpena eta landare-osasuna hobetzeko dagoen araudiaren arabera. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean

nekazaritzaren arloan eskumena duen saila izango da arlo horretako ikuskapenen eta ziurtagirien arduraduna.

3.- Hazien eta mintegiko landareen ekoizleek eta merkatariek, bai eta EBn landare-materiala merkaturatzeko pasaporte fitosanitarioa behar dutenek ere, egoitza Euskal Autonomia Erkidegoan badute, Landareen Operadore Profesionalen Erregistroan (ROPVEG) inskribatuta egon beharko dute. Foru-administrazioetan nekazaritzaren arloan eskumena duten sailak arduratuko dira pasaporte fitosanitarioak baimentzeaz eta kontrolatzeaz.

4. Produktu fitosanitarioei, ongarriari eta urari dagokienez, foru-organo eskudunek produktu horien kontrolatzea eta erabilera arrazoizkoa sustatuko dute, nekazaritza- eta baso-ekosistemen jasangarritasuna bermatuz, baldintza egokietan aplikatzen direla ziurtatuz, aplikatzaileen eta kontsumitzaileen osasuna zainduz, eta indarrean dagoen araudiarekin bat etorritik. Drone bidezko produktu fitosanitarioen aplikazioa bultzatuko da, indarrean dagoen araudiaren arabera.

5.- Foru-administrazioetan nekazaritzaren arloan eskumena duten sailak arduratuko dira Nekazaritza Makineriaren Erregistroan inskribatutako Euskal Autonomia Erkidegoko fitosanitarioak aplikatzeko ekipoen egiaztapen teknikoak egiaztatzeaz, produktu fitosanitarioak aplikatzeko ekipoen aldizkako ikuskapenei buruzko azaroaren 18ko 1702/2011 Errege Dekretuan edo hori aldatzen duen araudian xedatutakoaren arabera.

30. artikulua.- Ureztapena

1. Euskal administrazioek lur ureztatuen modernizazioa eta kudeaketa iraunkorra sustatuko dute, nekazaritzaren lehiakortasuna hobetzeko, uraren segurtasuna bermatzeko eta ingurumen-inpaktua murrizteko. Jarduketa hori azpiegitura efizienteak sendotzera eta uraren erabilera arrazionala bermatzera bideratuko da, Euskal Autonomia Erkidegoan baliabide estrategiko gisa.

2.- Ureztatze-politikak honako printzipio hauen arabera arautuko dira: efizientzia hidrikoa, ingurumen-jasangarritasuna, berrikuntza teknologikoa eta klima-aldaketaren aurreko erresilientzia. Ureztatze-sistema adimendunak, ura aurrezteko teknologiak eta akuiferoak eta ekosistemak babesten dituzten praktikak barne hartzen dituzten proiektuak lehenetsiko dira.

3.- Ura biltegitratzea eta berrerabiltzea sustatuko da, nekazaritza-sektorean ekonomia zirkularra bultzatzeko neurri gisa.

31. artikulua.- Landare-osasuna

1. Nekazaritza-produktuen landare-osasuna bi alderditan antolatuko da: alde batetik, prebentzioa, organismo kaltegarriak heda ez daitezen, eta, bestetik, Euskal Autonomia Erkidegoko haziei zein laboreei eragiten dieten izurrite eta gaixotasun mota guztien aurka borroka egitea.

2. Foru-administrazioetako nekazaritza-gaietan eskumena duten sailek, bakoitzak bere lurralde historikoan eta Neiker Nekazaritza Ikerketa eta Garapenerako Euskal Erakundearekin koordinatuta, zaintza fitosanitariorako sarea sortuko dute, gai fitosanitarioei buruz eskuragarri dagoen informazioa biltzeko eta aztertzeko jardueramultzoa integratzeko. Horrela, Autonomia Erkidegoan begetalei, landare-produktuei edo beste eragile batzuei eragin diezaieketen izurrite edo gaixotasunak eta parasitoak ez diren beste agente kaltegarri batzuk goiz detektatu eta ebaluatu ahal izango dira, eta kontrol-neurriak eta beharrezkoerabakiak hartu ahal izango dira, horiek prebenitzeko, hedatzeko aukera saihesteko eta, ahal denean, desagerrarazteko, aplikatzekoa den araudi sektorialarekin bat etorritik.

3. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloan eskumena duen sailak estatu eta erkidego mailan beharrezkoak diren koordinazio-mekanismoak antolatuko ditu, eta Landare Osasunaren Batzorde Tekniko Koordinatzailearen buru izango da, Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura sailburuaren 2006ko irailaren 12ko Aginduan xedatutakoaren arabera. Agindu horren bidez, aldatu egin zen Osasun eta Kontsumo sailburuaren eta Nekazaritza eta Arrantza sailburuaren Agindua, izurri-hilkariei buruzko araudia garatzeko eta aplikatzeko Batzorde Teknikoa sortu zuena.

4.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek Neiker izango dute landare- eta animalia-izurriteak detektatzeko erreferentzia-laborategi.

5.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloan eskumena duen sailak, Neikerrekin batera, eta foru-administrazioetan nekazaritzaren arloan eskumena duten sailek izurriteen alertak eta kontingentzia-egoerak kudeatzeko protokoloak egingo dituzte, Euskal Autonomia Erkidegoan interes berezia duten nekazaritzako elikagaiak arriskuan jar ditzaketenak.

32. artikulua.- Egoera fitosanitarioa zaintzea eta jakinaraztea

1.- Nekazaritzan aritzen diren pertsonak, basoginek, merkatariek, inportatzaileak, profesionalak eta, oro har, ustiategietako edo landare-estaldura duten bestelako azaleretako titularrek landare-osasunari buruzko araudiaren esparruan jardun beharko dute, eta, zehazki, honako hauek egin beharko dituzte:

- a) Haien laboreak zaintzea eta haien egoera fitosanitarioari buruzko mota guztietako informazioa ematea, organo eskudunek hala eskatzen dutenean.
- b) Dagokion foru-organoko nekazaritza-administrazioari jakinaraztea organismo kaltegarrien agerpena edo landare-produktuetan gaixotasun-sintoma atipiko oro.

2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek:

- a) Hirugarren herrialdeetako landare-materiala kontrolik gabe sartzeak dakarren arriskuaz gizartea sensibilizatzeko jarduerak ezartzea, arreta berezia jarritz Euskal Autonomia Erkidegoko produktu enblematikoetan.
- b) Klase agrologikoen mapak eta Euskal Autonomia Erkidegoko lurzoruak monitorizatzeko sarea garatzea, lurzoruaren osasunaren jarraipena egiteko eta haren erabileraren plangintza jasangarria egiteko funtsezko tresna gisa.

33. artikulua.- Higiena nekazaritzako ekoizpen primarioan

1.- Nekazariak Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren apirilaren 29ko 852/2004 (EE) Erregelamenduaren I. eranskinean eta Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren urtarrilaren 12ko 183/2005 (EE) Erregelamenduaren I. eranskinean ezarritako higiena-betebeharrak bete beharko dituzte, hala erea kontrolaren azken erantzukizuna nekazaritza-arloan eskumena duten foru-organoi dagokio.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan saila izango da autonomia-erkidegoko kontrol-programak koordinatzeko ardura duen agintaritza, bai eta Estatuko Administrazioan eskumena duen ministerioarekin harremanetan jartzeko gunea ere.

III. KAPITULUA Abeltzaintza-ekoizpen jasangarria

34. artikulua.- Larreak sustatzea eta mendiko larreak mantentzea

1.- Foru-organoeetako nekazaritza-administrazioek abeltzaintza estentsiboaren garapena bultzatuko dute, paisaia eta biodibertsitatea mantentzearekin bat datorren kudeaketa-eredu gisa. Horretarako, larreak berreskuratzeko politikak ezarriko dituzte.

2.- Foru-organoeetako nekazaritza-administrazioek mendi-larreen azalera galtzea eragotziko dute, larreen aprobetxamenduko hektarea-kopurua mantentzea helburu saihestezina izanik, eta artzaintzaren digitalizazioa sustatuko dute teknologia berriak erabiliz.

3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek abeltzaintza estentsiboaren segurtasuna sustatzeko programak bultzatuko dituzte.

4.- Foru-organoeetako baso-administrazioek nahitaezko neurri gisa basogintza eta artzaintza ezarriko dituzte basogintza birsortzen ari ez diren eremuetan, ezta bestelako mugarik ere, mendi publikoetan, etxeko animaliak aziendaren titularrekin lankidetzan erabiliz.

35. artikulua.- *Abeltzaintzako ustiategien baldintza teknikoak, higieniko-sanitarioak eta ingurumenekoak*

1.- EAEko abeltzaintzako ustiategi guztiek indarrean dagoen araudi higieniko-sanitarioa, animalien osasun eta ongizateari buruzkoa eta antolamendu zooteknikokoa bete beharko dituzte, eta, bereziki, animalia-espezie bakoitzerako erregelamendu espezifikoan ezarritako arauak.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko abeltzaintza-ustiategien eraikuntza- eta ekipamendu-betekizunak, funtzionamendu-betekizunak eta baimentze- eta erregistro-izapide administratiboak Euskal Autonomia Erkidegoko abeltzaintza-ustiategien arau teknikoak, higieniko-sanitarioak eta ingurumenekoak ezartzen dituen otsailaren 25eko 50/2025 Dekretuan edo hura aldatzen edo ordeztzen duen araudian xedatutakoaren arabera arautuko dira.

3.- Higiene-baldintzei dagokienez, EAEko abeltzaintza-ustiategiek Elikagaien higienerari buruzko Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2004ko apirilaren 29ko 852/2004 (EE) Erregelamenduaren I. eranskinean ezarritakoa bete beharko dute, hargatik eragotzi gabe betekizun higienikoak eta sanitarioak egokitzen dituzten ustiategiak, maiatzaren 17ko 76/2016 Dekretuaren arabera (Euskadiko nekazaritzako elikagaien ekoizpeneko hainbat arlotan betekizun higieniko eta sanitarioak egokitzeko baldintzak ezartzen dituena), edo ordezeko araudiak.

4.- EAEko nekazaritza-administrazioek eta EAEko ingurumen-administrazioek elikadurako, hobekuntza genetikoko eta kudeaketako teknikak sustatuko dituzte EAEko abeltzaintza-ustiategietan, eta, besteak beste, haztegietako emisioak urrunetik monitorizatzeko eta karbono-aztarna kalkulatzeko tresnak erabiliko dituzte, gure ganaduak berotegi-efektuko gasen emisioa murrizteko eta abeltzaintza-ustiategien efizientzia eta jasangarritasuna optimizatzeko.

36. artikulua.- *Animaliak identifikatzea eta mugitzea*

1.- Indarrean dagoen araudiak ezarritako baldintzetan identifikatu beharko dira animaliak. Identifikatzeko betebeharra animaliak dituzten ustiategien titularrei dagokie, eta, nolahi ere, jabeei ere bai.

2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek animaliak identifikatzeko sistemen eraginkortasuna bermatuko dute, abereen jarraipena egiteko eta abereak lokalizatzeko teknika eta baliabide elektroniko eta informatikoak erabiliz. Ildo horretan, nekazaritzako administrazio guztiek Animalien Trazabilitaterako Sistema Integralaren elkarreragingarritasuna eta kudeaketa indartuko dituzte.

3.- Nolanahi ere, gogor jardungo da abenduaren 23ko 1307/2024 Errege Dekretuarekin edo hura ordeztzen duen araudiarekin (1307/2024 Errege Dekretuak aldatu egiten ditu urriaren 17ko 787/2023 Errege Dekretua, zeinaren bidez xedapenak ematen baitira itxian dauden lehorreko animalia-espezie jakin batzuen trazabilitate-, identifikazio- eta erregistro-sistema arautzeko).

4.- Albaitaritza-zerbitzu ofizialek immobilizatuko dituzte identifikatu gabeko animaliak. Beharrezko kontrolak egin ondoren, eta emaitzen arabera, animaliak identifikatu egingo dira edo hiltegiaren edo ustiategiaren bertan hiltzeko aginduko da, eta, hala badagokio, gorpuak suntsitu eta deuseztatzeko, indarrean dagoen araudia betez. Animalia jabea edo edukitzailea izango da, nolahi ere, eratorritako kostuen erantzulea, eta dagokion administrazio-zehapena ezarriko zaio.

5.- Ustiategi batetik datozen animaliak beste ustiategi batera edo ustiategi bereko beste ekoizpen-unitate batera eramateko, hiltegiara edo merkatura, indarrean dagoen araudiak unean-unean zehazten dituen osasun-baldintzak eta dokumentazio administratibo-sanitarioa bete beharko dira.

6.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, berrogeialdi prebentiboak ezarri ahal izango dizkiete Euskal Autonomia Erkidegotik kanpoko animaliei, dagozkien osasun-probak egiteko.

7.- Animaliak indarrean dagoen araudia bete gabe mugituz gero, atxiki egingo dira, eta, hala badagokio, isolatu, eta, behar diren administrazio- eta osasun-kontrolak egin ondoren, jatorrizko tokira edo hiltegiara bidaliko dira, edo hil egingo dira, indarrean dagoen araudia betez. Animalia jabea edo edukitzailea izango da, nolahi ere, eratorritako kostuen erantzulea, eta dagokion administrazio-zehapena ezarriko zaio.

jabea edo edukizalea izango da, nolahi ere, eratorritako kostuen erantzulea, eta, gainera, dagokion administrazio-zehapena ezarriko zaio.

37. artikulua.- *Animalien ongizatea*

1.- Abeltzaintza-orientazioko nekazaritza-ustiategien titularrek zainduko dute abereentzako instalazioetan animalien ongizatearen arloko Europar Batasuneko araudia betetzen dela. Horretarako, nekazaritza-arloko euskal administrazioek kontrol-sistematika egokiak ezarriko dituzte, bai eta laguntza-ildoak ere, ustiategiak arau-eskakizunetara egokitu ahal izateko.

2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek abeltzaintza-izaerako erakunde, elkarte edo ustiategiek animalien ongizatearen arloan aitortutako ziurtagiriak lortzea sustatu eta bultzatuko dute.

38. artikulua.- *Animalien elikadura*

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek zainduko dute ganaduari ematen zaizkien elikagaiak unean-unean indarrean dagoen araudia betetzen dutela, elikagaien osasunari eta segurtasunari dagokienez.

2.- Gehigarriak, aurre-nahasketak, lehengaiak eta animaliak elikatzeko erabiltzen diren beste substantzia eta produktu batzuk fabrikatzen dituzten pertsonak, pentsu-enpresak ustiatzen dituzten pertsona fisikoak edo juridikoak eta beren ustiategietako abeltzainak dira prozesuaren etapa guztietan elikagaien segurtasuna zaintzeko arduradun nagusiak, ekoizpenetik merkaturatzera, eta jardunbide egokiak jarraitzeko, autokontrol-sistema bat izateko eta indarrean dagoen araudiak ezartzen dituen baldintza orokorrak edo espezifikoak betetzeko arduradun nagusiak. Nolanahi ere, bat etorri beharko dute Animalien elikaduraren sektorearen erregistro eta kontrol ofizialari buruzko apirilaren 9ko 62/2019 Dekretuan edo hura ordeztzen duen araudian xedatutakoarekin.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko Animalien Elikadurako Establezimenduen Erregistroa apirilaren 9ko 62/2019 Dekretuaren bidez sortutako Animalien Elikaduraren Sektoreko Establezimenduen Erregistroaren bidez kudeatuko da. Animaliak elikatzeko produktuak bideratzen dituzten operadoreak sistema horretan erregistratu behar dira. Sistema hori Eusko Jaurlaritzan nekazaritzaren arloko eskumena duen sailak kudeatuko du.

4.- Urtarrilaren 7ko 1/1997 Dekretuan (Euskal Autonomia Erkidegoan albaitaritzako sendagaiak banatzen eta banatzen dituzten farmazia-arretako establezimendu eta zerbitzuak eta pentsu sendagarriak fabrikatzeko unitateak baimentzeari eta kontrolatzeari buruzkoa) edo hura ordeztzen edo aldatzen duen araudian xedatutakoaren arabera arautuko dira albaitaritzako sendagaiak fabrikatu, banatu eta banatzea, bai eta animalien ekoizpenean eta osasunean erabilitako pentsu sendagarriak prestatu, merkaturatu eta erabiltzea ere.

39. artikulua.- *Animalien osasuna*

1.- Animalien osasunaren arloko jarduerak One Health ikuspegiaren arabera garatuko dira, eta gizakien osasunaren, animalien osasunaren eta ingurumen-osasunaren arloen arteko koordinazioa sustatuko da, osasun-arriskuak prebenitzeko eta kontrolatzeko.

2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek modu koordinatuan jardungo dute abere-aziendari eragin diezaioketen gaixotasun edo agerraldi epizootikoak zaindu, prebenitu eta kontrolatzeko, eta behar diren neurriak hartuko dituzte horiek azkar geldiarazteko eta desagerrarazteko. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloan eskumena duen sailari dagokio Estatuko Administrazio Orokorreko organismoekiko koordinazioa.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean abeltzaintza-arloan eskumena duen sailari dagokio gaixotasun-deklarazio ofiziala egitea. Adierazpen hori egin aurretik, gaixotasunaren behin betiko diagnostikoa egingo dute albaitaritza-zerbitzu ofizialek, azterketa klinikoak, azterketa epidemiologikoak eta laborategiko teknikak oinarri hartuta, bai eta urriaren 10eko 779/2023 Errege Dekretuak (nahitaez deklaratu beharreko animalien gaixotasunen jakinarazpena ezartzen duena eta

haien jakinarazpena arautzen duena) edo hura ordezten duen araudian eskatutako informazioa kontuan hartuta.

4.- Foru-organoetako nekazaritza-administrazioek, animalien osasunaren arloan dituzten eskumenak baliatuz, adierazpen ofiziala behar duen edozein gaixotasun detektatzeko beharrezkoak diren zaintza- eta ikuskapen-jarduerak egingo dituzte, eta, hala badagokio, erregelamendu bidez ezarritako diagnostiko-probak egingo dituzte, bereziki zoonosian eta bektoreek eragindako gaixotasunetan. Gainera, ingurumen-administrazioarekin behar den koordinazioa ezarriko dute, baldin eta basafaunari kalterik egiten bazaio.

5.- Foru-organoetako nekazaritza-administrazioek berehala jakinaraziko diote Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean abeltzaintza-arloko eskumena duen sailari beren lurraldean animalien gaixotasun-foku bat dagoela susmatzen badute eta susmo hori adierazpen ofiziala egin behar duten kasuen barruan badago

6.- Diagnostiko-prozesuan, teknika egokiak eta eskatutako segurtasun-neurriak dituzten laborategi egiaztatuak erabiliko dira.

7.- Animaliak, ustiategiak eta abeltzaintzako produktuak immobilizatu, isolatu, berrogeialdian jarri eta hil ahal izango dira, albaitari ofizialaren kontrolpean, osasun publikorako edo beste animalia batzuetarako arriskua izateari uzten diotela ulertu arte. Neurri horiek animalia gaixoei, susmagarriei eta haiekin bizi direnei ere eragin diezaiekete. Jarduera horiek guztiak foru-organoetako nekazaritza-administrazioek onartutako protokoloen arabera egingo dira, aplikatu beharreko legeriarekin bat etorritz.

8.- Foru-organoetako nekazaritza-administrazioek modu koordinatuan ezarriko dituzte nahitaez bete beharreko osasun-programak eta gaixotasunak desagerrarazteko programak, instalazioen eta animalien osasun-egoera egokia mantentzeko nahitaezkoa denean edo beharrezkotzat jotzen dutenean.

9.- Prebentzio gisa, foru-organoetako nekazaritza-administrazioek txertaketa-kanpainak ezarri ahal izango dituzte zenbait gaixotasun eta azienda-motaren aurrean.

10.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek abereen garraiobideak garbitzeko eta desinfektatzeko zentroen ezarpena eta lurralde-banaketa egokia bultzatuko dute, gaixotasunak prebenitzeko, biosegurtasuna hobetzeko, abereen osasuna babesteko eta elikagaien segurtasunerako funtsezko tresna gisa.

40. artikulua.- Albaitaritzako sendagaiak arduraz erabiltzea eta antimikrobianoekiko erresistentzien aurka borrokatzea

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko Osasun Sailarekin koordinatuta, albaitaritzako sendagaien erabilera arduratsua, zuhurra eta arrazionala sustatu eta bermatuko dute Euskal Autonomia Erkidegoko abeltzaintza-ustiategietan, funtsezko elementua baita animalien osasuna, elikagaien segurtasuna eta osasun publikoa babesteko, eta mikrobioen aurkako erresistentziak prebenitzeko eta horien aurka borrokatzeko.

2.- Horretarako, foru-organoetako nekazaritza-administrazioek:

- Albaitaritzako sendagaiak agintzeko, emateko, erabiltzeko eta erregistratzeko eskumena duten osasun-agintarien kontrola indartuko dute, eta ziurtatuko dute albaitariaren agindupean eta baimendutako baldintzen arabera soilik erabiltzen direla.
- Animalien ekoizpenean antimikrobianoen kontsumoa zaintzeko, jarraipena egiteko eta kontrolatzeko neurriak bultzatuko dituzte, farmaziaren eta osasun publikoaren arloko agintaritzak eskudunekin koordinatuta.

- Osasun-prebentzioa, biosegurtasuna, abeltzaintzako jardunbide egokiak eta animalien ongizatea sustatuko dituzte, antibiotikoen erabileraren beharra murrizteko lehentasunezko tresna gisa.
- Albaitarien, abeltzainen eta sektoreko gainerako agenteen prestakuntza eta sentsibilizazioa sustatuko dituzte, mikrobioen aurkako erresistentzien arriskuari eta albaitaritzako sendagaien erabilera egokiari buruz.

3.- Hori guztia albaitaritzako sendagaien eta antimikrobianoekiko erresistentzien aurkako borrokaren arloan indarrean dagoen Europako, estatuko eta autonomia-erkidegoko araudiarekin bat etorritz garatuko da, bai eta osasun bakarraren ikuspegiaren esparruan onartzen diren estrategiekien eta ekintza-planekin bat etorritz ere (One Health).

41. artikulua.- Gaixotasunak eta prozesu patologikoak jakinaraztea

1.- Animalien jabeek edo arduradunek, merkatariak, inportatzaileak, esportatzaileak, garraiolariak eta animalien osasunarekin lotutako jarduerak egiten dituzten profesionalak, pertsona fisikoak edo juridikoak izan, berezko agerraldi guztien berri eman beharko diote dagokion foru-organoko nekazaritza-administrazioari, baldin eta gaixotasun epizootikoen berri badute edo gaixotasun horien susmoa badute, edo gaixotasun horien birulentzia berezia, oso larria edo hedapen azkarra dela-eta kutsatzeko arriskua badakarte animalientzat, etxeoentzat edo basatientzat, edo benetako arriskua badute osasun publikorako edo ingurumenerako. Arestian deskribatutako betebeharrak lagun egiteko eta esperimintatzeko animalien kasuetara ere hedatzen dira.

2.- Era berean, nahitaezkoa da dagokion foru-organoko nekazaritza-administrazioari edozein prozesu patologikoren berri ematea, baldin eta, aipatutako ezaugarriak izan ez arren, nahitaez aitortu beharreko animalien gaixotasunen zerrendetan jasotako gaixotasunetako bat delako susmoa sortzen badu.

3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek alerta-protokoloak egingo dituzte animalien osasunaren arloan, inplikaturako eragileen koordinazio egokia eta esku-hartze azkarra bermatzeko, alertek eragin ditzaketen arriskuak minimizatzeko neurri egokiak hartuko direla ziurtatzeko. Gaixotasun zoonotikoen kasuan, koordinazio hori Osasun Sailera ere hedatuko da.

42. artikulua.- Animalia-jatorriko azpiproduktuak

1.- Abeltzaintza-ustiategietako titularrek, animalia hilen edo beren abeltzaintza-jardueran sortutako animalia-jatorriko edozein azpiprodukturen, simaurra eta minda, besteak beste, jabeek eta edukitzaileek kudeaketa higienikoa egin beharko dute, indarrean dagoen araudian ezarritako manipulazio- eta lekualdatze-baldintzak betez.

2.- Gizakiek jateko ez diren animalia-jatorriko azpiproduktuak eta produktu deribatuen identifikatzeko, sailkatzeko, biltzeko, garraiatzeko, biltegitzeko, manipulatzeko, eraldatzeko, erabiltzeko edo ezabatzeko eragiketak, bai eta merkaturatzea ere, Euskal Autonomia Erkidegoan gizakiek jateko ez diren animalia-jatorriko azpiproduktuen arloko funtzioak antolatze eta banatzeko indarrean dagoen araudiak arautuko ditu.

3.- Abeltzaintza-ustiategietan sortutako simaurrak eta mindak behar bezala biltegitzeko eta kudeatzeko erantzukizuna ustiategi horien titularrei dagokie, indarrean dagoen araudiaren arabera. Simaur, minda edo animalia-jatorriko beste azpiproduktu batzuen bilketa, kontzentrazioa eta tratamendua ustiategiak bestelako establezimenduek egiten dutenean, operadore horiek baimenduta eta erregistratuta egon beharko dute indarrean dagoen SANDACH araudiaren arabera, eta trazabilitatea bermatu beharko dute merkataritzako dokumentuen eta sistema ofizialen bidez. Lan horiek, gutxienez, urtean behin jakinarazi beharko zaizkie foru-organoko eskudunari, eta erabilitako ibilgailuen, bilketa-sareen eta hartutako biosegurtasun-neurrien xehetasunak eman beharko zaizkie.

4.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek animalia-jatorriko mindak eta hondakinak tratatzeko beharrezkoak diren azpiegituren garapena sustatuko dute, bai eta ongarri gisa lehenetsitako aplikazioa bultzatzea ere.

43. artikulua.- *Animalia-arraza autoktonoak*

- 1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek animalia-arraza autoktonoak mantentzea eta garatzea sustatu eta bultzatuko dute, indarrean dagoen araudiaren arabera.
- 2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek euskal arraza autoktono guztiak eta horien ekoizpenak eraginkortasunez babestea izango dute lehentasunezko helburu.
- 3.- Arraza autoktonoko etxeko animalien arloan, Etxeko Animaliak Babesteko ekainaren 30eko 9/2022 Legearen 30. artikuluan xedatutakoa beteko da.

44. artikulua.- *Etxeko animalien babesa*

Etxeko animalien babesa eta erregistroa, Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan, Etxeko Animaliak Babesteko ekainaren 30eko 9/2022 Legearen bidez arautuko da, eta, osagarri gisa, Animalien Eskubideak eta Ongizatea Babesteko martxoaren 28ko 7/2023 Legean xedatutakoaren arabera.

IV. KAPITULUA Basogintza iraunkorra

45. artikulua.- *Basogintza*

- 1.- Basogintza-ekoizpenak, EAEko nekazaritza-sektorearen jarduera estrategiko eta tradizional gisa, zuraren eta paperaren balio-katean duen eginkizunagatik, bai eta lurraldearen kudeaketa jasangarrirako eta suteen prebentziorako duen gaitasunagatik ere, EAEko nekazaritza-administrazioen laguntza izango du, bere eskumenen esparruan, haren jasangarritasuna bermatzeko, merkatu globalizatuaren erronken aurrean lehiakortasuna indartzeko eta lurraldean finkatutako industria eraldatzaileari tokiko lehengaiaren hornidura bermatzeko.
- 2.- Baso-ekoizpenaren antolamendua eta kudeaketa foru-aldundien eskumen eskusiboa da, eta eremu horiek mendiei buruzko foru-arauen eta baso-antolamenduko planen bidez garatzen dira.
- 3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, aldi behin, baso-baliabideen inbentarioak egingo dituzte, titulartasun publikoko zein pribatuko lursailei dagozkienak. Era berean, basoen ustiapenetik eratorritako produktuak hobetzeko, baso lurretako zuhaitz-estalduraren sustapen bateratua bateratzeko eta baso-sistemen funtzionaltasunari eta erresilientziari eusteko jarduketak sustatuko dituzte, baso-kudeaketa jasangarriaren eta estatuan eta nazioartean aitortutako baso-ziurtagiriaren aldeko apustuaren bidez.
- 4.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek lehentasuna emango diete ofizialki kontrolatutako kalitatezko haziak eta landareak erabiltzeari, ikerketa-proiektuak gauzatzeari, garapen teknologikoari eta berrikuntzari, eta ingurumena errespetatzen duten eta klima-aldaketaren erronketara egokituta dauden baso-teknikak aplikatzeari.
- 5.- Ikerketa-, garapen- eta berrikuntza-proiektuen helburua izango da Euskal Autonomia Erkidegoan dauden espezieak hautatzea, hobetzea eta ugaltzea, bai eta haien errentagarritasun ekonomikoa optimizatzea eta aplikatzeko baso-teknika berriak aztertzea ere.
- 6.- Basogintzari dagokionez, foru-organoetako basogintza-administrazioek modu orekatuan bultzatuko dituzte espezie autoktonoak dituzten basoberritzeak eta basoen eta artzaintzaren kudeaketa.

46. artikulua.- *Baso-pistak*

Foru-organoetako baso-administrazioek baso-pisten plangintza, garapena eta mantentzea sustatuko dute, irizpide tekniko egokien arabera, baso-jarduerarako sarbidea eta eraginkortasuna bermatzeko, bai eta suteen babesean duten zeregina ere, ingurumen-inpaktua minimizatzen saiatuz. Era berean, eguneratuta eta eskuragarri edukiko dute beren lurralde historikoko baso-pista nagusien inbentarioa, kontserbazio-egoerari, funtzionaltasunari eta esku hartzeko premiei buruzko informazioa barne.

47. artikulua.- *Basogintzako ziurtagiri iraunkorra*

Nekazaritza-arloko euskal administrazioak Euskal Autonomia Erkidegoko basoen ingurumen-balioa zaintzeaz arduratuko dira. Horretarako, basoen kudeaketa arduratsua egingo dute, eta basogintzako produktuak modu iraunkorrean kudeatutako basoetatik datozela bermatuko dute, ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-irizpideen arabera. Horretarako, alor horretako baso-ziurtagiriak bultzatuko dituzte Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan.

48. artikulua.- Baso-osasuna

1.- Foru-organoetako baso-administrazioek beren lurraldeko baso-osasuna betetzearekin lotutako politikak garatuko dituzte, eta, besteak beste, honako neurri hauek bermatuko dituzte: basoen osasun-egoera hobetzeko ikerketa fitosanitarioko lanak indartzea, detekzio goiztiarraren bidez, barietate erresistente berriak bilatuz, prebentzio-tratamenduen metodoak hobetzea eta jatorritik ofizialki egiaztatutako kalitatea duten ugalketako baso-materialen erabilera indartzea.

2.- Aipatutako helburuak lortzeko, baso-osasuneko mahaia aldian-aldian deituko da, Baso Osasuneko Mahaia sortu eta arautzen duen irailaren 7ko 231/2010 Dekretuan edo hura ordeztzen edo aldatzen duen araudian xedatutakoaren arabera.

49. artikulua.- Baso-suteak

1.- Foru-organoetako baso-administrazioek neurriak hartuko dituzte nekazaritza-lan jakin batzuek baso-suteak sortzea saihesteko, bereziki baldintza meteorologikoen sute horien arriskua areagotzen dutenean. Horretarako, zeregin horiek mugatu edo aldi baterako debekatu ahal izango dituzte.

2.- Foru-organoetako baso-administrazioek baso-suteen prebentzioa zaindu beharko dute, baso-suteen arloan indarrean dagoen araudiarekin bat etorritik, eta, besteak beste, honako jarduketak hauek sustatuko dituzte:

- a. Basoen kudeaketa bertan behera uztea saihesteko eta lehengoratzeko prebentzioa eta zaintza.
- b. Baso-tratamendu egokiak aplikatzea eta baso-sistemetan material erregaia eta biomasa ezabatzea eta garbitzea.
- c. Babes-azpiegiturak mantentzea eta suteak prebenitzeko jarduera eraginkorrak garatzea.
- d. Baso-artzaintza sustatzea baso-suteak prebenitzeko neurri gisa, hainbat baso-artzaintza maneiu diseinatuz eta ezarriz, bereziki artzaintza birakaria, zona bakoitzaren potentzialtasunarekin bat etorritik, artzaintza digitalizatzeko tresnen laguntzarekin, eta nekazaritza eta basozaintzako ustiapenean integratuz dibertsifikaziorako eta errentagarritasunerako aukera gisa.
- e. Gainera, mendi publikoetarako, baso-larratzea nahitaezko neurri gisa ezartzen da baso-birsorkuntzan edo mendi publikoetan bestelako mugarik ez duten eremuetan, etxeo animaliak aziendaren titularrekin lankidetzan erabiliz. Klima-aldaketaren aurrean, baso-artzaintzari ekingo diote baso-suteak prebenitzeko neurri gisa, eta hainbat baso-artzaintza mota diseinatu eta ezarriko dituzte, bereziki artzaintza birakaria, eremu bakoitzaren potentzialtasunarekin bat datozenak, artzaintza digitalizatzeko tresnen laguntzarekin, eta nekazaritza eta basozaintzako ustiapenean integratuko dituzte dibertsifikaziorako eta errentagarritasunerako aukera gisa.

3.- Euskal administrazio publikoek, beren eskumenen esparruan, helburu hauek dituzten jarduerak koordinatuko dituzte:

- a. Hiri- eta baso-eremuetan suteak prebenitzea, landare-erregaia murrizteari eta landa-gune kalteberak babesteari lehentasuna emanaz. Neurrien artean egon daitezke arrisku handiko eremuetako joan-etorriak aldi baterako mugatzea, eraikinen mugakide diren lurzatiak nahitaez garbitzea eta babes-zerrendak finkatzea, indarrean dagoen araudiaren eta aitortutako jardunbide egokien arabera.

- b. Gizartea sute-arriskuen aurrean informatzeko eta sentsibilizatzeko kanpainak garatzea, komunikazio-programa eta -tresna egokienak erabiliz.
- c. Suteak zaintzeko sistemak.

4.- Euskal administrazioak behar diren baliabideez hornituko dira, beren eskumeneko lurralde-eremuan gertatzen diren baso-suteen aurrean ahalik eta arreta eta eraginkortasun handienarekin jarduteko.

III. TITULUA.- ELIKAGAIEN BALIO-KATEAREN ETA EGURRAREN BASO-BALIOAREN KATEAREN ANTOLAMENDUA

I. KAPITULUA Elikagaien balio-katean ekoizpen-sektorea indartzea

50. artikulua.- Nekazaritza-jardueraren enpresa-izaera

1.- Lege honen ondorioetarako, nekazaritza-jarduera enpresa-jardueratzat hartzen da, hau da, ustiategi batek bere ondasunak edo zerbitzuak elikakatean edo zuraren katean ekoizteko eta merkaturatzeko egiten dituen jardueren multzoa, errentagarritasun ekonomikoa lortzeko.

2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek gure lurraldeko ustiategi aktiboen errentagarritasun ekonomikoa hobetzeko tresnak eta jarduerak sustatuko dituzte, eta arreta berezia jarriko diote balio-kateko ekoizpen-sektorea indartzeari.

51. artikulua.- Ekoizpen-sektoreak balio-katean duen negoziazio-ahalmena indartzeko jarduketak eta tresnak

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek honako tresna eta jarduketa hauek ezartzea bultzatuko dute, lau lan-ildotan egituratuta:

- a) Euskal ekoizpen-sektorearen lehiakortasun-aldagai nagusiei lotutako jarduerak:
  - 1. Eskaintzaren taldekatzea sustatzea, kateko operadoreen atomizazioaren eragina murrizteko.
  - 2. Ekoizpenen kalitatea bultzatzea eta balioestea.
  - 3. Eskaintzaren logistika hobetzea, nekazaritzako produktuen izaera galkorraren inpaktua minimizatzeko.
- b) Euskal nekazaritza-ekoizpen nagusien xede-merkatuak hautatzera eta ezagutzera bideratutako jarduerak:
  - 1. Hurbileko merkatuen garapena eta laguntza sustatzea, nekazaritza- eta abeltzaintza-jardueretatik eta horien eraldaketatik datozen produktuen zuzeneko salmenta eta merkaturatzea barne.
  - 2. Nekazaritza-produkzioen presentzia sustatzea HORECA kanalean.
  - 3. Merkatu-nitxo berrien identifikazioa eta aprobetxamendua sustatzea.
  - 4. Beste merkatu potentzial batzuetan sartzeko eta kokatzeko ekintzak garatzea.
- c) Elikakatearen funtzionamendua eta prezioen eraketa hobetzeko jarduketak:
  - 1. Merkatuen gardentasuna indartzea, elikagaietzako erreferentzia-prezioak sortuz eta martxan jarri.
  - 2. Laguntza-ildoak ezartzea ekoizleak jatorrizko merkatuetara sar daitezen errazteko, nekazaritzako lehengaien etorkizuneko merkatuetan jarduteko gaikuntza sustatzeko eta merkatu berriak sortzen laguntzeko.

3. Balio-katearen funtzionamenduan distortsioak prebenitzeko eta zuzentzeko neurriak ezartzea.
  4. Elikakatearen funtzionamendua hobetzeari buruz indarrean dagoen araudian aurreikusitako tresnak garatzea.
- d) Zeharkako jarduerak
1. Elikagai-hondakinak murriztea hornidura-katearen hasierako faseetan, nekazaritza-produktuen balio-galera minimizatuz.
  2. Lurraldean finkatutako ekoizpen-azpisektore nagusien errentagarritasun ekonomikoa hobetzea.
  3. Euskal nekazaritza-ustategiei finantzaketa eskuratzen laguntzea.

52. artikulua.- Nekazaritza-eskaintzaren elkartea

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, ustategietatik datozen izaera bereko ekoizpenen eskaintza elkartzea bultzatuko dute, sektoreak balio-katean duen negoziazio-ahalmena indartzeko funtsezko bide gisa.

2.- Elikagaigintzaren arloan, beharrezkotzat joko da:

- a) Ekoizleak kooperatibetan eta ekoizle-elkarteetan sartzea, haien dimentsioa handitzea sustatuz.
- b) Ekoizleen kooperatibak sor daitezen sustatzea, eta lehendik dauden ekoizleen kooperatibak zabaldu eta fusionatzea.
- c) Ekoizpenak elkarrekin merkaturatzen dituzten nekazarien elkarteak sor daitezen bultzatzea, bai eta lehendik dauden elkarteak handitzea ere, baterako banaketa-jarduerak garatzea eta baterako salmenta-plataformak ezartzea sustatuz.
- d) Elikagaien lanbide arteko erakundeak sortzea eta garatzea, sektorea egituratzeko, katearen funtzionamendua hobetzeko eta prestakuntza eta profesionalizazioa bultzatzeko.
- e) Eskaintza biltzea eta ekoizpen- eta merkaturatze-egiturak optimizatzea helburu duen beste edozein elkartee-eredu sortzea.

3.- Basogintzaren arloan, kontuan hartuko da ahalik eta ustategi gehien biltzen dituen zuhaitz-hegaldia elkarrekin kudeatzeko erakundeak sortzea.

4.- Aurreko puntuetan deskribatutako jardueri dagokienez, nekazaritza- eta elikagaigintza-arloko euskal administrazioek laguntza-programa espezifikoak diseinatu eta ezarriko dituzte.

53. artikulua.- Kalitatea sustatzea eta ekoizpenak bereiztea

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, beren lurraldean ekoiztutako nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuen kalitatea hobetzeko programak garatuko dituzte, merkatuak ingurumena eta kontsumitzaileen osasuna errespetatzen dutela eta ezaugarri fisiko-kimiko, organoleptiko eta nutritibo onak dituztela aitortuz. Programa horien helburua izango da jatorri eta kalitate bereiziko ekoizpena handitzea, bai eta euskal elikagai- eta gastronomia-ondarea indartzea eta balioestea ere.

2.- Horretarako, egokitutako joko dira jarduerak hauek:

- a) Euskal Autonomia Erkidegoan aitortutako jatorri- eta kalitate-bereizgarrien kudeaketa egokia sustatzea eta bermatzea, bereziki ziurtapenaren eta kontrolaren arloan, arreta berezia jarriz jatorri-deiturei, adierazpen geografiko babestuei, ekoizpen ekologiko ziurtatuari eta berme-markei eta nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan eskumena duen Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailak baimendutako beste bereizgarri batzuei.

- b) Euskal elikagaien sektoretik datozen nekazaritzako elikagaien ekoizpen berrietarako kalitate- eta jatorri-bereizgarriak ezartzea eta sustatzea.
- c) Europar Batasunean onartutako hobekuntza genetikoko teknologien bidez lortutako produktuak garatzea, hobekuntza berritzaile eta tradizionalaren osagarri gisa, klima-aldaketara egokitzen eta sektorea bereizten eta lehiakorrago egiten lagunduz.
- d) Euskal nekazaritza-ondare genetikoa berreskuratzea eta kontserbatzea bideratutako praktikak bultzatzea.
- e) Basogintzari dagokionez, baso-kudeaketa jasangarria ziurtatzen duten baso-kudeaketa bultzatzea, baso-ekoizpena modu jasangarrian kudeatutako basoetatik datorrela ziurtatzeko berme egiaztatu eta independente gisa.

54. artikulua.- Jatorri- eta kalitate-ikurren araubidea

1.- Halakotzat hartuko dira:

- a) Jatorri-deitura babestuak (JDB) eta adierazpen geografiko babestuak (AGB).
- b) Ekoizpen ekologikoa.
- c) Berme-markak eta Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioan elikagaien kalitatearen arloan eskumena duen sailak baimendutako beste bereizgarri batzuk.
- d) Espezialitate Tradizional Bermatuak (ETG).

2.- Jatorri- eta kalitate-ikurren kudeaketa erakunde publiko edo pribatuei dagokie, baldin eta ikur horien erregelamenduak eta baldintza-agiriak betetzen direla zaintzen badute, enpresa, produktu, zerbitzu edo pertsona jakin bat arau edo espezifikazio teknikoetan definitutako betekizunekin bat datorrela ezartzeko.

3.- Jatorri- eta kalitate-bereizgarrien kontrola egiten duten erakunde pribatu edo publikoek, kasu guztietan, irismen espezifiko bakoitzerako, UNE ISO/IEC 17020:2012 araua bete beharko dute, hura ordeztzen edo osatzen duena, kontrol- eta ikuskapen-lanetarako, eta UNE-ISO/IEC 17065:2012 araua edo hura ordeztzen edo osatzen duen araua, produktuak ziurtatzeko. ENAC akreditazio-betekizunetik salbuetsita geratuko dira berme-marken eta elikagaien kalitatearen arloan eskumena duen Autonomia Erkidegoko Administrazioari sailak baimendutako beste bereizgarri batzuen kontrola eta ziurtapena. Erakunde horiek Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintza Produktuen Kontrol eta Egiaztapenerako Erakundearen Erregistroan inskribatuta egon beharko dute, Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintza Produktuen Kontrol eta Egiaztapenerako Erakundearen Erregistroa sortu eta arautzen duen maiatzaren 10eko 93/2011 Dekretuan xedatutakoaren arabera.

4.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioan elikagaien kalitatearen arloan eskumena duen sailak zainduko du kalitate- eta jatorri-ikurrek babestutako nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak behar bezala ziurtatuta daudela, eta kontrol- eta ziurtapen-erakundearen funtzionamendu erregularra gainbegiratuko du.

5.- Euskal Autonomia Erkidegoan araututako kalitate- eta jatorri-ikurrak dituzten euskal produktuen etiketetan agertzen diren nahitaezko datuak eta borondatezko informazio gehigarri guztiak baldintza-agiritan eta erregelamendu teknikoetan xedatutakoaren arabera agertuko dira, eta, betiere, indarrean dagoen araudia betetzearen mende.

55. artikulua.- Artisau-ekoizpena

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek artisau-ekoizpenaren garapena zainduko dute. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan sailak arautuko du ekoizpen hori, erregelamendu bidez.

2.- Araudiak, besteak beste, babestutako ekoizpen motak, higiene- eta osasun-baldintzak, kudeaketa- eta kontrol-sistema eta Artisau Ekoizleen Erregistroaren sorrera jasoko ditu. Nolanahi

ere, artisau-ekoizpenak lege honen III. tituluaren jasotako printzipioak errespetatu beharko ditu: identifikazioa, elikagaien segurtasuna eta trazabilitatea.

56. artikulua.- *Nekazaritzako elikagaien logistika hobetzea*

1.- Nekazaritza-ardoko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, nekazaritza-elikagaien ekoizpenak balio-katean merkataritza-posizionamenduko baldintza onenetan tratatzeko eta eskuratzeko logistika hobetzeko jarduerak bultzatuko dituzte, elikagai-xahubidea murrizten laguntzeko.

2.- Honako jarduera hauek beharrezkotzat joko dira:

- a) Urtean zehar nekazaritzako elikagaien eskaintza dibertsifikatzeko aukera emango duten neurriak bultzatzea, merkatuak etengabe hornitzeko eta eskaintza aldi laburretan kontzentratzea saihesteko.
- b) Teknologia eta tresna digital berritzaileak garatzea, gure nekazaritzako elikagaien ekoizpenen biltegitratzea eta garraioa hobetzeko, kostu logistikoak murrizte aldera.
- c) Nekazaritzako elikagaien eskaintza taldekatzeko instalazioak eta azpiegiturak sortzea eta hobetzea sustatzea, gaitasun logistikoa handitzeko eta merkatuetarako banaketan garraio-kostuak optimizatzeko.
- d) Ekoizpen-sektorearen eta balio-kateko eragileen arteko kontratu-lankidetzarako irtenbide berritzaileak sustatzea, bai ekoizpenaren aurreko faseetan (ibaian gora), bai ondorengoetan (ibaian behera), merkataritza-harremanetan efizientzia, egonkortasuna eta ekitatea hobetzeko.

57. artikulua.- *Nekazaritzako elikagaien merkatuetan sartzea eta kokatzea*

1.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-ardoko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, produktioek merkatuetan duten posizionamendua hobetzera bideratutako jarduerak bultzatuko dituzte, ekoizleei eta elaboratzaileei lehiakortasun handiagoa eta prezio bidezko ordainsari hobeagoa lortzeko.

2.- Jarduera hauek izango dute lehentasuna:

- a) Hurbileko merkatuen arloan:
  1. Oro har, lehentasuna emango zaie nekazaritza-ekoizpenak merkaturatze-zirkuitu laburretara iristea errazten duten jarduerari, bitartekotza-kostuak ezabatzen edo murrizten badituzte.
  2. Tokiko azoka eta merkatuetan sartzeari dagokionez, Hurbileko salmentaren bidez merkaturatutako elikagaien baldintza higieniko-sanitarioei, trazabilitateari, etiketatzeari eta publizitateari buruzko apirilaren 30eko 51/2024 Dekretuan eta haren eguneratzeetan ezarritako betekizunen eta xedapenen arabera jardungo da.
  3. Nekazaritzako elikagaiak hurbileko merkatuetan merkaturatzen dituzten ekoizleek software bat izan beharko dute, ondasunen edo zerbitzuen entrega dokumentatzen duten fakturen osotasuna, kontserbazioa, trazabilitatea eta bortxaezintasuna bermatzeko.
  4. Lehentasunez sustatuko da titulartasun publikoko jantoki kolektiboek tokiko produktuak ematea, elikadura-eredu osasungarriak eta jasangarriak sustatuz, eta kulturalki euskal gastronomiari lotuta.
- b) HORECA kanaleko merkatuen arloan:
  1. HORECA kanalak euskal nekazaritzako elikagaien erosketa sustatzea, bereziki kalitate-bereizgarri baten babespekoena. Horretarako, bereizgarri bat diseinatu eta ezarriko da,

erregelamendu bidez, agintaritza eskudunaren aurrean egiaztatzen duten establezimenduentzat.

2. Nekazaritzako elikagaien ekoizpenak sustatzeko ekintzak sortzea Euskal Autonomia Erkidegoko ostalaritza-establezimenduetan.
- c) Merkatu-nitxo berriei dagokienez, euskal nekazaritzako elikagaien ekoizpen nagusiak sustatu eta merkaturatuko dituzten guneak eta dendak sortzea bultzatuko da, bereziki kalitate-bereizgarri batek babestutakoak, aireportuetako terminaletan, gurutzaldietan eta Euskal Autonomia Erkidegoko garrantzi turistikoko beste leku batzuetan, bai eta horiek kanpoko merkatuetan sustatzea ere.
- d) Merkaturatzearen arloan, lehentasuna emango zaio nekazaritzako elikagaien salmenta-prezioak zaintzeari, merkataritza-establezimenduetan galeretarako salmenta saihesteko, Euskadiko Elikaduraren eta Zuraren Katearen Behatokia jasotako ekoizpen-kostuei dagokienez, eta, hala badagokio, agintaritza eskudunak ikuskapen- eta zehapen-lana egingo du, Elikakatearen funtzionamendua hobetzeko neurriei buruzko maiatzaren 7ko 57/2024 Dekretuan edo hura ordeztzen duen araudian xedatutakoaren arabera.

58. artikulua.- Balio-katearen funtzionamendu orekatua

1.- Nekazaritzaren euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, elikagaien eta zuraren balio-kateak behar bezala funtzionatzen duela zainduko dute, kate horietan esku hartzen duten eragileen kontratu-harremanak urratzen dituzten jokabideak prebenitzeko eta, hala badagokio, zehatzeko, arreta berezia jarriz euskal ekoizpen-sektorearen defentsan.

2.- Horretarako, beharrezkoak diren tresnak garatuko ditu nekazaritza-merkatuen ezagutza eta zaintza ekonomikoa hobetzeko, eta alerta goiztiarreko sistema espezifikoak ezarriko ditu, sektoreei eta administrazioei errazteko bai ezusteko egoera ekonomiko, klimatiko, ingurumeneko, sozial edo bestelakoen aurrean prebentzio-neurriak hartzea, merkatuen eta balio-katearen funtzionamenduan nahasmenduak eragin ditzaketenak, bai berehalako eta eraginkortasunez erantzutea, ezusteko egoera horien inpaktua arintzeko.

3.- Elikakatearen arloan, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrak Elikakatearen funtzionamendua hobetzeko neurriei buruzko maiatzaren 7ko 57/2024 Dekretuan eta haren ondorengo aldaketetan xedatutakoaren arabera jardungo du, bereziki Euskal Autonomia Erkidegoko Elikakatearen Behatokiari dagokionez, prezioen eta ekoizpen-kostuen indizeak argitaratzeari eta aldian behin eguneratzeari dagokionez, prezioen indizeak eratzean gardentasuna eta objektibotasuna bermatzen duten eta erregelamendu bidez zehazten diren irizpideen arabera, eta Elikagaien Kontratazioko Merkataritza Jardunbide Egokien Kodearen arabera.

59. artikulua.- Nekazaritza-azpisektoreen errentagarritasuna hobetzea

1.- Oro har, nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean finkatutako ekoizpen-azpisektore nagusien errentagarritasun ekonomikoa handitzeko laguntza-jarduerak eta -programak bultzatuko dituzte.

2.- Jarduera hauek lehentasuna izango dute:

- a) a) Bost urtean behin, azpisektore-planak egitea eta/edo eguneratzea, Euskal Autonomia Erkidegoan finkatutako ekoizpen- eta elikadura-azpisektore nagusien egoeraren, bilakaeraren eta errentagarritasunaren diagnostiko xehatua jasotzen dutenak, lege honen 10. artikulua 1.b) puntuan xedatutakoaren arabera, haien indarguneak, ahuleziak, aukerak eta mehatxuak identifikatuz, eta epe ertain-luzerako estrategiak eta esku-hartze publikoak errentagarritasuna eta jasagarritasuna hobetzera bideratuko duten jarduera-ildo espezifikoak ezarriz.
- b) Euskal nekazaritzako elikagaien eta basogintzaren sektoreko jardueraren kontu makroekonomiko nagusien jarraipen ofiziala, sistematikoa eta eguneratua egitea, bai eta

Nekazaritzako Kontabilitate Euskal Sarearena ere (NKAES), aldian-aldian sektoreko eragileei eta administrazio eskudunei hedatzea bermatuz, erabaki estrategikoak hartzeko tresna gisa.

- c) Nekazaritza- eta elikagaigintza-ekoizpenen dibertsifikazioa sustatzea, errentagarritasun- eta lehiakortasun-potentziala duten nekazaritza-jardueraren nitxo berriak bultzatuz, eta nekazaritza-jarduerak jarduera turistikoekin bateragarri egiten lagunduz. Horretarako, berariazko laguntza-programak garatuko dira, ureztapenaren erabilera eta garapena barne. Ildo horretan, ureztatzaileen komunitateei zuzendutako finantzaketa publikoa eskatzen duten nekazariak sarbide librea izatearen mende egongo da, eta gardentasunaren, diskriminaziorik ezaren eta jasangarritasunaren irizpideak bermatuko dira. Programa horiek nekazaritza-dibertsifikazioko proiektu pilotuak eta esperientzia berritzaileak babestu ahal izango dituzte, lurraldeko ustiatzei emaitza praktikoak eta erreplikagarriak helarazteko.

60. artikulua.- Sektoreko finantza- eta zerga-tresnak

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, beren eskumenen esparruan, nekazaritza-sektorerako finantza-tresna espezifikoak sortzea eta garatzea bultzatuko dute, ekoizleek zirkulatzailaren finantzaketa eta inbertsio produktiboak lortzea errazteko. Arreta berezia eskainiko zaie sektorean sartzen diren gazteei, lurzorua erosteari, bai eta kooperatibek eta ekoizleen elkarteek inbertsioak egiteari ere, lehendik dauden laguntza-lerroak osatuz.

2.- Foru-administrazioetan nekazaritzaren arloan eskumena duten sailek, ogasunaren eta finantzen arloan eskumena duten sailekin lankidetzan, nekazaritza-jarduerari lotutako balizko salbuespen edo onura fiskalak esploratu, aztertu eta, hala badagokio, ezarriko dituzte, gizarteari eskaintzen dizkioten zerbitzu ekosistemikoen eta ekoizpen-ereduekiko klima-mendekotasunaren konpentsazio gisa.

II. KAPITULUA Elikagaien industria eta zura eraldatzeko industria

61. artikulua.- Nekazaritzako elikagaien industriaren garapena eta modernizazioa

1.- Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan sailak nekazaritzako elikagaien industria garatzen lagunduko du, industriaren errentagarritasuna, lehiakortasuna eta jasangarritasuna indartzeko. Horretarako, ekonomia sustatzeko programa espezifikoak ezarriko ditu, honako arlo hauetan eraginkortasuna eta modernizazioa errazteko:

- a) Arau- eta finantza-ingurunea: arau-esparrua hobetzea, sinplifikatzea, egokitzea eta arintzea, bai eta finantza-tresna lagungarriena ere – laguntzak, kredituak, leihatila bakarra-, enpresa-proiektuak eta -ekimenak gauzatzea errazteko.
- b) Eraldaketa digitala eta 4.0 industria: automatizazio-soluzioak, lean metodologiak eta 4.0 teknologiak ezartzea, hala nola big data, adimen artifiziala, robotika, sentsorika aurreratua, etab., efizientzia eta lehiakortasuna optimizatzeke.
- c) Marketin aurreratua eta elikadura-katea berrabiaraztea: tokiko marka eta marketin-estrategia berritzaileak indartuz (digitala, kalitatea, hurbiltasuna), barneko eta kanpoko merkatuan posizionamendua eta salmentak hobetzeko.
- d) Teknologia- eta produktu-berrikuntza: elkarlaneko I+G bultzatzea, produktuaren garapen berriak, eta produkzio-prozesuen eta teknologia-transferentziaren hobekuntzak, zentro teknologikoen eta funts publikoen laguntzarekin.
- e) Euskadiren gastronomia nazioartean hedatzea eta proiektatzea erreferente gisa, euskal nekazaritzako elikagaien industria sustatuz nazioarteko irismeneko marka baten bidez, merkataritza-misio, azoka eta foro espezializatuetan parte hartuz, eta talentu kualifikatua erakartuz eta sendotuz, merkatu globalean duen posizionamendua eta presentzia indartzeko.
- f) Deskarbonizazioa eta ekonomia zirkularra: emisioak eta hondakinak murrizteko planak ezartzea, energia berriztagarriak txertatzea eta ekonomia zirkularreko proiektuak garatzea.

- g) Enpresak sendotzea eta lankidetzan aritzea: bat-egiteak, enpresa-taldeak eta aliantza estrategikoak sustatzea, masa kritikoa handitzeko, kostuak murrizteko eta baterako inbertsioa indartzeko.
- h) Erakarpene, garapene eta belaunaldi-errelebo: sektorean talentu gaztea eta askotarikoa sar dadin sustatzea, belaunaldi-erreleboa erraztuz eta lan-baldintzak hobetuz, langile kualifikatuak, motibatuak eta inplikatuak izateko.
- i) Kalitatezko nekazaritzako eta elikagaigintzako lan-merkatua sustatzea, lan-ingurune seguruak, inklusiboak eta sozialki arduratsuak sortuz, enpleguaren egonkortasuna eta kalitatea bultzatzeko, etengabeko prestakuntza eta lanbide-gaikuntza bultzatzeko, eta sektoreak bere lanpostuetan talentua erakartzeko, atxikitze eta aktiboki mantentzeko duen gaitasuna indartzeko. Neurri horiek jarraitutasun operatiboa hobetzen, nahi ez den txandakatzea murrizten eta sektorearen epe luzerako lehiakortasuna eta jasangarritasuna indartzen lagunduko dute.
- j) Hornidura-erresilientzia: lehengaien hornidura egonkorra eta segurua bermatzea, funtsezko hornitzaileekin akordioak eginez, jatorriak dibertsifikatuz eta hornidura-katean arriskuen kudeaketa proaktiboa eginez.
- k) Azpiegitura partekatutako eta hubak: elikadurako polo industrial eta teknologikoak bultzatzea, instalazio eta zerbitzu partekatuekin (biltegiratzea, laborategiak, prestakuntza- eta gaikuntza-espazioak), enpresei laguntzeko eta enpresa-ekimen berriak instalatzeko.

2. Euskal administrazioek lehentasuna emango diete nekazariak eta, bereziki, kooperatibek eraturako edo haien partaidetza duten nekazaritzako elikagaien industriei.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza- eta elikagaigintza-gaietan eskumena daukan sailak elikaduraren euskal klusterraren eta azpisektoreetako beste kluster batzuen garapene eta hedapene sustatuko du, enpresa elkartuen lehiakortasuna eta hazkundea hobetzeko, merkatura eta kontsumitzaileara etengabe egokituz, berrikuntza bultzatuz eta teknologia berriak integratuz.

4.- Era berean, kudeaketa administratiboa eta nekazaritzako elikagaien enpresa eta erakundeei aplikatu beharreko kontrolak sinplifikatzea bultzatuko du, indarrean dagoen araudiaren esparruan, haien jarduera eta lehiakortasuna errazteko.

62. artikulua.- *Nekazaritzako elikagaien eta zuraren eraldaketaren industrien eskubideak eta betebeharrak*

1.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan industria-jarduera egiten duten pertsona fisiko edo juridikoek eskubidea izango dute enpresa-esparru lehiakor eta ireki batean jarduteko, beren negozio-egitura definitu eta merkatuaren beharrei erantzun ahal izateko.

2.- Une oro bete beharko dituzte industria- eta enpresa-jarduerari aplikatu beharreko jardunbide egokiak, bai eta elikagaien segurtasunari, trazabilitateari, kalitateari eta hondakinen murrizketari buruz indarrean dagoen araudia ere, eta organo eskudunei berehala jakinarazi beharko diete produktuen kaltegabetasunari eragin diezaiokeen edozein gorabehera.

3.- Era berean, egiten dituzten produktuei buruzko informazio zehatza eta egiazkoa eman beharko dute etiketetan, dokumentu osagarrietan eta publizitatean. Administrazioarekin edo kontsumitzaileen elkarteekin batera, kanpainetan parte hartu ahal izango dute, produktuen ezaugarri organoleptikoak eta nutritiboak hobeto ezagutzeko eta herritarren elikadura-ohiturak hobetzeko.

4. – Nekazaritza- eta elikagaigintza-industria orok, egoitza soziala edo instalazioren bat Euskal Autonomia Erkidegoan badu eta bere jarduera lege honen eranskinean jasotakoan artean badago, erantzukizunpeko adierazpenaren araubidea bete beharko du, Administrazio Publikoaren Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legean arautua. Adierazpen hori nahitaezkoa izango da, eta jarduera martxan jarri aurretik aurkeztu beharko da.

5.- Erantzukizunpeko adierazpenean jasotako datuak Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintzako Industrien Erregistroan sartuko dira, hargatik eragotzi gabe nekazaritza- eta elikagaigintza-industriek erantzukizunpeko adierazpen hori zuzentzeko duten betebeharra, hala eskatzen zaienean.

63. artikulua.- *Nekazaritza eta Elikagaigintzako Industrien Erregistroa*

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintzako Industrien Erregistroa Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza- eta elikagaigintza-gaietan eskumena daukan sailari atxikita egongo da, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Elikagai Establezimenduen Erregistroarekin (ELESE) konektatuta egongo da.

2.- Erregistro horretan sartuko dira, halaber, Ardo eta Edari Alkoholdunen Botilaratze eta Ontziratze Industrien Erregistroa eta Euskal Autonomia Erkidegoko Olio Ekoizleen Erregistroa.

3.- Erregistroaren antolaketa eta funtzionamendua Nekazaritza- eta elikagaigintza-industrien erantzukizunpeko adierazpenaren araubideari eta Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintzako Industrien Erregistroaren antolamenduari eta funtzionamenduari buruzko maiatzaren 21eko 63/2024 Dekretuan edo hura ordeztzen duen araudian ezarritakoaren arabera arautuko da.

4.- Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintzako Industrien Erregistroak elkarreragingarritasuna bermatuko du Elikagai Enpresen eta Elikagaien Osasun Erregistro Orokorrekin (RGSEAA) eta nekazaritza-, elikagai-, osasun- edo udal-eskumenak gauzatzeko beharrezkoak diren administrazio publikoen gainerako erregistro eta datu-baseekin.

64. artikulua.- *Elikagai-establezimenduen erregistroa*

1.- Euskal Autonomia Erkidegoaren lurralde-eremuan kokatuta dauden eta elikagaiak ekoiztearekin, eraldatzearekin, garraiatzearekin, banatzearekin edo inportatzearekin lotutako jardueraren bat garatzen duten elikagai-industria eta -establezimendu guztiek eta egoitza soziala Euskal Autonomia Erkidegoan duten lokalik gabeko elikagai-jarduera guztiek Euskal Autonomia Erkidegoko Elikagai Establezimenduen Erregistroan (ELESE) inskribatu behar dute. Gainera, egiten duten jardueraren arabera, estatuko Elikagai Enpresen eta Elikagaien Osasun Erregistro Orokorrean (RGSEAA) ere inskribatu behar dira.

2.- Jarduera txiki batzuetan, non ekoizpen-, eraldaketa- eta merkaturatze-izaera tokikoa den, hala nola ustiategi txikiak ekoizpen primarioetan edo ezaugarri tradizionalak edo artisau-ezaugarriak dituzten elikagaiak egiten dituztenetan, betekizun higieniko eta sanitarioak egokitu edo aldatu ahal izango dira maiatzaren 17ko 76/2016 Dekretuaren babesean (Euskadiko nekazaritzako elikagaien ekoizpeneko hainbat arlotan betekizun higieniko eta sanitarioak egokitzeko baldintzak ezartzen dituen) eta arau tekniko espezifikoa argitaratuz. Hala ere, jarduera horiek Euskal Autonomia Erkidegoko Elikagai Establezimenduen Erregistroan (ELESE) inskribatu beharko dira.

65. artikulua.- *Zura eraldatzeko politikaren xedea*

Zura eraldatzeko politikaren xedea zuraren eraldaketa-industria sustatzera, modernizatzerara eta jasangarritasunera bideratutako jarduerak arautzea da, arreta berezia jarriz lehen eraldaketako faseetan (zerratzea, lehortzea, sailkatzea eta industria-erabileretarako prestatzea). Baso-baliabidearen trazabilitatea bermatu nahi da, baliabide horren balorizazioa bultzatu bioekonomiaren esparruan, eta landa-ingurunearen garapen ekonomiko eta sozialean lagundu.

66. artikulua.- *Baso-industriaren ildo estrategikoak*

1.- Zura eraldatzeko politika publikoak baso-kudeaketa jasangarriaren, ekonomia zirkularraren eta bioekonomiaren printzipioen arabera arautuko dira, eta baliabidearen aprobetxamendu integrala eta hondakinen murrizketa sustatuko dira.

2.- Era berean, berrikuntza teknologikoa eta industria-prozesuen digitalizazioa sustatuko dira, bai eta baso-ziurtapena ere, jatorriaren eta jasangarritasunaren berme gisa, eta emisioak murriztea, eraldaketa-fase guztietan energia-efizientzia hobetuz.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan sailak lehen eraldaketarako instalazioen modernizazioa bultzatuko du, kalitatea eta trazabilitatea kontrolatzeko teknologia aurreratuak eta sistema adimendunak erabiltzen lagunduz.

4.- Balio-kateko eragileen arteko lankidetzak bultzatuko da, baso-ekoizleak transformadoreekin eta fabrikatzaileekin lotzen dituzten mailen arteko harremanak sustatuz, bai eta azpiproduktuen balorizazioa ere, ingurumen-inpaktua murriztuz. Era berean, sektoreko profesionalentzako prestakuntza- eta gaikuntza-programak garatuko dira, berrikuntzara eta jasangarritasunera bideratuta.

5.- Helburu horiek lortzeko, zura eraldatzeko plan estrategikoak ezarriko dira, beste eremu batzuetako eta administrazio publikoetako sailtako baso-politikekin eta landa-garapeneko politikekin koordinatuta, eta modernizazioan, energia-efizientzian eta digitalizazioan inbertitzeko laguntzak eta dirulaguntzak artikulatuko dira.

III. KAPITULUA Elikadurarako, segurtasunerako eta elikagaien kalitaterako eskubidea

67. artikulua.- Elikadura-eskubidearen bermea

1.- Elikadura pertsona guztien oinarrizko eskubidea da, eta botere publikoei dagokie eskubide hori bermatzea. Ildo horretan, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio eskudunek, bakoitzak bere eskumenen esparruan, eskubide horren babesa eta erabilera eraginkorra sustatuko dituzte, eta herritarrei ziurtatuko diete elikagai osasungarriak, seguruak eta kalitatezkoak eskura ditzaketela, kantitate nahikoan. Horretarako, dieta osasungarri baterako sarbide unibertsala ahalbidetzeko mekanismoak sustatuko dituzte, Euskal Autonomia Erkidegoko elikadura-sistemaren lehentasunezko helburua eta egiturazko bermea den aldetik, eta, horretarako, ekoizpen-, eraldaketa- eta merkaturatze-politikak azpimarratuko dituzte, produktu jasangarrien, ekologikoen eta kalitate bereziko produktuen gutxieneko kuotak eta hurbileko, denboraldiko eta ingurumenarekiko errespetuko baldintzetan ekoiztiko elikagaien gutxieneko kuotak bermatuko dituztenak.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-, arrantza- eta elikagaigintza-gaietan eskumena daukan sailak, bere eskumenen esparruan, euskal lurraldean ahalik eta elikagai seguru, osasungarri eta kalitatezko gehien ekoiztea sustatuko du, eta, horrela, elikagaien autohornikuntza-maila handienak lortzen lagunduko du.

3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek lehentasuna emango diete nekazaritza- eta elikagaigintza-industriak garatzeari, modernizatzeari eta instalatzeari, baldin eta lehengaia osorik edo zati batean euskal nekazaritza-sektorearen ekoizpen-esparruan sortzen bada. Era berean, Euskal Autonomia Erkidegoan beste lurralde batzuetan finkatuta dauden elikagai-enpresak ezartzea sustatuko da, ekonomiaren eta enpleguaren eragile izan daitezkeenak, euskal elikagaien industriaren erreferentziatzko poloak indartuz eta enpresen arteko sinergiak sortuz.

4.- Ustiategi ekoizleetan bertan nekazaritza-produktuen eraldaketa sustatuko da, berrikuntza, dibertsifikazioa eta jatorrizko balio erantsia bultzatuz.

5.- Euskal Autonomia Erkidegoan, elikagaien ekoizpenak elikagaien segurtasunaren, informazioaren (etiketatzearen) eta trazabilitatearen printzipioak bete beharko ditu, indarrean dagoen araudian eta lege honetan ezarritakoaren arabera.

6.- Elikaduraren arloko politika publikoek dieta orekatuak eta dibertsifikatuak sustatuko dituzte, osasun publikoko eta ebidentzia zientifikoko irizpideetan oinarrituak, landare-jatorriko eta animalia-jatorriko proteinak modu osagarrian integratzen dituztenak. Ondorio horietarako, animalia-jatorriko elikagaien nutrizio-ekarpen espezifikoa — bereziki haragia eta arraina — balio biologiko handiko proteinen eta mikronutriente kritikoaren iturri garrantzitsu gisa aitortzen da, eta bereziki esanguratsuak dira biztanleria-talde jakin batzuetan.

7.- Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzako gaietan eskumena daukan sailak programak garatuko ditu bere lurraldean ekoiztiko nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuen kalitatea hobetzeko.

68. artikulua.- Elikagaien segurtasun-sistema

1.- Euskal Autonomia Erkidegoan kokatutako nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresak dira ekoizten eta egiten dituzten produktuen segurtasunaren arduradunak, eta haien nekazaritzako elikagaiak kaltegabeak direla zaindu behar dute. Zehazki, produktuen ekoizpen-, eraldaketa-, ontziratze- eta merkaturatze-etapa guztietan beren jardueri eragiten dien elikagaien segurtasunari buruzko araudiaren eskakizunak bete beharko dituzte, eta betetzen dituztela egiaztatu.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloko eskumena duen sailak, Erika Fundazioaren bidez, eta Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko Osasun Sailarekin koordinatuta, elikagaien segurtasuna bultzatuko du, horiek sustatzen dituzten ekimenen bidez, euskal nekazaritzako elikagaien sektorean elikagaien segurtasuna sustatzeko funtsezko tresna gisa.

3.- Arriskuaren analisiak Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioen elikagaien segurtasun-politika oinarritzen du, elikagaien kaltegabetasuna bermatzeko. Horretarako, 63/2009 Dekretuaren bidez ezarritako lankidetzak- eta koordinazio-mekanismoak baliatuko ditu (63/2009 Dekretua, elikadura-arriskuen arloko ebaluazio-, azterketa- eta aholkularitza-organoak sortzekoa).

4.- Arriskuen kudeaketari eta komunikazioari buruzko erabakiak arriskuaren ebaluazioan oinarrituko dira. Ebaluazio horrek elikadura-arriskuak identifikatu eta aztertuko ditu, eta arrisku horiek prebenitzeko eta kontrolatzeko neurriak proposatuko ditu. Arriskuak ezabatzeko edo murrizteko ekintzak modu koordinatuan jarriko dira abian elikakate osoan.

5.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresen titularrek agintaritza eskudunekin lankidetzan aritu beharko dute beren produktuak edozeinek izan ditzakeen arriskuak saihesteko hartutako neurriei dagokienez, unean-unean araudi aplikagarriak ezarritako autokontrol-sistemak txertatuz, egiten dituzten produktuen kaltegabetasuna eta osasungarritasuna bermatzeko.

6.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrek, gainerako agintaritza eskudunekin koordinatuta, elikakatea kontrolatzeko urte anitzeko planak egingo ditu aldizka, arriskuen analisisan oinarritutako prebentzio-ikuspegiarekin, nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresetan elikagaien segurtasun-maila handia bermatzeko.

7.- Plan horiek kontrol ofizialeko programetan zabalduko dira. Programa horiek euskal ekoizpen-sistemen errealitatera eta euskal administrazioaren egituretara egokituko dira, eta kontrol ofizialean eskumena duten agintarien artean irizpideak homogeneizatzeko eta elikagaien eta pentsuen kontrol ofizialera bideratutako baliabideak optimizatzeko balioko dute.

69. artikulua.- Elikagai-krisien kudeaketa

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailek eta nekazaritzaren arloan eskumena duten foru-organoek, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko Osasun Sailarekin koordinatuta, elikagaien alertak eta krisi-egoerak kudeatzeko behar diren protokoloak egingo dituzte, One Health ikuspegia kontuan hartuta, eta giza osasunaren, animalien osasunaren eta ingurumen-osasunaren arloko koordinazioa sustatuz.

2.- Protokolo horiek honako helburu hauek izango dituzte:

- a) Inplikaturako agintariekin eta beste erakunde eskudun batzuekin koordinatzeko, komunikatzeko eta informatzeko sistema eraginkorrak ezartzea.
- b) Kalteturako produktuak modu eraginkorrean erretiratzen direla bermatzea.
- c) Elikagaien katean kontsumitzaileen edo ekoizpen-abereen osasunerako arriskutsuak diren produktuak sartzeari saihestea.
- d) Elikagai-eskasia larria duten biztanleei edo ganaduari elikagaien hornidura bermatzea.

70. artikulua.- Elikagaiei buruzko informazioa eta etiketak

1.- Nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuek funtsezko ezaugarri buruzko informazio egiazkoa, objektiboa, osoa eta ulergarria eman beharko diete hartzaileei, fase guztietan. Informazio horrek behar bezala erabiltzeko edo kontsumitzeko jarraibideak izango ditu, bai eta erabiltzeko edo kontsumitzeko aurreikus daitezkeen arriskuei buruzko ohartarazpenak ere, erabiltzaileek aukera izan dezaten kontzienteki eta arrazionalki hautatzeko eta segurtasunez eta behar bezala erabiltzeko.

2.- Beren izaerarekin eta indarrean dagoen legeriarekin bat etorritik, ontziratutako produktuen etiketek, aurkezpenek eta publizitateak aplikatu beharreko araudiak unean-unean ezartzen duena jaso beharko dute.

3.- Ontziratatu gabe merkaturatzen diren nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuekin batera identifikazio-agiri bat aurkeztu beharko da, aplikatzekoa den araudiak une bakoitzean ezartzen duen informazioa jasotzen duena.

4.- Arestian aipatutako gutxieneko eta nahitaezko informazioari gehitzen zaion hautazko informazio orok egiazkotasun-, objektibotasun-, osotasun- eta argitasun-printzipioak bete beharko ditu beti.

5.- Euskararen erabilera sustatuko da Euskal Autonomia Erkidegoan merkaturatutako nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak identifikatzean. Kalitate- eta jatorri-ikurrekin identifikatutako produktuei lege honen 54. artikuluan xedatutakoa aplikatuko zaie.

6.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloko eskumena duen sailak, bere ikuskapen-zerbitzuen bidez, bertan ekoiztiko eta merkaturatutako nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak behar bezala identifikatzen direla zainduko du, eta, bereziki, produktuen euskal jatorriarekin lotutako identifikazio engainagarriak edo iruzurrekoak bilatuko ditu, haien benetako jatorria desberdina denean.

71. artikulua.- Elikagaien trazabilitatea

1. Trazabilitatea da Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresa guztiek ezarri beharreko elikagaien segurtasun-sistemek integratu beharreko elementuetako bat. Trazabilitate-prozedurek aukera eman behar dute edozein unetan produktuen eta gaien hornitzaileen identitatea ezagutzeko, bai eta produktuak hornitu zaizkien enpresen identitatea ere.

2. Nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresek prozesu osoa jarraitzeko gaitasuna izan behar dute, nekazaritza- eta elikagaigintza-produktuak ekoizteko, eraldatzeko, ontziratzeko eta merkaturatzeko etapa guztietan; horren barruan sartzen dira biltegiatzea, garraiatzea, saltzea eta produktu hori kostu bidez edo doan entregatzea. Gaitasun hori osagaietara, lehengaietara, gehigarrietara eta produktu horietan sartuko diren edo sar daitezkeen substantzietara hedatu behar da.

3.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresek kontrol-zerbitzu ofizialen eskura jarri beharko dute beren trazabilitate-sistemari buruzko informazio guztia, bai eta sistema horrek sortutako dokumentazioa eta informazioa ere.

IV. KAPITULUA Elikadura-sistemaren kontsumoa, jasangarritasuna eta sustapena

72. artikulua.- Elikagaien kontsumoa

1.- Kontsumitzailea da elikaduraren balio-katearen azken eragilea, eta lege honetan aurreikusitako politika publikoen hartzaile da. Elikagai nahikoak, seguruak eta osasungarriak eskuratzeko gizarte-bermearen printzipioarekin eta elikadura pertsona guztien oinarrizko eskubide gisa aitortzearekin bat etorritik, euskal administrazioek bermatu egingo dituzte kontsumitzaileek eskubide hori benetan baliatzeko baldintzak, arreta berezia jarritik kalteberatasun-egoeran daudenei.

2.- Kontsumitzaileak, osasunari, kontsumoari eta elikagaien segurtasunari buruzko araudi orokorrean aitortutakoez gain, aukera izango du elikagai-eskaintza nahikoa, seguru, osasungarria eta dibertsifikatua izateko, kulturalki egokia eta nutrizioaren aldetik orekatua, barnean hartuta alergiak, intolerantziak eta aitortutako eredu dietetikoak artatzen dituzten sukaldaritza kolektiboko menuak edo alternatibak.

3.- Kontsumitzaileak nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuei buruzko informazio egiazkoa, objektiboa, osoa eta ulergarria izango du, jatorriari, kalitate bereziari, jasangarritasunari, animalien ongizateari, trazabilitateari eta nutrizio-balioei buruzkoa barne, lege honetan eta lege honen erregelamenduzko garapenean xedatutakoaren arabera.

4.- Kontsumitzaileek, beren ordezkaritza-organoen bitartez, legean aurreikusitako gobernantza- eta ebaluazio-tresnetan parte hartu ahal izango dute (behatokiak, kontsulta publikoak, partaidetza-organok), erregelamendu bidez zehazten diren baldintzetan.

73. artikulua.- *Ekonomia zirkularra eta elikagaiak alferrik galtzea*

1.- Euskal administrazio eskudunek zainduko dute ekonomia zirkularra bultzatzea elikagai-enpresetan, eta elikagaien xahubidea murriztea EAEko herritarren eta elikagai-enpresen artean.

2.- Euskal administrazioek elikagaiak alferrik galtzea prebenitzairekin eta murriztearekin lotutako neurriak bultzatuko dituzte, eta, besteak beste, ekintza hauek egingo dituzte:

- a) Euskal nekazaritzako elikagaien sistemako kontsumitzaileei eta eragileei zuzendutako sentsibilizazio- eta kontzientziazio-kanpainak, elikagaien xahubidea prebenitzeko eta murrizteko neurrietara bideratuak.
- b) Dibulgazio- eta prestakuntza-jarduerak, elikagaien kontsumo arduratsua sustatzeko eta elikagaien galeren eta alferrik galtzearen prebentzioa eta murrizketa sustatzeko.
- c) Elikagaien kudeaketa hobetzeko eta, horrela, elikagaien galerak eta hondakinak murrizteko jardunbide egokien gidak, betiere elikagaien segurtasunaren berme egokiak lehenetsiz. Era berean, elikagaien galerak eta hondakinak prebenitzeko eta murrizteko planak egiteko gidak zabaltzen lagunduko dute.
- d) Prebentzian eta soluzio teknologikoen bilaketan ikertzea eta berritzea, elikagaien bizitza luzatzeko edo berrerabiltzeko eta balioa handitzeko, eta ezagutza hori enpresei transferitzea.
- e) Sareak sortzea eta Euskal nekazaritzako elikagaien sistemako eragileen arteko lankidetzak, lehenetsia emateko elikagaien soberakinak agertzea prebenitzeko proiektuak abian jartzeari edo, halakorik gertatuz gero, berrerabiltzeari eta/edo birbaloratzeari.
- f) Konpostajea eta ongarri naturalen eta landare-estalkien erabilera, ekonomia zirkularra eta nekazaritza birsortzailea sustatzeko.

3.- Euskal administrazio eskudunek elikagai-hondakinak kuantifikatzeko behar diren bitartekoak bultzatuko dituzte, Batzordearen 2019ko maiatzaren 3ko 2019/1597 (EB) Erabaki Delegatuaren arabera. Erabaki horrek Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2008/98/EE Zuzentaraua osatzen du, elikadura-hondakinak uniformeki neurtzeko metodologia komunari eta gutxieneko kalitate-baldintzei dagokienez.

4.- Elikaduran eta ingurumenean eskumena duten Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailek Estatuko ministerioekin koordinatuko dute elikagaien hondakinen neurketei eta elikagaiak alferrik galtzeari buruzko datuen trukea.

5.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokor eskuduna arduratuko da elikagai-hondakinak prebenitzeko eta murrizteko kontrol-programa autonomikoa garatzeaz. Programa horren esparruan, elikagaien galerak eta hondakinak prebenitzeko eta murrizteko bete beharreko gutxieneko helburuak ezarriko ditu, estatuko eta Europako murrizketa-helburuekin bat etorritik.

6.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloan eskumena duen sailak urte anitzeko plan estrategikoak ezarriko ditu elikagai-hondakinak prebenitzeko eta murrizteko. Plan estrategiko horien esparruan, elikagaien galerak eta hondakinak prebenitzeko eta murrizteko bete beharreko gutxieneko helburuak identifikatuko dira, estatuko eta Europako murrizketa-helburuekin bat etorritik. Plan estrategikoek ezarriko dituzte ekintza-ardatz nagusiak, bai eta helburuak eta jarraipen-adierazleak ere.

7.- Elikagaien alferrik galtzea prebenitzeko eta murrizteko, euskal elikadura-kateko eragileek ahalik eta neurri gehien hartuko dituzte, jardunbide egokien irizpideak txertatuz elikagaien ekoizpenean, eraldaketan, banaketan edo merkaturatzean, elikagai-soberakinak sortzea eragozteko, eta, sortzen badira, giza kontsumorako berrerabiltzea edo birbanatzea lehenetsiko dute.

8.- Euskadiko elikakateko eragileek elikadura-soberakinentzako irtenbide-hierarkia bat txertatuko dute beren prozesuetan, lehentasun-ordena honi jarraituz, ahal den neurrian:

- a) Lehenik eta behin, elikagaiak alferrik galtzea prebenitzeari eta murrizteari emango zaio lehentasuna, prozesuak optimizatuz.
- b) Nekazaritza-produktuen edo elikagaien soberakinei dagokienez, horien sorrera prebenitzea lortu ez bada, eta giza kontsumorako egokiak izaten jarraitzen badute, giza kontsumorako beste produktu alternatibo batzuk bihurtuko dira.
- c) Aurreko prozesua praktikan ezinezkoa bada, soberakinak berrerabiltzea lehenetsiko da, elikagaiak emanaz eta giza kontsumorako beste birbanaketa mota batzuk eginez, arreta berezia jarriz pertsona/kolektibo behartsuetan.
- d) Halakorik ezean, elikagaiak animaliak elikatze eta pentsuak fabrikatzeko erabiliko dira, indarrean dagoen araudiaren esparruan.
- e) Aurreko guztiak ezean, azpiproduktu gisa erabiliko dira beste industria batean.
- f) Eta, azkenik, birziklatzera eta, bereziki, konposta lortzera bideratuko dira, eta, aurrekoa ezinezkoa denean, biogasa edo erregaiak lortuz balorizazio energetikoa egitera.

74. artikulua.- *Nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak sustatzea*

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza- eta elikagaigintza-gaietan eskumena daukan sailak, sektoreko erakunde eta eragileekin lankidetzan, bertan ekoiztiko nekazaritza- eta elikagaigintza-produktuei buruzko informazio- eta sustapen-ekintzak bultzatu eta garatuko ditu.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailak Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza- eta elikagaigintza-produktuak aukera-merkatuan egotea sustatuko du, bereziki Euskal Autonomia Erkidegoko kalitate- eta jatorri-bereizgarriak, horien babespeko ekoizpenak eta ekoizpen-sektorerako balio erantsi handiena duten produktuak, bai eta arraza autoktonoetatik datozen ekoizpenak ere.

3.- Era berean, eta sustapen-neurrien artean, sektoreko gizarte-, kultura- eta ondare-harremanen alde egiten duten elikagai-azokak egitea bultzatuko da, bai bere lurraldean bertan, bai kulturari eta historiari lotutako beste lurralde batzuetan.

V. KAPITULUA **Gastronomia**

75. artikulua.- *Gastronomia balio-katean*

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloko eskumena duen sailak euskal gastronomiaren eginkizun estrategikoa indartuko du elikaduraren balio-katearen barruan eta nazioarteko erreferente gisa, eta aintzat hartuko du nekazaritzako elikagaien ekoizpenei balio erantsia emateko gaitasuna, enplegua eta jarduera ekonomikoa sortzeko egiten duen ekarpena eta elikagaien ekosistema integratu baten azken kate-maila dela.

76. artikulua.- *Gastronomia-jarduera sustatzea*

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan sailak kalitate gastronomikoa garatzeko eta sustatzeko proiektuak bultzatu eta bultzatzeko sustapen-ildoak garatuko ditu.

2.- Sustapen-lerro horien barruan sartuko dira gastronomiako titulua duten gazteek sustatutako negozio gastronomiko berriak sustatzeko jarduketak, bai eta ospe handiko establezimendu gastronomikoetan bikaintasuna sendotzeko jarduketak ere.

77. Artikulua.- *Sukaldaritza kolektibo jasangarri eta osasungarria*

1.- Zaharberitze kolektiboan elikadura-sistema eraldatzeko funtsezko espazio gisa sustatuko da, biztanleriaren osasunean, ingurumen-jasangarritasunean eta tokiko produkzio-sarearen indartzean eragiteko gaitasuna duena.

2.- Administrazio publikoek sukaldaritza kolektiboko ereduak bultzatuko dituzte, honako hauek barnean hartuta:

- a) Elikadura-aniztasuna kultura- eta nutrizio-aberastasunaren adierazpen gisa, menu osasungarriak, inklusiboak eta populazio-talde bakoitzaren premia espezifikoetara egokituak sustatuz.
- b) Nekazaritzako elikagaiak lehentasunez sartzeko, kalitatezko arrantza-produktu jasangarri eta ekologikoak barne, hurbiltasun-, urtarokotasun- eta trazabilitate-irizpideak errespetatuz.
- c) Jantoki kolektiboetatik eredu jasangarrietarantz eboluzionatzea, elikagai-hondakinak murrizteko, baliabideen erabilera efizientea sustatzeko eta elikadura-ingurune arduratsuak sortzeko.
- d) Tokiko kontsumoaren sustapen aktiboa, merkaturatze-zirkuitu laburrak indartuz eta ekoizleen eta jatetxe-arloko zerbitzu kolektiboen arteko lotura zuzenaren bidez.

3.- Nekazaritza-, elikagai-, hezkuntza- eta osasun-sektoreetako eragileekin koordinatuta garatuko dira jarduketak horiek, eta kontratazio publikoko, elikagai-hezkuntzako eta trantsizio ekologikoko estrategietan txertatuko dira.

IV. TITULUA.- SEKTOREARI LAGUNTZEKO POLITIKAK

I. KAPITULUA Gobernantza, ikerketa, garapen teknologikoa, berrikuntza, prestakuntza eta aholkularitza

78. artikulua.- *Koordinazio administratiboa, gobernantza eta parte-hartze sektoriala*

1.- Erakunde barruko eta erakunde arteko kudeaketa- eta koordinazio-mekanismoak ezarriko dira, gobernu-maila guztien eta sail eskudunen arteko jarduketak integratua bermatzeko, elikadura-politiken koherentzia, eraginkortasuna eta jasangarritasuna bermatze aldera.

2.- Gobernantza-eredu arrazional eta optimizatu bat sustatuko da, nekazaritza-sektorearen, elikagai-industriaren, gastronomiaren eta balio-kateak osatzen dituzten eragileen parte-hartzean oinarritua eta egituratua. Eredu hori honako hauetan oinarrituko da: entzute aktiboan, etengabeko elkarrizketan eta erabakiak hartzerakoan erantzunkidetasunean. Horretarako, tresna digitalak, informazio-sistemak, ezagutza tekniko-zientifikoa eta erabaki informatuak, orekatuak eta egokitzailak bermatzeko beharrezkoak eta nahikoak diren harreman-esparruak txertatuko dira.

3.- Gobernantza-eredu hori iraunkortasun integralera bideratuko da — ekonomikoa, soziala, ingurumenekoa eta lurraldekkoa —, lurraldearen ikuspegi globala eta Euskadiko elikadura- eta baso-sistemaren erronkei erantzungo dien plangintza ziurtatuz. Politiken gardentasuna, kontu-ematea eta etengabeko ebaluazioa sustatuko dira, gobernantza-egitura erresilienteak, efizienteak eta landa-garapeneko, osasun publikoko eta trantsizio ekologikoko helburu estrategikoei bat datozenak indartzeko.

4.- Aurreko artikuluetan ezarritakoaren ildotik, eta nekazaritza-, abeltzaintza- edo elikagaigintza-sektorean edo herritarrengan eragina izan dezaketen osasun-arriskuak, elikagai-larrialdiak edo zoonosi-egoerak badaude, Eusko Jaurlaritzak bere gain hartuko du erakundearteko koordinazioa, foru-aldundiekin lankidetzan.

5.- Krisi-mahai bat sortzen da aurreko atalean aipatutako erakundeen arteko koordinaziorako. Kide anitzeko organoa da, eta bertan parte hartuko dute foru-aldundi eskudunek eta inplikaturako sail eta erakunde teknikoek. Mahai honen helburua izango da erantzun integratua, azkarra eta eraginkorra bermatzea, aurrez definitutako protokoloetan, informazio zientifiko eta tekniko eguneratua eta datuak kudeatzeko eta komunikatzeko tresna digitaletan oinarrituta.

6.- Krisi-mahai honetan kasu bakoitzean inplikaturako sektoreko eragileek parte hartu ahal izango dute, sortzen diren baldintzatzaile eta inplikazioen arabera edo administrazio eskudunek hala erabakitzen dutenean.

7.- Krisi-mahaiaren osaera eta funtzionamendua erregelamendu bidez zehaztuko dira. Osaerari dagokionez, emakumeen eta gizonen presentzia orekatua bermatu behar da, Emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testu bategina onartzen duen martxoaren 16ko 1/2023 Legegintzako Dekretuak edo hura ordeztzen duen arauak ezarritakoaren arabera.

79. artikulua.- *Nekazaritza-arako euskal administrazioei laguntzeko erakundeak*

1.- Nekazaritza-arako euskal administrazioek, beren ekintza politikoa diseinatu eta kontsultatzeko orduan, Nekazaritza, Elikadura eta Landa Garapen Politikako Batzordearen eta Nekazaritza, Elikadura eta Landa Garapeneko Kontseiluaren laguntza izango dute, dagozkien arauetan xedatutakoaren arabera.

2.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritzaren arloko eskumena duen sailak, lege honen xedeak eta helburuak lortzeko ekintza politikoa diseinatzerakoan, honako hauetan oinarrituko da: dagozkion eremuetan, NEIKER, Nekazal Ikerketa eta Garapenerako Euskal Erakundea, A.B., Instituto Vasco de Investigación y Desarrollo Agrario, S.A. sozietate publikoan; HAZI Fundazioa eta ELIKA Nekazaritzako Elikagaien Segurtasunerako Euskal Fundazioa sektore publikoko fundazioetan; eta bere egitura-dekretuan esleitzen zaizkion batzorde eta foro guztietan.

3.- Nekazaritza-arako euskal administrazioek, beren ekintza politikoa diseinatu eta gauzatzeko, nekazaritzaren, elikagaien eta gastronomiaren arloko beste erakunde publiko edo pribatu batzuek lagundu ahal izango dituzte, baldin eta haien jarduerak lege honen helburuak lortzen laguntzen badu. Lankidetzari hori gobernantza arrazional eta optimizatuko harreman-eredu baten arabera garatuko da, 78. artikuluan ezarritakoaren arabera, koordinazioa, gardentasuna, funtzioen osagarritasuna eta orientazio estrategiko partekatua bermatzeko.

4.- Lege honetan aurreikusitako gobernantza-organok osatuko dituzten pertsonen izendapenean emakumeen eta gizonen presentzia orekatua bermatu behar da, Emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testu bategina onartzen duen martxoaren 16ko 1/2023 Legegintzako Dekretuak edo hura ordeztzen duen arauak ezarritakoaren arabera.

80. artikulua.- *Nekazaritza, elikadura eta gastronomiaren arloko ikerketa, garapen teknologikoa eta berrikuntza*

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan sailak, batez ere, printzipio orokor hauek izango ditu kontuan bere jardunean:

- a) Sektorearen eskariari erantzuteko behar den ezagutza ematen eta sortzen duten ikerketa-proiektuak sustatzea.
- b) Garapen teknologikoa, nekazaritza- eta elikagaigintza-sektorea lidergo teknologiko eta berritzailean kokatzeko.
- c) EAEko nekazaritza-, elikagaigintza- eta gastronomia-sektorean berrikuntza bultzatzea.
- d) Ikerketa, garapen teknologiko eta berrikuntzako programak sektorearen errealitatera egokitzea, ezagutzaren transferentzia ziurtatzeko eta ezagutza sortzeko inbertitutako ahalegina eta baliabideak errentagarri bihurtzeko, balio erantsi handiagoa lortuz.

2.- Programak baliabide propioen bidez garatu ahal izango dira, Euskal Autonomia Erkidegoko erakunde zientifiko-teknologikoen bidez, edo lankidetzaz-hitzarmenak eginez Euskal Autonomia Erkidegoko erakunde zientifiko-teknologikoekin edo beste lurralde-eremu bateko antzeko zentroekin.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorren baliabide propioen bidez garatutako nekazaritza, elikadura eta gastronomiako ikerketa, garapen teknologiko eta berrikuntzako programen emaitza eragile sektorialeiei eta aholkularitza-zentroei transferitu beharko zaie, transferentziako eta berrikuntzako jardunbide egokietako esparru estrategikoei jarraituz, ahalik eta gehien zabaltzeko nekazaritzako elikagaien ustiatzietako eta enpresetako titularrei eta jatetxeetako profesionaleri.

4.- Euskal nekazaritza-administrazioek laguntza-ildoak ezarriko dituzte euskal nekazaritza-, elikagaigintza- eta gastronomia-sektorean I+G+B sortzeko, lankidetzaz-proiektuak eta inbertsioak garatzeko proiektu berritzaileetan, digitalizazio sektorialerako eta berrikuntza sektorean sartu ahal izateko makineria eta azpiegiturak ezartzeko.

81. artikulua.- AKIS foroa, nekazaritza-ezagutza transferitzeko

1.- AKIS foroa sortu da, nekazaritzako ezagutza transferitzeko. Bertan, nekazaritzako ezagutza eta berrikuntza garatzearekin lotutako erakunde instituzionalek eta nekazaritzako aholkularitzarekin lotutako erakunde sektorial eta instituzionalek hartuko dute parte.

2.- Foro horretan, ikerketaren, berrikuntzaren eta garapen teknologikoaren ardura duten erakunde instituzionalek sortutako ezagutzaren eta berrikuntzaren eskaintza egituratuko da, bai eta sektoretik helarazitako eremu horietako eskariak ere.

3.- Erregelamendu bidez ezarriko dira foroko parte-hartzaileak eta foroaren antolaketa- eta funtzionamendu-sistematika.

82. artikulua.- Nekazaritzako, elikagaigintzako eta gastronomiako prestakuntza

1.- Nekazaritzaren arloan eskumena duen Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailak, hezkuntzaren eta unibertsitateen arloan eskumena duten Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailekin lankidetzan, nekazaritzaren, elikagaien eta gastronomiaren arloko prestakuntza-programak bultzatu eta garatuko ditu, eskaera akademikoak edo sozialak hala justifikatzen duenean. Prestakuntza-eremu honetan sartzeko dira unibertsitateko prestakuntza arautua, unibertsitatez kanpokoa eta etengabekoa. Eremu horiei lotutako prestakuntza-eskaintza euskal hezkuntza-sisteman jasotakoarekin bat etorri diseinatuko da.

2.- Euskal administrazio publikoek elikaduraren arloko prestakuntza bultzatuko dute eskola-eremuan, nekazaritza, abeltzaintza, arrantza eta elikagai-ekoizpenaren ezagutza sustatuz, bai eta haien balio sozial, kultural eta ingurumenekoena ere, elikadura-ohitura osasungarriak, tokiko kontsumorako ohiturak, landa-ingurunearen eta lurraldearen errespetua eta elikadura-sistema jasangarri batekin konprometitutako herritar kritikoak sustatzeko. Horri dagokionez, laguntza berezia emango diote lurraldean dauden baserri-eskolen sareari.

3.- Era berean, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloan eskumena duen sailak ardoaren eta edarien arloko goi-mailako prestakuntza bultzatu eta babestuko du, eta lehentasunezko eremutat hartuko du gastronomia sustatzeko jarduketan barruan.

4.- Prestakuntza-programak lege honetan ezarritako xedeak eta helburuak lortzera bideratuko dira, eta, bereziki, egungo profesionalak eta sektorean sartzeko diren gazteak prestatzera, kualifikatzera eta birziklatzera.

5.- Programa horiek helburu hauekin garatuko dira:

- a) Sektoreko profesionaleri eta teknikarier prestakuntza jasotzeko eta etengabe birziklatzeko aukera ematea batez ere.
- b) Gizartearen eta sektoreen eskarrietatik eratorritako egokitze-premiak eta teknologia berrietatik eta arau-aldaketetatik eratorritakoak kontuan hartzea.

- c) Nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan sustatzaile berriak ezartzeko ekintzak lehenestea, batez ere nekazaritzan diharduten emakume eta gazteentzat.
- d) Sektorea gehiago egituratzea ahalbidetuko duten antolaketa-formulak garatzea.
- e) Nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-jarduera enpresa-ikuspegitik kontuan hartzea, batez ere landa-ingurunearen garapen jasangarriarekin bat etorriz.
- f) Ikerketa- eta berrikuntza-proiektuetan lortutako emaitzak onartzea eta sektoreko profesionaleri zabaltzea, batez ere Euskal Autonomia Erkidegoak sustatutakoak.
- g) Teknologia digital berrietan lehen sektorea egokitzen eta ikasten laguntzea, besteak beste, ustiapen digitalaren koaderno, robotika eta makina autonomoa eta droneen erabilera ezartzen.
- h) Ikasleek prestakuntza euskaraz jasotzeko duten eskubidea bermatzea.
- i) Generoaren ikuspegitik diseinatzea nekazaritza-, elikagaigintza- eta gastronomia-sektoreko profesionalentzako prestakuntza-eskaintza, eta bereziki sustatzea emakumeek eta gizonek prestakuntza- eta kualifikazio-programak hauta ditzaten, estereotipo sexistak alde batera utzita.

6.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloan eskumena duen sailak, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean hezkuntza-arloan eskumena duen sailarekin lankidetzan, aldi-aldi ebaluatuko du, eta, hala badagokio, Euskal Autonomia Erkidegoan abian jartzea nekazaritza, elikadura eta gastronomiaren arloarekin lotutako espezializazio arautuko prestakuntza-programak edo unibertsitate-izaerako titulazio berriak.

7.- Nekazaritzaren arloan eskumena duen sailak eta Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko beste sail batzuek modu koordinatuan lan egingo dute esperimenduzko animaliekin ikerketa gaitzeko, betiere indarrean dagoen araudia eta ordeztzeko, murrizteko eta fintzeko printzipio etikoak zorrotz betez, ezagutza, berrikuntza eta osasunaren, elikagaien segurtasunaren eta animalien ongizatearen hobekuntzan aurrera egiten laguntzeko.

83. artikulua.- Nekazaritzako, elikagaigintzako eta gastronomiako aholkularitza

1.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek aholkularitza-programen bidez lagunduko diote sektoreari, NPBren arau-eskakizunen arabera eta lege honetan ezarritako helburuak lortzera bideratuta.

2.- Ustiategiarentzako aholkularitza-zerbitzuek ekonomia-, ingurumen- eta gizarte-alderdiak hartuko dituzte, eta informazio teknologiko eta zientifiko eguneratua emango dute. Informazio hori ikerketa- eta berrikuntza-proiektuetatik abiatuta egingo da, baita ondasun publikoen hornidurari dagokionez ere, eta tokiko produktuaren balorizazio gastronomikoa egiten eta Euskadiko elikadura-nortasuna indartzen laguntzen dutenak barne.

3.- Ustiategiarentzako aholkularitza-zerbitzuen bidez, laguntza egokia eskainiko da ustiategiaren garapen-zikloan zehar, honako hauek barne: hasierako ezarpena, ekoizpen-ereduak kontsumitzaileen eskarira egokitzeko bihurtzea, kudeaketa tekniko-ekonomikoa, nekazaritza-praktiken arloko berrikuntza, klima-aldaketarekiko erresilientziarako nekazaritza-teknikak (besteak beste, nekazaritza eta basogintza eta agroekologia), gazteak sektorean sar daitezela laguntzea, animalien ongizatea hobetzea eta, behar izanez gero, elikagaien segurtasun-arauak eta gizarte-laguntza, besteak beste.

4.- Euskal Autonomia Erkidegoaren eremuan, Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren abenduaren 2ko 2021/2115 (EB) Erregelamenduaren 15. artikuluan xedatutakoaren ondorioetarako, nekazaritza-ustiategiei aholkularitza emateko erakundeei buruzko otsailaren 10eko 14/2026 Dekretua aplikatuz aitortutako erakundeen bidez emango zaie aholkularitza nekazaritza-ustiategiei, haien aintzatespena eta erregistroa.

5.- Elikadura- eta gastronomia-aholkularitza Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloko eskumena duen sailak bultzatuko du, elikadurarekin lotutako euskal klusterrekin ad hoc egindako jarduketan bidez, eragile gastronomikoekin eta lurraldeko sukaldaritza-sustapeneko sareekin koordinatuta.

84. artikulua.- Behatokia eta ezagutza

1.- EAEko Elikakatearen Behatokia, zeina Elikakatearen funtzionamendua hobetzeko neurriei buruzko maiatzaren 7ko 57/2024 Dekretuaren bidez sortu baitzen, aldatu egingo da, eta nekazaritza-, elikagai- eta basogintza-sektorea osorik ezagutzeko tresna estrategiko bihurtuko da. Haren helburua izango da analisi- eta plangintza-gaitasuna indartzea, informazio fidagarria eta eguneratua emanez, politika publikoak orientatzeko, enpresa-erabakiak hartzeko eta nekazaritzako elikagaien sistemaren jasangarritasuna ebaluatzeko. Errefortzu horrek berekin ekarriko du estatistika-zerbitzu hasiberri batetik adimen sektorialeko sistema aurreratu baterantz eboluzionatzea.

2.- Behatokiaren jarduera-eremuak nekazaritza-estatistika klasikoa barne hartuko du — azalera, erroldak, ekoizpenak, prezioak eta merkataritza barne —, baina sektorearen lehiakortasunera eta erresilientziara bideratutako azterketa-ardatz berriak ere jasoko ditu. Besteak beste, merkatuaren jarraipena, kontsumo- eta ekoizpen-joeren identifikazioa, kostuen eta marjinen azterketa, bilakaera teknologikoa eta araudia, elikagaien autohornikuntza-mailaren neurketa eta kanpo-mendekotasuna. Helburua izango da balio-kateen funtzionamenduaren ikuspegi osoa ematea, ekoizpen primariotik hasi eta transformazio eta merkaturatzeraino.

3.- Behatokiak aldizkako txostenak eta azterlan prospektiboak egingo ditu, arriskuei eta aukerei aurrea hartzeko, eta, gainera, datuen kontsulta interaktiboa eta agertokiak sortzea erraztuko duten tresna digitalak garatuko ditu.

4.- Urtero, nekazaritza-sektorearen eta elikagai-industriaren kontu makroekonomikoak argitaratuko ditu behatokiak, nekazaritzako elikagaien sektorearen errentagarritasuna ebaluatzeko tresna gisa.

5.- Lankidetzat sustatuko da ezagutza-eragileekin —unibertsitateak, teknologia-zentroak eta AKIS sareak— eta estatistika-erakunde ofizialekin, kalitate metodologikoa eta nazioarteko konparagarritasuna bermatuz. Informazioa ez da datu gordinetara mugatuko; aitzitik, ezagutza aplikatu eta gomendio estrategiko bihurtuko da sektorearentzat eta administrazioentzat.

6.- Informaziorako sarbide irekia bermatuko da plataforma digitalen bidez, analisi espezializatua behar duten ustiategi eta erakundeentzako interpretazio- eta aholkularitza-zerbitzuekin osatuta. Hori guztia datuak babesteko eta trazabilitate metodologikorako protokolo argien arabera egingo da, eta Behatokia nekazaritzako elikagaien euskal sistemaren iraunkortasunerako, lehiakortasunerako eta berrikuntzarako funtsezko tresna gisa sendotuko da.

II. KAPITULUA Gizarte-, lan- eta prebentzio-eginkizuna

85. artikulua.- Nekazaritza-ustiategietako eskulanari laguntzeko zerbitzuak

1.- Nekazaritzaren EAEko administrazioak lan-agintaritza eskudunarekin lankidetzan arituko dira nekazaritza-jarduera profesionaleko enplegatzaileak eta enplegatuak legez antolatzen eta egokitzen, bai eta, hala dagokionean, laneko segurtasunarekin eta osasunarekin lotutako gaietan ere, erakunde eskudunen bitartez.

2.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek enpresen garapena bultzatuko dute, eskulan-zerbitzuak errazteko beren nekazaritza-jardueraren une jakin batzuetan jardun jakin batzuetarako eskulanaren beharra duten familia-izaerako nekazaritza-ustiategiei.

3.- Foru-administrazioetan nekazaritzaren gaian eskumena duten sailek ustiategiko titularrak edo ustiategiko edozein langile finko aldi baterako ordezteko zerbitzuak sortzea sustatu eta lagunduko dute, bizi-kalitatea eta lan-baldintzak hobetzeko elementu gisa, bereziki honako egoera hauetan: gaixotasuna, amatasuna, aitatasuna, familia-kontziliazioa, oporrak edo asteko atsedendaldia. Zerbitzu horietara atxikitako langileek prestakuntza eta kualifikazio profesional egiaztatua izan

beharko dute agindutako zereginak betetzeko, eta segurtasuna, efizientzia eta tratu-berdintasuna bermatu beharko dituzte jarduera garatzean.

86. artikulua.- Sasoikako lana

Nekazaritza-arloko euskal administrazioek, inplikaturako beste administrazio publiko eta gizarte-erakunde batzuekin batera, sasoikako langileei arreta emateko plan integral espezifikoa garatuko dituzte, Sasoikako Lanari buruzko Erakunde arteko Mahaiak xedatzen dituen indarreko jarraibideen arabera, eta honako printzipio hauetan oinarrituta:

- a) Lan-baldintzak hobetzea, eta, bereziki, jatorrian egiten diren kontratazioak eta laneko eta gizarte-segurantzako araudia betetzea, bai eta sasoikako langileen laneko segurtasuna eta osasuna babestea ere.
- b) Sasoikako langileen laneko segurtasunaren eta osasunaren babesa bermatzea, prebentzio-neurri espezifikoaren, harrera-prozeduren, informazioaren eta lan-arriskuen prebentzioari buruzko prestakuntzaren bidez, bai eta osasunaren zaintzaren bidez ere, hala dagokionean.
- c) Langileen eta haien familien ostatu-baldintzak egokitzea eta hobetzea, haien duintasuna, segurtasuna eta higiena bermatuz.
- d) Sasoikako langileen ardurapean adingabeei eta adinekoei arreta emateko programa espezifikoak garatzea.
- e) Komunitatean bizikidetzeta eta kulturarteko errespetua bultzatzeko gizarte-sentsibilizazioko eta komunitate-integrazioko kanpainak bultzatzea.

87. artikulua.- Laneko arriskuen prebentzioa

1.- EAEko nekazaritza-sektorean laneko arriskuen prebentzioa Eusko Jaurlaritzan nekazaritza-arloko eskumena duen sailak, OSALAN Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundeak eta osasun publikoaren arloan eskumena duen sailak gaixotasun zoonotikoen aurrean prebentzio-, zaintza- eta jarduketa-protokolo espezifikoak ezartzeko elkarrekin egindako estrategian ezarritakoaren arabera kudeatuko da. Estrategia horrek lehen sektorerako eta haren balio-katerako lan-ingurune seguru, osasungarri eta jasangarriak bermatzera bideratutako ardatzak eta jarduketa-ildoak garatuko ditu.

2.- Era berean, koordinazioa ezarriko da osasun publikoaren eskumena duen sailarekin, langileen osasuna babesteko beharrezkoak diren protokolo espezifikoak egin eta aplikatzeko, pertsona horiei zein sektore osoari eragin diezaieketen gaixotasun zoonotikoen prebentzioarekin, zaintzarekin eta jarduketarekin lotutakoak barne.

88. artikulua.- Nekazaritza-aseguruak

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-arloko eskumena duen sailak, Euskal Autonomia Erkidegoko Autonomia Estatutuaren abenduaren 18ko 3/1979 Lege Organikoan nekazaritza-aseguruen arloan aurreikusitako eskumenen esparruan, nekazaritza-aseguruen arloan beharrezkoak diren ekintzak eta tresnak bultzatu eta garatuko ditu, eta zuzenean jardungo du Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean integratutako organo eta unitateen bidez, helburu hauek lortzeko:

- a) Nekazaritza-eremu osoan beharrezkoak diren jarduketa-ildoak ezar eta gara daitezen bultzatzea, arreta berezia jarriz arrisku klimatikoaren aurkako aseguruetan edo klima-aldaketari egotz dakizkiokeen gertaeren ondoriozko galeretan, beste modalitate batzuk alde batera utzi gabe, hala nola nekazaritza-ekoizpena bideratutako instalazioen eta eraikinen asegurua.
- b) Nekazaritza-ustiategietan jarduera integrala sustatzea.
- c) Baso-suteen aurkako aseguru espezifiko bat sustatzea eta basogintza-azpisektorean erantzukizun zibileko asegurua harpidetzen laguntzea.

- d) Klima-ziurgabetasun handiagoko egoeretan nekazaritza-aseguruek duten garrantziari buruzko informazioa emango duten sentsibilizazio-kanpainak garatzea, aseguruaren pertzepzioa indartuz, ez bakarrik finantza-tresna gisa, baita produkzio-jardueraren jarraitutasuna eta elikagaien segurtasuna bermatzeko funtsezko mekanismo gisa ere.

2.- Lege honetan aurreikusitakoaren ondorioetarako, nekazaritzako aseguruaren eremuan sartzen da, halaber, hondamendiek edo nekazaritzako ekoizpenei, ustiategiei edo ekoizpen-bitartekoei eragiten dieten hondamendi naturalek edo antzekoek eragindako kalteak estaltzea, baldin eta arrisku horiek aseguratu badaitezke nekazaritzako aseguruaren sistema arautzen duen araudiaren arabera, hargatik eragotzi gabe administrazio publiko eskudunek, hala badagokio, har ditzaketan aparteko neurriak.

3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek nekazaritza-ustiategien titularrek nekazaritza-aseguruak sina ditzaten sustatu eta lagunduko dute. Horretarako, Nekazaritzako Aseguruaren Mahaia sortuko da, eta bertan nekazaritza-arloko euskal administrazioek eta sektoreko agente adierazgarriek hartuko dute parte.

4.- Nekazaritzako Aseguruaren Mahaiaren osaera eta funtzionamendua erregelamendu bidez garatuko dira.

5.- Aseguramendu-sistemen kudeaketa eta dirulaguntzen eremua nekazaritzaren arloan eskumena duten foru-organoei dagokie. Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrean nekazaritza-gaietan eskumena daukan sailak koordinatuko ditu ENESArikiko eta nekazaritza-segurtasunarekiko harreman instituzionalak, bai eta aseguramendu-sistema orokorraren erakundeen arteko antolamendua eta koordinazioa ere.

89. artikulua.- Hondamendiak nekazaritza-sektorean

1.- Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrek, nekazaritza-arloan eskumena duen sailak, foru-aldundiek edo eragile sektorialek proposatuta, ekoizpen-larrialdi batek larriki kaltetutako eremu bat dagoela erabaki ahal izango du, baldin eta eremu horrek kalte eta galera nabarmenak izan baditu nekazaritza-, abeltzaintza- edo baso-ekoizpenetan, fenomeno meteorologiko kaltegarrien, epidemien, izurriteen edo aurreikusi ezin diren beste gertaera batzuen ondorioz.

2. – Era berean, sortutako egoerara egokitutako neurri aringarri eta konpontzaileen multzo bat antolatu ahal izango du, kaltetutako eremuetan nekazaritzaren normaltasuna berrezartzen laguntzeko. Era berean, hondamendiak konpontzearen ondoriozko gastuen finantzaketa behar bezain azkar eta malgutasunez bermatuko duten prozedurak ezarriko ditu, barnean hartuta, hala badagokio, krisialdiko finantza-erreserba bat edo larrialdi-egoerei erantzuteko finantza-tresna espezifikoa gaitzea.

3.- Nolanahi ere, Euskal Autonomia Erkidegoko hondamendien kudeaketa Larrialdiei Aurre Egiteko Euskal Sistemaren (LAES) eta Arrialdiei Aurregiteko babes zibileko planaren bidez egingo da. Bidea-LABI, edo horien ordezkotako tresnak.

III. KAPITULUA Elkartegintza eta ordezkaritza sektoriala

90. artikulua.- Printzipio orokorrak

1.- EAEko nekazaritza-administrazioek nekazaritza-, elikagaigintza- eta gastronomia-sektorearekin lotutako elkarteak eratzea eta mantentzea sustatuko dute, bai eta landa-garapenaren eremuan jarduten dutenak ere, baldin eta lege honen atariko tituluan planteatutako edo Euskadiko Landa Garapenaren 7/2022 Legean jasotako helburuetako bat badute.

2.- Nekazaritzako, elikagaigintzako, gastronomiako eta landa-garapeneko elkarteak solaskide adierazgarritzat hartuko dira Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza- eta elikagaigintza-politikak diseinatzerakoan, eta, horretarako, EAEko administrazioek behar diren baldintzak sustatuko dituzte, kasu bakoitzean balio-kateko azpisektoreen interesak modu egokiagoan ordezkatzeko dituzten elkarteek Euskadiko Nekazaritza, Elikadura eta Landa Garapeneko Kontseiluan parte har dezaten. Kontseilu hori martxoaren 27ko 44/2012 Dekretuaren bidez sortu zen, eta Euskadiko Landa Garapenaren 7/2022 Legeak aldatu.

3.- Nekazaritza-arloko euskal administrazioek lehentasuna emango diote beren estatutuetan Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde-eremuan bazkideei zuzendutako jarduerak eta zerbitzuak jasotzen dituzten elkarte edo federazioekiko solaskidetzari.

4.- Nolanahi ere, nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan eskumena duten Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioek elkarrizketarako, jarduketak gauzatzeko edo zerbitzuak emateko harremanak soilik ezarriko dituzte nekazaritzako edo elikagaigintzako elkarte adierazgarrien erroldan inskribatutako elkarteekin.

5.- Kapitulu honetan aurreikusitako elkarte eta erakundeetako zuzendaritza-organoak osatuko dituzten pertsonen izendapenean emakumeen eta gizonen presentzia orekatua bermatu beharko da, Emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testu bategina onartzen duen martxoaren 16ko 1/2023 Legegintzako Dekretuak edo hura ordeztzen duen arauak ezarritakoaren arabera.

91. artikulua.- *Nekazaritzako, landa-garapeneko edo elikagaigintzako elkarte adierazgarriak*

1.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-elkarteen arauak honako hauek bete beharko ditu:

- a) Euskadiko Landa Garapenaren 7/2022 Legean jasotako landa-garapeneko elkarteak sartzeara eta erroldan inskribatzea.
- b) Euskadiko Nekazaritza, Elikagaigintza eta Landa Garapeneko Kontseiluan elkarten parte hartzea eta ordezkarien kopurua argi eta garbi mugatzea, haien tipologiaen arabera, eta, besteak beste, aurreko artikuluan ezarritako lehentasun-irizpideak kontuan hartzea.
- c) Elkarte-tipologia bakoitzerako bertan ezarritako ordezkagarritasun-baldintzak mugatzea.
- d) Errolda Eusko Jaurlaritzako nekazaritza-arloko zuzendaritza eskudunari esleitzea.

2.- Horretarako, urriaren 16ko 210/2012 Dekretua egokituko da, Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritzako eta elikagaigintzako elkarte adierazgarriak aitortzeari eta erroldan inskribatzeari buruzkoa, lege honen xedapen indargabetzaile bakarrean xedatutakoaren arabera.

92. artikulua.- *Nekazaritzako Erakunde Profesionalak*

1.- Nekazarien elkarte profesionala da estatutuetan, oro har, nekazarien interes sozioekonomikoak ordezkatzeko eta defendatzeko eginkizuna esleitzen zaiona, eta gutxienez Euskal Autonomia Erkidegoan ezarrita dagoena. Gainera, honako baldintza hauek bete beharko ditu:

- a) Nekazaritzako elkarte adierazgarritzat aitortuta egotea.
- b) Nekazaritzako azpisektore batean edo batzuetan benetan ezarri dela egiaztatzea.
- c) Euskal Autonomia Erkidegoan etengabe ezarrita egotea, gutxienez, aitorpena eskatu aurreko bi urteetan.
- d) Bulego irekiak eta giza baliabide nahikoak izatea nekazariei edo, hala badagokio, erakunde elkartuei laguntza egokia ematen zaiela bermatzeko.
- e) Irabazi-asmorik ez izatea.

2.- Nekazarien erakunde profesionalak Euskadiko Nekazaritza, Elikagaigintza eta Landa Garapeneko Kontseiluan parte hartzeko eskubidea izango dute. Parte hartzeko ordezkarien kopurua erakunde horien ordezkartzaren arabera izango da, eta lege honen 91. artikulua 2. puntuan aurreikusitako aginduan ezarritakoa bete beharko da.

3.- Nekazaritzako erakunde profesionalak, sektoreko eragile gisa duten garrantzia kontuan hartuta, laguntza instituzionala jasotzeko eskubidea izango dute funtzionamendu-gastuak finantzatzeko.

V. TITULUA.- ADMINISTRAZIOAREN ESKU-HARTZEA NEKAZARITZA- ETA ELIKAGAIGINTZA-SEKTOREAN ETA SEKTORE GASTRONOMIKOAN

I. KAPITULUA Sustapen-neurriak

93. artikulua.- Sustapen-neurriak

1.- Euskal administrazio publikoek, nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-politikaren esparruan, lege honetan ezarritako xedeak eta helburuak betetzeko beharrezkoak diren sustapen-neurriak ezarriko dituzte, Europar Batasuneko araudian ezarritako preskripzioekin bat etorri – lege honetan ezarritakoak barne –, eta, horretarako, finantza-esparru propioa eta espezifikoak ezarriko dute.

2.- Lege osoarekiko zeharkako izaeraz, eta bereziki kapitulu honetan jasotzen diren esku-hartze administratiboei dagokienez, nekazaritza-erlako euskal administrazioek administrazio-kudeaketa sinplifikatzeko irizpideekin jardungo dute, eta horrek karga burokratikoak murriztea, ahal den neurrian izapidetze presentzialari eustea eta prozesuak arintzea ekarriko du.

94. artikulua.- Laguntzen kudeaketa.

1.- Euskal Autonomia Erkidegoaz gaindiko eremuetatik datozen nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-erlako laguntzen araudia garatzea arlo horietan eskumena duen Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko sailari dagokio, eta finantza-esparru propioetatik kanpo finantzatutako laguntzen kudeaketa koordinatzeaz arduratuko da.

2.- Nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-politikaren esparruan Euskal administrazioek ezartzen dituzten sustapen-laguntzen eta -neurrien arau-garapena eta kudeaketa Autonomia Estatutuan eta Autonomia Erkidego Osorako Erakundeen eta bertako Lurralde Historikoetako Foruzko Jardute-Erakundeen arteko harremanei buruzko azaroaren 25eko 27/1983 Legean ezarritako eskumen-banaketaren arabera egingo da, bai eta ekainaren 30eko 13/1994 Legearen arabera araututako Arbitraje Batzordeak emandako ebazpenen arabera ere.

II. KAPITULUA Lizentziak, baimenak eta beste administrazio-jarduketak batzuk

95. artikulua.- Baimenen eta lizentzien araubidea

1.- Aplikatzekoa den araudi sektorialean xedatutakoaren arabera, baimena edo lizentzia beharko dute beren izaeratik edo eraginagatik alde aurretik administrazioaren esku-hartzea behar duten nekazaritza-, elikagai- edo gastronomia-jarduerak.

2.- Baimenak edo lizentziak emateari aplikatu beharreko araubide juridikoa indarrean dagoen legerian eta, hala badagokio, administrazio-prozedura erkidea arautzen duen araudian aurreikusitakoa izango da.

96. artikulua.- Kontrol ofiziala

1.- Euskal administrazio publikoek kontrol ofizialeko planak ezarriko dituzte Euskal Autonomia Erkidegoan ekoiztutako edo merkaturatutako nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-produktuen gainean. Plan horiek printzipio hauei erantzuniko diete: koordinazio instituzionala, elikagaien segurtasuna, proportzionaltasuna, arriskuaren prebentzioa eta erantzun eraginkorra osasunerako, ingurumenerako edo kontsumitzaileentzako balizko ez-betetzeen edo mehatxuen aurrean.

2.- Kontrol-planek, ikuskapen-jarduketaz gain, aplikatzekoa den araudian aurreikusitako beste jarduera ofizial batzuk ere jasoko dituzte, hala nola egiaztapenak, auditoretzak, laginketak, dokumentu-kontrolak, urrutiko kontrolak eta gainbegiratze digitaleko sistemak, indarrean dagoen legeriaren arabera.

3.- Kontrol ofizialeko jarduketak dokumentatu ahal izango dira, ikuskapen-akten bidez ez ezik, beste erregistro, euskarri elektronikoa, ebidentzia digital edo trazabilitate-sistema batzuen bidez ere, urrutiko kontroletatik eratorritakoak barne, baldin eta informazioaren fidagarritasuna, jarduketaren trazabilitatea eta interesdunen eskubideen errespetua bermatzen badira.

4.- Euskal administrazio publikoek behar diren ikuskapen-ekintzak egingo dituzte lege honetan eta berau garatzeko araudian xedatutakoa betetzen dela bermatzeko, bai eta legea haustearen ondoriozko administrazio-erantzukizunak eskatzeko ere, zehapen-araubidearen eta indarrean dagoen gainerako araudiaren arabera.

5.- Euskal administrazio publikoek erakunde arteko koordinaziorako mekanismo egonkorak ezarriko dituzte, ikuskapenen ondoriozko administrazio-karga murrizteko, eskura dauden giza baliabideen erabilera optimizatzeko eta nekazaritza-ustiategien eta nekazaritzako elikagaien enpresen titularren gaineko inpaktu operatiboa minimizatzeko, efizientzia-, proportzionaltasun-, arrisku- eta sinplifikazio administratiboko irizpideen arabera jardunez.

6.- Kontrol ofizialaren eraginkortasuna hobetzeko, administrazio eskudunen artean integratutako plataforma digital baten garapena bultzatuko da, ikuskapen-esparru koordinatu eta integratu bat eduki ahal izateko Euskadiko lehen mailako ekoizpenaren eta nekazaritzako elikagaien eraldaketaren eremuan, datuen elkarreragingarritasuna, jarduketan baterako plangintza eta kontrolen trazabilitatea bultzatuz.

97. artikulua.- *Ikuskapen-jarduna garatzen duten langileak eta ahalmenak*

1.- Administrazio-egintza ez diren kontrol- eta egiaztapen-ekintzak behar bezala gaitutako pertsona fisiko edo juridiko pribatuek egin ahal izango dituzte, Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2017ko martxoaren 15eko (EB) 2017/625 Erregelamenduan edo hura ordeztzen duen araudian xedatutakoaren arabera, hargatik eragotzi gabe administrazio eskudunaren azken ikuskapena eta erantzukizuna.

2.- Ikuskatze-lanak egiten dituzten langileek honako ahalmen hauek izango dituzte, besteak beste:

- a) Establezimendu, ibilgailu, industria edo jarduerari lotutako beste edozein lekutara libreki sartzea, interesdunaren presentziarekin edo gabe, legean xedatutakoa zenbateraino betetzen den egiaztatzeke.
- b) Nekazaritza- eta elikagaigintza-enpresen eta haien ekoizpenen baldintza teknikoak, higienikoak eta sanitarioak ikertzea eta aztertzea.
- c) Informazioa eskatzea.
- d) Laginak hartzea.
- e) Dokumentazioa aztertzea.

3.- Ikuskapen-lanak egiten dituzten langileek ikuskapenaren akta egingo dute, indarrean dagoen araudian eskatzen diren baldintzen arabera. Akta egiten den unean, ikuskatzaileak eta, hala badagokio, akta egiten den pertsonak sinatu beharko dute akta. Sinatzeari uko eginez gero, berariaz jasoko da inguruabar hori.

4.- Legearen arabera formalizatutako ikuskapen-aktak frogatuko ditu, kontrakoa egiaztatzen ez bada, akta hori formalizatzeko arrazoi diren egitateak, aktuarioentzat pertsonalki jasota geratu direnak. Akta hori administrazio eskudunari bidaliko zaio, zehapen-prozedura has dezan edo dagozkion neurriak har ditzan.

5.- Ikuskapena egiten zaien pertsona fisikoek edo juridikoek baimena eta laguntza eman beharko dute ikuskapena egiteko, eta, bereziki, honako hauek:

- a) Instalazioei, produktuei, dokumentazioari eta, oro har, ikuskatzaileek eskatutako edozein daturi buruzko informazio guztia ematea.
- b) Dagozkion dokumentaziorako sarbidea erraztea
- c) Laginak behar beste hartzen uztea.

6.- Ikuskapen-aktaren edukia, formatua eta prestaketa-prozedura erregelamendu bidez eguneratu ahal izango dira, nekazaritza-, elikagai- eta gastronomia-ikuskapenaren arloko arau-bilakaeraren,

bilakaera teknikoaren edo digitalaren arabera, eta, nolahi ere, dokumentuaren baliozkotasun juridikoa eta ikuskatutako pertsonen eskubideak errespetatzen direla bermatuko da.

7.- Ikuskapen-jarduerak egiten dituzten langileek, ikuskapena egiten duten unean bertan, kautelazko, prebentziozko edo behin-behineko neurriak hartu ahal izango dituzte, beharrezkoak direnak gertakarien jarraitutasuna edo errepikapena saihesteko edo eragindako kalteak arintzeko.

8. – Ikuskatzaileek hartutako kautelazko neurriak lau eguneko epean berretsi, aldatu edo kendu beharko ditu zehapen-espeditentea irekitzeko eskumena duen organoak. Neurri horiek ondorerik gabe geratuko dira, baldin eta prozedura hasteko erabakian neurri horiei buruzko berariazko erabakirik jasotzen ez bada.

9.- Nolanahi ere, artikulua honetan xedatutakoaren arabera hartutako neurriak kendu edo aldatu ahal izango dira, ofizioz edo alderdi batek eskatuta, espeditentearen instruktorearen probidentzia bidez, eta dagokion prozedura amaitzen duen administrazio-ebazpenaren eraginkortasunarekin azkenduko dira.

10.- Zehapen-prozedura hasteko egintzan, organo eskudunak modu arrazoituan eman beharko du hartutako behin-behineko neurriak mantentzeko, aldatzeko edo errebokatzeko buruzko iritzia, 39/2015 Legearen 56. artikuluan edo hura ordeztzen duen araudian aurreikusitakoaren arabera. Neurri horiek automatikoki azkenduko dira, baldin eta, ezarri eta lau eguneko epean, dagokion zehapen-espeditentea hasi ez bada.

VI. TITULUA - ARAU-HAUSTEEN ETA ZEHAPENEN ARAUBIDEA

I. KAPITULUA Arau-haustek

98. artikulua.- Arau-haustek

1. – Lege honetan araututako gaietan, arau-hauste administratiboak dira hurrengo artikuluetan tipifikatutako eta zehatutako ekintzak edo ez-egiteak, hargatik eragotzi gabe Euskal Autonomia Erkidegoan aplikatzekoak diren eta gai horiek sektoreka arautzen dituzten lege-mailako arauetan tipifikatutako arau-haustek.

2. – Lege honetan ezarritako arau-hauste administratiboek ez dituzte eragotziko egileen erantzukizun zibilak, penalak edo bestelakoak.

99. artikulua.- Nekazaritza arloko arau-haustek

1. Nekazaritza-arloko arau-haustek arinak, astunak eta oso astunak izan daitezke.

2.- Arau-hauste arinak dira:

- a) Administrazio inplikatuari erregelamendu bidez ustiategiari buruz ezartzen diren datuak aurreikusitako epeetan jakinarazteko betebeharra ez betetzea, eta, bereziki, Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategien Erregistroari, erroldari eta nahitaez egin beharreko beste estatistika-eragiketa batzuei buruzkoak.
- b) Ustiapen-koaderno indarrean dagoen araudiaren arabera betetzeko eta eguneratuta edukitzeko betebeharra ez betetzea.
- c) Agintari eskudunen ikuskapen-lanak oztopatzea.
- d) Ikuskapen eta kontrol administratiboko eginkizunetarako behar den informazioa edo dokumentazioa osorik ez ematea, ikuskapen-lana eragozten duen informazioaren irakurgarritasunik edo ulergarritasunik eza barne.
- e) Saiakuntzak, probak edo ikuskapenak osorik ez egitea edo emaitza zehaztugabeak lortzea, egitateak behar bezala ez egiaztatzeagatik edo arau teknikoak behar bezala ez aplikatzeagatik.

- f) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan arintzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- g) Oro har, nekazaritza-arloan eskumena duten administrazioek jarduerari buruz emandako jarraibideak ez betetzea, eta nekazaritza-jarduerarekin zerikusia duten arauetan ezarritako baldintzak, betebeharrak edo debekuak ez betetzea, betiere arau-hauste formal hutsak badira, astuntzat edo oso astuntzat jotzen ez direnak.

3.- Arau-hauste astunak dira:

- a) Nekazaritza-jarduera gauzatzea lege honen 15. artikuluan aurreikusitako Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza Ustiategien Erregistro Orokorrean inskribatuta egon gabe.
- b) Nekazaritza-jarduera gauzatzea ekoizpen jasangarrira eta karbono-aztarna murriztera bideratutako ekoizpen-praktika eta -metodoak erabili gabe, lege honen 24. artikuluan aurreikusitakoaren arabera.
- c) Nekazaritza-jardueran aritzea lege honen 29. artikuluan aurreikusitako Landareen Operadore Profesionalen Erregistroan (ROPVEG) inskribatuta egon gabe.
- d) 5 urtez nekazaritza-jarduerarik ez izatea, lege honen 20.1 artikuluan ezarritakoaren arabera.
- e) Suteak agertzeko eta zabaltzeko arriskua dakarten nekazaritza- edo baso-praktikak egitea.
- f) Sendagaiak behar bezala ez agintzea.
- g) Antibiotikoen eta beste sendagai batzuen hornidura, albaitaritza-preskripziorik gabe.
- h) Ustiategiko instalazioak egoera onean mantentzeko betebeharra ez betetzea, nekazaritzako zabortegeiak edo aurri-egoeran daudenak agertzea edo mantentzea saihestuz.
- i) Uko egitea edo aurka egitea organo eskudunek edo haien agenteek lege honetan aipatzen diren gaii buruz informatzeko, zaintzeko, ikertzeko, ikuskatzeko, izapidetzeko eta betearazteko eskatzen dituzten datuak edo informazioa emateari, baldin eta uko egiteak edo aurka egiteak ez badu arrazoi justifikaturik.
- j) Dokumentazio faltsua ematea.
- k) Lokal, instalazio edo garraiobideetara sartzen ez uztea.
- l) Ikuskaritzak emandako epean ez ematea eskatutako informazioa eta dokumentazioa.
- m) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- n) Gutxienez bi arau-hauste arin behin baino gehiagotan egitea.

4.- Arau-hauste oso astunak dira:

- a) Gutxienez bi arau-hauste astun behin baino gehiagotan egitea.
- b) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan oso astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.

100. artikulua.- Abeltzaintzako ekoizpenaren arloko arau-haustek

1.- Abeltzaintza-ekoizpenaren arloko arau-haustek arinak, astunak eta oso astunak izan daitezke.

2.- Arau-hauste arinak dira:

- a) Agintari eskudunen ikuskapen-lanak oztopatzea.

- b) Ikuskapen eta kontrol administratiboko eginkizunetarako behar den informazioa edo dokumentazioa osorik ez ematea, ikuskapen-lana eragozten duen informazioaren irakurgarritasunik edo ulergarritasunik eza barne.
- c) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan arintzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- d) Uko egitea edo aurka egitea organo eskudunek edo haien agenteek lege honetan aipatzen diren gaiei buruz informatzeko, zaintzeko, ikertzeko, ikuskatzeko, izapidetzeko eta betearazteko eskatzen dituzten datuak edo informazioa emateari, baldin eta uko egiteak edo aurka egiteak ez badu arrazoi justifikaturik.
- e) Ikuskaritzak emandako epean ez ematea eskatutako informazioa eta dokumentazioa.
- f) Saiakuntzak, probak edo ikuskapenak osorik ez egitea edo emaitza zehaztugabeak lortzea, egitateak behar bezala ez egiaztatzeagatik edo arau teknikoak behar bezala ez aplikatzeagatik.
- g) Oro har, abeltzaintzako ekoizpenaren arloan eskumena duten administrazioek jarduerari buruz emandako jarraibideak ez betetzea, bai eta abeltzaintzako ekoizpen-jarduerarekin lotutako arauetan ezarritako betekizunak, betebeharrak edo debekuak ere, baldin eta arau-hauste formal hutsak badira, astuntzat edo oso astuntzat jotzen ez direnak.

3.- Arau-hauste astunak dira:

- a) Abeltzaintza-ekoizpeneko jardueran aritzea Euskal Autonomia Erkidegoko abeltzaintza-ustiategietako arau teknikoak, higieniko-sanitarioak eta ingurumenekoak ezartzen dituen otsailaren 25eko 50/2025 Dekretuan aurreikusitako betebeharrak bete gabe.
- b) Abeltzaintzako ekoizpen-jardueran aritzea lege honen 36. artikuluan aurreikusitako betebeharrak bete gabe, animaliak identifikatzeari eta mugitzeari dagokienez.
- c) Abeltzaintzako ekoizpen-jardueran aritzea lege honen 41. artikuluan aurreikusitako betebeharrak bete gabe, gaixoen eta prozesu patologikoen jakinarazpenari dagokionez.
- d) Abeltzaintzako ekoizpen-jardueran aritzea Euskal Autonomia Erkidegoan gizakiek jateko ez diren animalia-jatorriko azpiproduktuen arloko eginkizunak antolatzeari eta banatzeari buruzko apirilaren 24ko 60/2012 Dekretuan edo hura ordeztzen duen araudian aurreikusitako betebeharrak bete gabe.
- e) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- f) Gutxienez bi arau-hauste arin behin baino gehiagotan egitea.

4.- Arau-hauste oso astunak dira:

- a) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan oso astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- b) Gutxienez bi arau-hauste astun behin baino gehiagotan egitea.

101. artikulua.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-industriren arloko arau-hausteak

1.- Nekazaritza- eta elikagaigintza-industriren arloko arau-hausteak arinak, astunak eta oso astunak izan daitezke.

2.- Arau-hauste arinak dira:

- a) Nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan jarduten duten pertsona fisiko edo juridikoek ez betetzea lege honen 68. artikuluan informazioari buruz ezarritako betebeharrak.
- b) Agintari eskudunen ikuskapen-lanak oztopatzea.

- c) Ikuskapen eta kontrol administratiboko eginkizunetarako behar den informazioa edo dokumentazioa osorik ez ematea, ikuskapen-lana eragozten duen informazioaren irakurgarritasunik edo ulergarritasunik eza barne.
- d) Uko egitea edo aurka egitea organo eskudunek edo haien agenteek lege honetan aipatzen diren gaiei buruz informatzeko, zaintzeko, ikertzeko, ikuskatzeko, izapidetzeko eta betearazteko eskatzen dituzten datuak edo informazioa emateari, baldin eta uko egiteak edo aurka egiteak ez badu arrazoi justifikaturik.
- e) Ikuskaritzak emandako epean ez ematea eskatutako informazioa eta dokumentazioa.
- f) Saiakuntzak, probak edo ikuskapenak osorik ez egitea edo emaitza zehaztugabeak lortzea, egitateak behar bezala ez egiaztatzeagatik edo arau teknikoak behar bezala ez aplikatzeagatik.
- g) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan arintzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- h) Oro har, nekazaritza- eta elikagaigintza-industrien arloko administrazio eskudunek jarduerari buruz emandako jarraibideak ez betetzea, bai eta nekazaritza- eta elikagaigintza-jarduerarekin lotutako arauetan ezarritako betekizunak, betebeharrak edo debekuak ez betetzea ere, baldin eta arau-hauste formal hutsak badira, astuntzat edo oso astuntzat tipifikatu gabeak.

3.- Arau-hauste astunak dira:

- a) Nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan jarduten duten pertsona fisiko edo juridikoek ez betetzea lege honen 63. artikuluan aurreikusitako betebeharrak.
- b) Elikagaiak ekoiztearekin, eraldatzearekin, garraiatzearekin, banatzearekin edo inportatzearekin lotutako jardueraren bat edo egoitza soziala Euskal Autonomia Erkidegoan duen lokalik gabeko elikagai-jardueraren bat egiten duten pertsona fisiko edo juridikoek ez betetzea lege honen 64. artikuluan aurreikusitako Euskal Autonomia Erkidegoko Elikagai Establezimenduen Erregistroan (ELESE) inskribatuta egoteko betebeharra.
- c) Nekazaritza- eta elikagaigintza-arloan jarduten duten pertsona fisiko edo juridikoek ez betetzea lege honen 66. artikuluan elikagaien segurtasunari buruz ezarritako betebeharrak.
- d) Gutxienez bi arau-hauste arin behin baino gehiagotan egitea.
- e) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.

4.- Arau-hauste oso astunak dira:

- a) Gutxienez bi arau-hauste astun behin baino gehiagotan egitea.
- b) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan oso astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.

102. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hausteak

1.- Elikagaien arloko eta elikagaien kontrolaren arloko arau-hauste administratiboak dira lege honetan edo nekazaritzako elikagaien ekoizpenaren kalitatearen defentsaren arloan aplikatzekoak diren beste lege batzuetan tipifikatutako edozein ekintza edo ez-egite. Lege honetan araututako arau-hausteen eta zehapenen araubidea aplikatuko da, halaber, animalien elikadurarako produktuen eta ongarrien ekoizpenaren eta merkaturatzearen kalitatearen eta adostasunaren arloan. Ardoa eta mahatsetik eta ardotik eratorritako produktuak salbuetsita daude, eta Europar Batasuneko, estatuko eta autonomia-erkidegoko araudi espezifikoan jasotakoa aplikatu behar zaie.

2.- Elikagaigintzako arau-hausteak arinak, astunak eta oso astunak izan daitezke.

103. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hauste arinak

1. Erregistroen, nahitaezko dokumentazioaren eta trazabilitatearen arloan:

- a) Aldaketak egitea jarduera handitzean, murriztean edo lekualdatzean, bai eta titulartasuna aldatzean, egoitza soziala aldatzean edo jarduera uztean ere, dagokion erregistro-aldaketa jakinarazi edo eskatu gabe, alta emanda dagoen erregistro guztietan.
- b) Arrazoi justifikaturik gabe, eskura ez izatea erregistroetako dokumentazioa, egoera- eta mugimendu-partreak, dokumentu komertzialak edo indarrean dauden xedapenek behartzen dituzten dokumentu guztiak, ikuskapen-egintzetan kontrolatzeko eskatzen denean.
- c) Ez gordetzea trazabilitatea egiaztatzen duten erregistroak, dokumentu komertzialak eta gainerako agiriak erregelamenduz ezarritako denboran, organo eskudunaren errekerimendurik ez dagoenean.
- d) Ez eguneratzea trazabilitate-erregistroen dokumentazioa, existentzia- eta mugimendu-partreak, dokumentu komertzialak edo nekazaritzako eta elikagaigintzako produktu baten trazabilitatearen jarraipena egiteko nahitaezkoak diren dokumentu guztiak, baldin eta ez bada hilabete baino gehiago igaro egin behar izan zenetik.
- e) Dokumentu komertzialetan, adierazpenetan eta trazabilitate-sistemako erregistroetan datu edo informazioen zehaztasun ezak, akatsak edo omisioak agertzea, baldin eta kontsignatutako kantitatearen eta kantitate zuzenaren arteko aldeak ez baditu gainditzen aplikatzekoa den araudi espezifikoak ezarritako errore-marjinak, edo, araudi espezifikorik ezean, bien arteko aldea ehuneko hamabost baino handiagoa ez bada. Portzentaje hori ehuneko bostera murriztuko da, aplikagarri den berariazko legeriarik ezean, izendapen geografikoren bat edo beste kalitate- eta jatorri-bereizgarriren bat duten produktuei buruzko adierazpen edo erregistroen kasuan.
- f) Elikagaiei buruzko araudian ezarritako adierazpenak ezarritako epeen barruan ez aurkeztea, edo adierazpen horiek oker aurkeztea, baldin eta zehaztasun ezek, akatsek edo omisioek ez badiete eragiten produktuen izaerari, identitateari, kalitateari, ezaugarriei, osaerari edo jatorriari.
- g) Andelak, siloak, edukiontziak eta solteko produktuen edozein ontzi mota identifikatuta ez edukitzea, edo haien trazabilitatea bermatzeko moduan identifikatuta ez egotea; eta, hala badagokio, bolumen nominala eta edukia ez adieraztea, aplikatzekoa den araudi espezifikoak hala zehazten duenean.
- h) Erreklamazioak erregistratzeko eta tratatzeko eta bat ez datozen produktuak erretiratzeko sistemarik ez izatea, araudiak jardueraren arabera hala aurreikusten badu.

2. Etiketen arloan:

- a) Elikadurako produktuen edo elikagaiak produzitzeko edo komertzializatzeko materia edo elementuen etiketa, errotulu, aurkezpen edo bilgarrietan datu edo informazioen zehaztasun ezak, akatsak edo omisioak agertzea, baldin eta zehaztasun ez, akats edo omisio horiek ez badiete eragiten produktu, materia edo elementu horien izaera, identitate, kalitate, ezaugarri edo jatorriari.
- b) Nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak informazio egiazko, objektibo, oso eta ulergarririk gabe aurkeztea produktu horien hartzaileei edo erabiltzaileei, baldin eta informazio horrek etiketatzeari buruzko araudi orokorrean nahitaezkotzat jotako informazioari borondatez gehitzen zaion aukerako informazioari eragiten badio.
- c) Aurrekoa bete arren, behar bezala erabiltzeko edo kontsumitzeko jarraibiderik ematen ez duten nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak aurkeztea, baldin eta jarraipen bat egin behar bazaie helburu horietarako.

- d) Elikagaigintzako produktuaren edo elikagaiak produzitzeko edo komertzializatzeko materia edo elementuaren benetako ezaugarrien eta eskainitakoen arteko desadostasuna, baldin eta aplikatzekoa den araudiak edukia mugatzen duen parametro edo elementuei badagozkie, araudi horretan jasotako tolerantzia gainditu gabe, eta produktuaren izaerari, identitateari, erregelamenduzko definizioari, kalitateari, izendapenari edo izenari eragiten ez badio.

3. Ikuskapenaren arloan:

- a) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan arintzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- b) Ikuskapen eta kontrol administratiboko eginkizunetarako behar den informazioa edo dokumentazioa osorik ez ematea, ikuskapen-lana eragozten duen informazioaren irakurgarritasunik edo ulergarritasunik eza barne.

4. Oro har, elikagai-ekoizpenaren kalitatearen defentsaren arloan eskumena duten administrazioek jarduerari buruz emandako jarraibideak ez betetzea, bai eta elikagaien ekoizpenarekin eta merkaturatzearekin – garraioa barne – lotutako arauetan ezarritako betekizunak, betebeharrak edo debekuak ere, baldin eta arau-hauste formal hutsak badira, astuntzat edo oso astuntzat tipifikatzen ez direnak.

104. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hauste astunak

1. Erregistroen, nahitaezko dokumentazioaren eta trazabilitatearen arloan:

- a) Nekazaritzako elikagaiak edo nekazaritzako elikagaiak produzitu eta komertzializatzeko materia eta elementuak ekoitzi, eraldatu edo komertzializatzeko etapetako edozeinekin lotutako jarduerak egitea, lege honetan ezarritako erregistroei jardueraren jakinarazpena egin gabe.
- b) Ez jakinaraztea lege honetan ezarritako erregistroei jarduera zabaldu eta murriztu dela, lekuz aldatu dela, titulartasuna edo helbidea aldatu dela edo jarduera eten dela, erregularizatzeko alde zuzeneko errekerimendua alde batera utzita.
- c) Animalien elikadurako ekoizpen-, eraldaketa-, biltegiatze-, garraio- edo banaketa-etapetako edozeinekin lotutako jarduerak egitea, haien gaineko agintaritza eskudunari Animalien Elikadurako Operadoreen Erregistroan inskribatzeko jardueraren jakinarazpenik egin gabe.
- d) Ez eguneratzea trazabilitate-erregistroen dokumentazioa, existentzia- eta mugimendu-partea, dokumentu komertzialak edo nekazaritzako eta elikagaigintzako produktu baten trazabilitatearen jarraipena egiteko nahitaezkoak diren dokumentu guztiak, baldin eta eguneratu behar izan zenetik hilabete baino gehiago igaro bada, edo, epe hori igaro gabe ere, ekoizpena eta izakinak ezin badira beste dokumentazio baten bidez justifikatu.
- e) Ez gordetzea trazabilitatea egiaztatzen duten erregistroak, dokumentu komertzialak eta gainerako agiriak erregelamenduz ezarritako denboran, baldin eta alde zuzeneko errekerimendua izan bada.
- f) Trazabilitate-sistemako merkataritza-dokumentuetan, adierazpenetan eta erregistroetan datu edo informazioen zehaztasun ezak, okerrak edo omisioak agertzea, baldin eta idatzitako kantitatearen eta kantitate zuzenaren arteko aldeak aplikatzekoa den araudi espezifikoak ezarritako errore-marjinak gainditzen baditu, edo, araudi espezifikorik ezean, bien arteko aldea ehuneko hamabost baino handiagoa bada, edo ehuneko bost baino handiagoa, aplikatzekoa den legeria espezifikorik ezean, izendapen geografikoren bat edo kalitate- eta jatorri-ikurren bat duten produktuei buruzko adierazpenen edo erregistroen kasuan.

- g) Elikagai-produktuen edo elikagaiak produzitzeko eta komertzializatzeko materia eta elementuen benetako identitatea aldatzea, identifikatzeko balio duten datuak edo dokumentuak faltsutuz.
- h) Elikagaiei buruzko araudian ezarritako adierazpenak ez aurkeztea edo gaizki aurkeztea, baldin eta adierazpen horietako zehaztasunik ezak, akatsak edo omisioak eragina badu jasotako produktuen izaeran, kalitatean, ezaugarrietan, osaeran edo jatorrian.

2. Etiketen arloan:

- a) Nekazaritzako elikagaiak edo nekazaritzako elikagaiak produzitzeko eta komertzializatzeko materia eta elementuak merkaturatzea, nahitaezkoak diren etiketa, errotulu, aurkezpen, bilgarri edo ontzirik gabe, edo haien informazioak hartzaileak engainatzea eragiten badu.
- b) Elikadurako produktuen edo elikagaiak produzitzeko edo komertzializatzeko materia edo elementuen etiketa, errotulu, aurkezpen edo bilgarrietan zehaztasun ezak, okerrak edo omisioak agertzea, baldin eta zehaztasun ez, oker edo omisio horiek eragiten badiete produktu, materia edo elementu horien izaera, identitate, kalitate, ezaugarri edo jatorriari.
- c) Nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak aurkeztea produktu horien funtsezko ezaugarriei buruzko informazio egiazko, objektibo, oso eta ulergarririk gabe, nahitaezko etiketatze orokorraren informazioari eragiten dionean.
- d) Nekazaritzako elikagaien edo elikagaiak produzitzeko eta komertzializatzeko materia eta elementuen etiketa, ontzi, bilgarri, aurkezpen, eskaintza eta publizitatean izen sozial, izen edo deitura komertzial, esapide, zeinu, marka, sinbolo, enblema, deitura, izendapen, kalifikazio, produktu-mota, jatorri- edo jatorri-adierazpen eta ekoizpen- edo elaborazio-sistemari buruzko adierazpen hauek erabiltzea:
  - 1. Ez badatoz bat produktuarekin edo, fonetika-, grafia- edo ortografia-antzekotasunagatik, nahastea eragin badezakete, nahiz eta aurretik "mota", "estiloa", "generoa", "imitazioa", "ordezkoa" edo antzekoak jarri.
  - 2. Ez badatoz bat operadorearen benetako nortasunarekin.
  - 3. Ez badatoz bat benetako ekoizpen-, fabrikazio-, elaborazio-, ontziratze-, merkaturatze- edo banaketa-lekuarekin.
  - 4. Ezin dira egiaztatu.
- e) Iruzur egitea elikagaien ezaugarrietan edo elikagaiak produzitzeko eta komertzializatzeko materia eta elementuetan. Nolanahi ere, kontuan hartu beharko dira lortutako emaitza analitikoek dagokienez onartutako legezko tolerantziak.

3. Ikuskapenaren arloan:

- a) Kautelaz atxikitako salgaiak manipulatzeko, lekualdatzea edo edozein modutan xedatzea, organo eskudunaren baimenik gabe, betiere zigiluak manipulatzeko ez badira eta salgaiak ez badira atera atzeman ziren instalazioetatik.
- b) Uko egitea edo aurka egitea organo eskudunek edo haien agenteek lege honetan aipatzen diren gaiei buruz informatzeko, zaintzeko, ikertzeko, ikuskatzeko, izapidetzeko eta betearazteko eskatzen dituzten datuak edo informazioa emateari, baldin eta uko egiteak edo aurka egiteak ez badu arrazoi justifikaturik.
- c) Informazio okerra edo dokumentazio faltsua ematea.
- d) Lokal, instalazio edo garraiobideetara sartzen ez uztea.
- e) Ez uztea laginak hartzen edo produktuen gaineko bestelako kontrolak egiten.
- f) Ez justifikatzea zirkulazioan jarritako produktuen gainean egindako egiaztapenak edo kontrolak.

- g) Ikuskapena egiten den unean ez ematea ikuskapen-lanak egiten dituzten administrazio publikoko langileek beren ikerketa-lanak egiteko behar dituzten dokumentazioa, datuak eta informazioak, eta ez uztea horiek egiaztatzen.
- h) Ikuskaritzak emandako epean ez ematea eskatutako informazioa eta dokumentazioa.
- i) Kalitatea babesteko figurak edo aukerako oharrak dituzten etiketak kontrolatzeko eta ziurtatzeko organoek egitateen errealitatearekin bat ez datozen ziurtagiriak edo txostenak egitea.
- j) Saiakuntzak, probak edo ikuskapenak osorik ez egitea edo emaitza zehaztugabeak lortzea, egitateak behar bezala ez egiaztatzeagatik edo arau teknikoak behar bezala ez aplikatzeagatik.

4. Beste arau-hauste astun batzuk.

- a) Nekazaritzako elikagaiak edo nekazaritzako elikagaiak produzitu eta komertzializatzeko materia eta elementuak ekoitzi, eraldatu eta komertzializatzeko etapetako edozeinekin lotutako jarduerak egitea baimenik gabe, baimena nahitaezkoa izanik, edo jarduerak aipatutako baimenean jasota ez daudenean edo baimen hori baliogabetu denean, betiere pertsonentzat, animalientzat edo ingurumenarentzat arriskurik ez badago.
- b) Operadoreen bulegoetan nekazaritzako elikagaien ekoizpen-, eraldaketa- edo merkaturatze-etapa desberdinekin lotutako jarduerak egiteko debekatuta dauden makinak edo instalazioak izatea.
- c) Solteko produktuak edukitzea edo saltzea horretarako baimenik izan gabe, bai eta aplikatzekoa den legeria espezifikoak baimentzen ez dituen substantziak edukitzea edo saltzea ere, edo horiek edukitzeko edo saltzeko baimenik ez dutenak.
- d) Edozein instalazio edo garraiobidetan identifikatu gabeko produktuak gordetzea.
- e) Unean-unean aplikatzekoa den araudiak ezartzen dituen autokontrol-sistemak ez ezartzea, egiten dituzten produktuen kaltegabetasuna eta osasungarritasuna bermatzeko.
- f) Ekoizpen-bitartekoak edo nekazaritzako eta elikagaigintzako produktuak elaboratzea, iruzurrezko helburuekin konposizioa aldatzen duten substantziak edo elementuak gehitzea edo kentzea dakarten tratamendu edo prozesuen bidez.
- g) Nekazaritzako elikagaiak edo nekazaritzako elikagaiak produzitu eta komertzializatzeko materia eta elementuak ekoitzi, eraldatu eta banatzeko faseetako edozeinetan, ez betetzea haien jarduerari eragiten dioten elikagaien segurtasun-arauak, eta, ondorioz, kaltegabeak ez izatea.
- h) Indarrean dagoen araudiak baimendu arren, ezarritakoaz beste modu batean erabiltzen diren tratamendu, praktika, prozesu edo substantziak aplikatzea, nekazaritzako elikagaien edo nekazaritzako elikagaiak produzitzeko edo komertzializatzeko materia eta elementuen osaerari, definizioari, identitateari, izaerari edo kalitateari eraginez.
- i) Nekazaritzako elikagaien ikuskapen-aktan jasotako akatsak zuzentzeko oharrak ez betetzea, baldin eta ikuskaritzak edo administrazioaren kontrol-arloko organo eskudunak horretarako epea ezarri badu.
- j) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- k) Gutxienez bi arau-hauste arin behin baino gehiagotan egitea.

5. Oro har, iruzur egiteko edo irabaziak lortzeko asmoz, legeak nekazaritzako elikagaien ekoizpenaren kalitatearen defentsaren arloan eraginkorrak izan ez daitezen egiten den jarduera oro, bai eta nekazaritzako elikagaien produkzioarekin eta merkaturatzearekin – garraioa barne – zerikusia duten legeetan ezarritako betekizun, betebeharrak edo debekuak saihesteko egiten dena ere.

105. artikulua.- Elikagaigintzako arau-hauste oso astunak

1. Nahitaezko dokumentazioari eta trazabilitateari dagokienez:
  - a) Ezinezkoa izatea nekazaritzako elikagaien trazabilitatearen jarraipena egitea ekoizpen-, eraldaketa-, ontziratze- eta merkaturatze-etapa guztietan, barnean hartuta garraioa, salmenta eta kostu bidezko edo doako edozein entrega-mota, barnean hartuta produktu horietan sartuko diren osagaiak, lehengaiak, gehigarriak eta substantzia deribatutak, ez dagoelako inolako erregistrorik, dokumentu osagarriak, fakturarik edo bestelako dokumentu edo daturik, hala nola produktuen hornitzaileen eta hartzaileen identitatea, produktu horiei buruzko informazioa, identifikazioa, izaera, jatorria, ezaugarri kualitatiboak eta ekoizpen- eta banaketa-baldintzak.
2. Etiketen arloan:
  - a) Eskubiderik gabe erabiltzea izendapen geografiko batek edo elikagaien kalitatearen beste babes- eta bereizgarri-figura batzuek babestutako izenei erreferentzia egiten dieten adierazpenak, merkataritza-izenak, markak, sinboloak edo enblemak; edo, babestutako izenekin edo zeinu edo enblema bereizgarriekin duten antzekotasun fonetiko edo grafikoagatik, nahasmena sor dezaketenak produktuen izaerari, kalitateari edo jatorriari buruz, nahiz eta horiekin batera «mota», «estiloa», «generoa», «imitazioa», «ordezkoa» edo antzekoak agertu.
  - b) Izendapen geografikoei edo elikagaien kalitatearen beste babes-figura eta bereizgarri batzuei dagozkien dokumentuak, zigiluak, etiketak edo bestelako identifikazio-elementuak bidegabe edukitzea, negoziatzea edo erabiltzea, bai eta faltsutzea ere, betiere delitu edo falta ez bada.
  - c) Produktuak faltsutzea edo faltsututako produktuak saltzea, betiere arau-hauste penala ez badira.
3. Ikuskapenaren arloan.
  - a) Kautelaz atzemandako salgaiak baimenik gabe manipulatzeko, lekualdatzea edo xedatzea, baldin eta zigiluak urratzen badira edo salgaiak atzeman ziren instalazioetatik ateratzen badira.
  - b) Ikuskapen-zerbitzuen jarduerari uko egitea.
  - c) Ikuskapenaz eta kontrolaz arduratzen diren langileei eta zehapen-espeditenteen instruktoerei egindako hertsapenak, mehatxuak, irainak, errepresaliak eta erasoak, baldin eta arau-hauste penala ez badira.
  - d) Ikuskapen- eta kontrol- edo ziurtapen-erakundeek egitateen errealitatearekin bat ez datozen txostenak edo ziurtagiriak egitea.
  - e) Saiakuntzak, probak edo ikuskapenak osorik ez egitea edo emaitza zehaztugabeak lortzea, egitateak behar bezala ez egiaztatzeagatik edo arau teknikoak behar bezala ez aplikatzeagatik, baldin eta horren ondorioz kalte oso larria eragiten bada edo arrisku oso larria eta berehalakoa eragiten bazaie pertsonari, animaliei edo ingurumenari.
4. Beste arau-hauste oso astun batzuk.
  - a) Hirugarrenek egin beharreko aldaketa, aizunketa, faltsifikazioa edo iruzurra zabaltzea dakarten arau-hausteak, horiek egiteko, estaltzeko edo ezkutatzeko substantzia, bitartekoak edo prozedurak ematen zaizkienak.
  - b) Osasun-araudiaren arau-hauste astunekin batera gertatzen diren arau-hausteak, osorik edo zati batean, edo arau-hauste horiek errazteko edo estaltzeko balio izan dutenak.
  - c) Nekazaritzako elikagaiak egitea, eraldatzea edo merkaturatzea, pertsonentzat, animalientzat eta ingurumenarentzat arriskutsuak diren praktika, tratamendu edo prozesuen bidez.

- d) Industria elaboratzaileen edo ontziratzaileen lokaletan elikagaiak elaboratzeko baimendu gabeko makinak, instalazioak edo produktuak edukitzea, pertsonentzat, animalientzat eta ingurumenarentzat arriskutsuak direnean.
- e) Baimena nahitaezkoa denean, nekazaritzako elikagaiak edo nekazaritzako elikagaiak produzitu eta komertzializatzeko materia eta elementuak ekoitzi, eraldatu eta komertzializatzeko etapetako edozeinekin zerikusia duten jardueretan aritzea baimenik gabe, edo baimen horretan jasota ez dauden edo baimen hori bertan behera utzi den jardueretan aritzea, baldin eta pertsonentzat, animalientzat edo ingurumenarentzat arriskua badakarte.
- f) Kautelazko neurriak ez betetzea, betiere lege honetan oso astuntzat tipifikatutako arau-hausteekin zerikusia badute.
- g) Gutxienez bi arau-hauste astun behin baino gehiagotan egitea.

II. KAPITULUA Zehapen-araubidea

106. artikulua.- Zehapenak

1.- Aurreko artikuluetan aurreikusitako arau-hausteak 30.001 eurotik 300.000 eurora bitarteko isunarekin zehatuko dira, arau-hauste oso astunen kasuan. Arau-hauste astunek 2.001 eta 30.000 euro bitarteko isuna, eta arinek ohartarazpena eta 2.000 euro bitarteko isuna.

2.- Aurreko paragrafoan aurreikusitakoa gorabehera, lege honen 20.1 artikuluan ezarritakoaren arabera 5 urteko epean nekazaritza-jarduerarik ez badago, arau-haustea eragin duen zehapena jarriko zaio nekazaritza-lurra dagoen ustiategiaren titularrari. Zehapen hori honela kalkulatu da: hektarea bakoitzeko zenbatekoa bider nekazaritza-lur gisa aitortutako hektarea kopurua. Hektarea bakoitzeko zehapenak jasotzen duen zenbatekoa, oro har, hektarea horrek nekazaritza-lur gisa duen balioaren bikoitza izango da. Zenbateko hori ez da 10.000 eurotik beherakoa izango, ezta 120.000 eurotik gorakoa ere.

3.- Diruzko zehapenak ezartzean, kontuan hartu behar da arau-hausteak egitea ez dela arau-hausleentzat onuragarriagoa izango urratutako arauak betetzea baino, betiere proportzionaltasun-printzipioaren arabera eta arau-haustea eragin duen egitatearen astuntasuna eta ezarri beharreko zehapena behar bezala egokituta.

4.- Arau-hauste astuna edo oso astuna eginez gero, organo eskudunak, gainera, zehapen osagarri bat ezarri ahal izango du:

- a) Kalteak ez jarraitzeko zuzenketa-, segurtasun- edo kontrol-neurriak.
- b) Salgaiak, produktuak, ontziak, etiketak eta arau-haustearekin lotutako gainerako objektuak konfiskatzea, edo identifikatu gabeko produktuak konfiskatzea.
- c) Nekazaritza-, elikagai- edo abeltzaintza-enpresa aldi baterako ixtea, gehienez ere urtebeterako arau-hauste astunen kasuan, eta lau urterako, edo behin betiko ixtea arau-hauste oso astunen kasuan.
- d) Arau-hauste astun edo oso astunen kasuan, lege honen 70. artikuluan jasotako kalitate- eta jatorri-ikurren erregistroetan inskribatutako pertsonak egiten badituzte, erabaki ahal izango da, zehapen osagarri gisa, deitura edo marka erabiltzeko eskubidea aldi baterako etetea edo erregistroetan behin betiko baja ematea. Deitura edo marka erabiltzeko eskubidea aldi baterako eteteak deituraren etiketak eta beste dokumentu batzuk erabiltzeko eskubidea etetea dakar. Erregistroetan behin betiko baja emateak arau-hausleak baztertzea dakar, eta, ondorioz, izenari edo markari datxezkion eskubideak galtzea, bai eta onar daitezkeen beste bereizgarri batzuk ere.

107. artikulua.- Zehapenak mailakatzea

1.- Arau-hauste mota bakoitzari dagokion zehapena zehazteko, irizpide hauek hartuko dira kontuan:

- a) Nahita egin den edo zabarkeria hutsa den.
- b) Errepikapena, hau da, prozedura berean zehatzen diren irregulartasun edo arau-hauste bat baino gehiago egotea.
- c) Eragindako kalteen izaera, bereziki arau-hausteak kontsumitzaileen osasunean edo interes ekonomikoetan edo nekazaritza- eta elikagaigintza-industrien eta abeltzaintza- edo nekazaritza-ustategien interesetan izan duen eragin kaltegarria.
- d) Falta astunak eta oso astunak behin eta berriz egitea; hau da, hiru urteko epean izaera bereko arau-hauste bat egitea, betiere ebazpen irmo bidez deklaratu bada eta egitateak ebazpena irmoa izan ondoren gertatu edo detektatu badira.
- e) Salmenten edo ekoizpenaren bolumena, eta araua hautsi duen enpresaren garrantzia.
- f) Arau-haustea dagokion zehapen-espeditentea ebatzi aurretik aitortzea edo zuzentzea.
- g) Dena delako jarduera, zerbitzu edo instalazioan eskatu beharreko kontrol eta arreta-neurririk ez izatea.
- h) Aldez aurreko ohartarazpenen urratze-maila.
- i) Arau-haustea edo arau-hausteak egiteagatik lortutako onura ez-zilegiaren zenbatekoa.

108. artikulua.- Neurri osagarriak

1. – Zehatutako arau-haustearekin zerikusia duten salgaiak, produktuak, ontziak, etiketak eta gainerako objektuak kautelaz atzematen direnean, zehapen-prozedura ebaztea dagokion agintaritza eskudunak haien helmuga erabakiko du. Zehatutako arau-haustearekin lotutako salgaiak, produktuak eta gainerako objektuak suntsitu egin beharko dira, baldin eta horiek erabiltzea eta kontsumitzea osasun publikorako arriskutsua bada. Nolanahi ere, ordezeko erabilerak, suntsipenak edo konfiskazioak eragindako gastuak arau-haustearen kontura izango dira, jabeari ordaindu beharreko kalte-ordaina barne, hura arau-haustea ez denean.

2. – Arau-haustea zehapen osagarri gisa ezarritako betebeharrak bat betetzen ez duenean, edo osorik betetzen ez duenean, hertsapen-isunak jarriko dira, ezarritako betebeharrak edo zehapena osorik bete dadin, hiru hilabetetik behin, dagokion zehapena erabat bete arte, eta isun bakoitzaren zenbatekoa ezin izango da 6.000 eurotik gorakoa izan. Hertsatzeko isunak independenteak eta bateragarriak izango dira egindako arau-hausteagatik zehapen gisa bidezkoak diren isunekin.

3.- Euskal Autonomia Erkidegoko Aurrekontu Orokorren kargurako laguntza edo dirulaguntza bat ematea ukatu ahal izango da, baldin eta deialdia egin aurreko bi urteetan eskatzaileari zehapena ezarri bazaio lege honetan araututako arau-hauste astun edo oso astun bat egiteagatik.

109. artikulua.- Arau-hausteen erantzukizuna

1.- Lege honetan tipifikatutako arau-hausteen erantzule izango dira egitez edo ez-egitez arau-hauste horiei egotzi ahal zaizkien pertsona fisikoak edo juridikoak.

2. – Bereziki, ontziratutako produktuetan egindako arau-hausteen erantzule etiketan agertzen diren enpresak edo izen sozialak izango dira, dela izenez, dela benetan identifikatzeko aukera ematen duen edozein adierazpenen bidez. Era berean, etiketan agertzen ez den elaboratzailea, fabrikatzailea edo ontziratzailea izango da erantzule solidarioa, baldin eta frogatzen bada egindako arau-haustea ezagutzen zuela eta baimena eman zuela. Etiketak faltsifikatu badira, faltsifikazioaren berri jakinda produktuak merkaturatzen dituzten pertsonen dagokie erantzukizuna, hargatik eragotzi gabe bide penaletik dagokion akzioak.

3. – Ontziratutako gabeko produktuetan, etiketarik gabe ontziratutakoetan egindako arau-hausteen kasuan, edo etiketan inolako sinadurarik edo izen sozialik agertzen ez denean, edukitzailea izango da erantzule, salbu eta aurreko edukitzaile baten erantzukizuna benetan identifika daitekeenean, hargatik eragotzi gabe egungoari dagokion erantzukizuna.

4. – Pertsona juridikoeak (kontseilu arautzaileak eta ikuskapen- edo kontrol-organismo edo -organoak barne) egindako arau-hausteen erantzule subsidiarioak izango dira haien administratzaileak edo titularrak, baldin eta ez badituzte egiten urratutako betebeharrak betetzeko beren eskumenekoak ziren egintzak, ez badute onartzen haien mendekoek ez betetzea, edo arau-hauste horiek egin ahal izateko erabakiak hartzen badituzte.

110. artikulua.- *Arau-haustek pilatzea*

Pertsona berari egotz dakizkiokeen bi arau-hauste edo gehiago gertatzen badira eta horietako bat beste bat egiteko beharrezkoa den bitartekoa bada, arau-hauste astunenari dagokion zehapena ezarri beharko da batera.

111. artikulua.- *Arau-hausteen preskripzioa*

1. Lege honetan tipifikatutako arau-haustek epe hauek amaitzean preskribatuko dira: arinak, urtebetera; astunak, hiru urtera; eta oso astunak, bost urtera.

2. Arau-hausteen preskripzio-epea ez da zenbatzen hasiko hura agertu edo kanporatu arte, eta, arau-hauste jarraituen kasuan, soilik ekintza arau-hauslea edo arau-haustea eragin duen azken egintza amaitzen denean. Arau-hauste bat baino gehiago batera gertatzen direnean, arau-hauste astunenari dagokiona izango da preskripzio-epea.

3. Preskripzioa eten egingo da egitate berberei edo lotutako beste egitate batzuei buruzko zigor-arloko jarduketa judizialen kasuan, baldin eta juridikoki ezinezkoa bada egitate edo egitate horiek kontsumo-araudia haustea dakarten egitateetatik bereiztea, eta, beraz, eman daitekeen epaia loteslea izango da administrazio jardulearentzat.

4. Era berean, arau-hausteen preskripzioa eten egingo da egitate berberengatik zehapen-prozedura administratiboak hasten direnean, interesduna jakinaren gainean egonda, araudi sektorialean oinarrituta, baldin eta, azkenean, oinarri bera duela ikusten bada eta kontsumoko araudia lehentasunez aplikatu behar bada. Kasu horietan, preskripzio-epearen zenbaketa berrabiaraziko da, baldin eta zehapen-espeditzea hilabete baino gehiagoz geldirik egon bada ustezko erantzuleari egotzi ezin zaion arrazoiren batengatik.

112. artikulua.- *Prozedura iraungitzea*

1. Zehapen-prozedura iraungi egingo da, hasi eta bederatzir hilabetera ebazpenik eman ez bada.

2. Ordura arte bereiz izapidetzen ziren arau-haustek prozedura bakar batean metatzea erabakitzen bada, hasitako azken prozedura hasteko erabakia hartzen denetik hasiko da zenbatzen ebazpena emateko epea.

113. artikulua.- *Zehapenen preskripzioa*

1. Lege hau aplikatuz ezarritako zehapenek epe hauek amaitzen direnean preskribatuko dute: arinak, urtebetera; astunak, hiru urtera; eta oso astunak, bost urtera.

2. Zehapenen preskripzio-epea zehapena ezartzen duen ebazpena betearaztekoa den egunaren edo errekurtsua jartzeko epea igaro den egunaren biharamunetik hasiko da kontatzen. Kasu horietan, preskripzioa eten egingo da betearazpen-prozedura hasten bada, interesduna jakitun dela, eta epea berriro igaroko da prozedura hilabetetik gora geldirik badago arau-hausleari egotzi ezin zaion arrazoiren batengatik. Zehapena ezartzen duen ebazpenaren aurka jarritako gora jotzeko errekurtsua ustez ezesten bada, zehapenaren preskripzio-epea errekurtsu hori ebazteko legez aurreikusitako epea amaitu eta hurrengo egunetik aurrera hasiko da zenbatzen.

114. artikulua.- *Zehatzeko ahalaren organo titularra*

1.- Zehatzeko ahalaren organo titularra izango da lege honetan arau-hauste gisa tipifikatutako gai bakoitza kontrolatzeko eta ikuskatzeko eskumena duen organoa.

2.- Nekazaritza-lurra gutxiegi erabiltzeagatik arau-haustearen kasuan, zehatzeko ahalaren organo titularra gutxiegi erabilitako nekazaritza-lurzoruaren deklarazioaren organo arduraduna izango da,

LEGE AURREPROIEKTUA, EUSKADIKO NEKAZARITZA, ELIKADURA ETA GASTRONOMIARENA/ 2026.05.19

Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantza Saila

Departamento de Alimentación, Desarrollo rural, Agricultura y Pesca

---

Euskal Autonomia Erkidegoko nekazaritza-lurzorua kontserbatzeari eta sustatzeari buruzko urriaren 2ko 193/2012 Dekretuan aurreikusitakoaren arabera.

115. artikulua.- Zehapen-prozedura

Zehapen-prozedura Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen azaroaren 26ko 39/2015 Legean eta hura garatzeko araudian eta Euskal Administrazio Publikoen zehatzeko ahalari buruzko martxoaren 16ko 1/2023 Legean araututakoaren arabera izango da.

116. artikulua.- Zehapenen erregistroa eta publizitatea

1. Lege honetan araututako erregistroetan zehapenei buruzko atal bat egongo da, eta bertan jasoko dira arau-hauste mota desberdinengatik hartutako ebazpen irmoak.

2. Arau-hauste oso astunengatiko zehapen irmoak Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian eta dagokion lurralde historikoko aldizkarian argitaratu beharko dira.

Argitalpenak arau-haustearen erantzuleen izen-abizenak edo sozietate-izena, egitateak eta egindako arau-hauste mota eta ezarritako zehapenaren zenbatekoa adierazi ahal izango ditu.

Xedapen gehigarri bakarra: *Hizkuntza-eskubideak*

Legea betetzeko neurriak hartzerakoan, euskal administrazio publikoek euskara eta gaztelania kanpo-harremanetan erabiliko direla bermatuko dute. Era berean, pertsona fisikoek eta pertsona juridikoen ordezkariak administrazio horiekiko harremanetan euskara eta gaztelania ahoz zein idatziz erabiltzeko eta arreta hizkuntza berean jasotzeko duten eskubidea bermatuko da.

Lehenengo xedapen iragankorra. *Indarrean dauden xedapenak*

Lege honetan ezarritako erregelamendu bidezko garapena egiten ez den bitartean, arlo hori arautzen duten indarreko erregelamendu-xedapenak aplikatuko dira, lege honetan xedatutakoaren aurka ez doan guztian.

Bigarren xedapen iragankorra: *Errentamenduen erregistroa*

Lege hau onartu eta gehienez ere urtebeteko epean, Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantza Sailak foru-organoei helaraziko die errentamenduen kudeaketa, bai eta lekualdaketa hori egin arte dauden erregistroak ere.

Xedapen indargabetzaile bakarra. *Arauk indargabetzea.*

1. Indargabeturik geratzen dira lege honetan xedatutakoarekin kontraesanean edo bertan xedatutakoaren aurka dauden maila bereko edo beheragoko arau guztiak.
2. Berriaz indargabetuta geratzen dira xedapen hauek:
  - a) 17/2008 Legea, abenduaren 23koa, Nekazaritza eta Elikagaigintza Politikakoa.
  - b) 126/2012 Dekretua, uztailaren 3koa, Euskadiko elikagaien artisau-ekoizpenari buruzkoa.
  - c) 157/2010 Dekretua, ekainaren 8koa, Nekazaritza eta Elikagaigintzako Berrikuntza Foroaren osaera eta funtzionamendu-erregimena arautzen dituen.
  - d) Ekoizpen integratuari eta hura nekazaritzako elikagaietan adierazteari buruzko otsailaren 13ko 31/2001 Dekretuaren 9. artikulua.

Azken xedapenetako lehena. *Erregelamendu bidezko garapena.*

- 1.- Eusko Jaurlaritzari ahalmena ematen zaio lege hau garatzeko behar diren xedapenak eman ditzan.
- 2.- Lege honetan aurreikusitako erregelamendu-garapenak eta egokitzapenak gehienez ere bi urteko epean hasi beharko dira izapidetzen.

Azken xedapenetako bigarrena. *Euskadiko Elikakatearen Behatokia*

Elikakatearen funtzionamendua hobetzeko neurriei buruzko maiatzaren 7ko 57/2024 Dekretua egokituko da, eta eginkizun eta betebeharrak txertatuko dira EAeko Elikakatearen Behatokiaren publizitateari eta informazioari dagokienez.

Azken xedapenetako hirugarrena. *Indarrean jartzea*

Lege hau Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratu eta hurrengo egunean jarriko da indarrean.

Beraz, Lege honi men egiteko eta men eginarazteko agintzen diet, norbanako zein agintari direla, Euskadiko herritar guztiei.

Vitoria-Gasteiz, 200Xko XXXXren XXa. – Lehendakaria, Imanol Pradales Gil